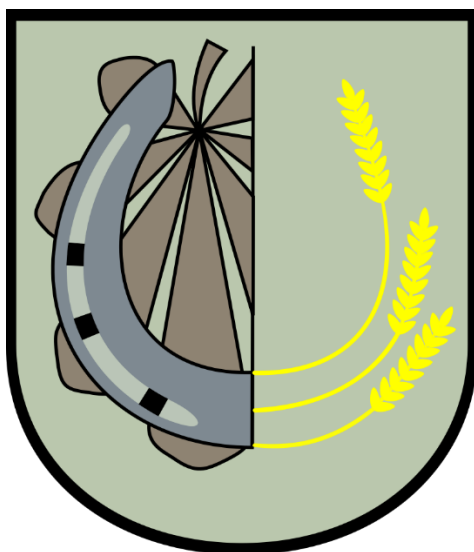

(Projekt)

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

Michałów, Maj 2023

Spis treści

Wstęp.....	4
I. Wnioski z diagnozy społeczno - gospodarczo – przestrzennej	6
1. Wnioski z diagnozy przestrzennej.....	6
2. Wnioski z diagnozy społecznej.....	9
3. Wnioski z diagnozy gospodarczej.....	12
4. Kluczowe wyzwania	13
II. Cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.....	14
III. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane rezultaty	17
IV. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	33
V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	42
VI. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.), wraz z zakresem planowanych działań	58
VII. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań	59
VIII. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	76
IX. Zgodność z dokumentami strategicznymi.....	83
X. Streszczenie Prognozy o oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 w języku niespecjalistycznym	103
XI. Analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu.....	106
XII. Podsumowanie i wnioski z Prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030	110
Spis tabel.....	112
Spis map.....	112

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest priorytetowym dokumentem planistycznym, który poprzez swój zakres, a także sposób dochodzenia do ujętych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o gminie, określa długoterminowe kierunki jej rozwoju oraz wskazuje działania, których wykonanie przyczyni się do rozwoju newralgicznych dla samorządu obszarów.

Strategię Rozwoju Gminy można również określić jako długookresowy proces wytyczania i uzyskania celów wspólnoty samorządowej. Określa ona kierunki działania, dążenia i kluczowe preferencje rozwoju społeczno – gospodarczego gminy oraz ukazuje sposoby i narzędzia wdrożeniowe. Dokument jest również odpowiedzią na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o Strategię oraz efektywną próbą adaptacji do standardów europejskich. Samo tworzenie strategii rozwoju, a następnie jej wdrożenie jest procesem bardzo złożonym, obejmującym kilka etapów. Uchwalenie strategii nie zamyka możliwości wprowadzania zmian, prowadzenia konsultacji społecznych i składania propozycji działań inwestycyjnych, zgodnie z pojawiającymi się uzasadnionymi potrzebami oraz dopasowywania jej zapisów do zmieniających się warunków zewnętrznych i potrzeb mieszkańców. Realizacja wyznaczonych celów pozwoli na osiągnięcie możliwie najlepszej efektywności wydatkowanych środków, stworzy odpowiednie warunki do zrównoważonego rozwoju Gminy Michałów oraz wpłynie na ogólną poprawę poziomu życia społeczności lokalnej.

Najważniejszym punktem Strategii rozwoju jest wykaz celów strategicznych, wyznaczających docelowe kierunki rozwoju gminy. Zostały one uzgodnione w oparciu o wyniki rozpoznania zasobów i otoczenia samorządu, opinie mieszkańców, przedstawicieli Rady Gminy i pracowników Urzędu Gminy w Michałowie.

Ogólne założenia dotyczące dokumentu Strategii:

- perspektywa planowania: 2030 r.
- decyzje zawarte w Strategii Rozwoju służą mieszkańcom gminy,
- strategia jest priorytetowym dokumentem planistycznym Gminy Michałów i zarazem nadrzędnym w stosunku do pozostałych dokumentów przyjętych przez władze lokalne,
- końcową akceptację Strategii podejmuje Rada Gminy w drodze uchwały,
- przygotowanie Strategii i jej realizacja uwzględnia zasady zrównoważonego rozwoju,
- zadaniem Strategii rozwoju jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych długookresowych kierunków rozwoju lokalnego,
- Strategia wskazuje zadania wspólne partnerów społecznych,
- realizacją Strategii kierują władze Gminy Michałów – Rada Gminy oraz Wójt.

Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Michałów opierało się głównie na analizie zasobów, specyfiki i otoczenia gminy na podstawie danych z Urzędu Gminy, Głównego Urzędu Statystycznego oraz ogólnie dostępnych informacji i dokumentów na temat Gminy Michałów. Poza analizą czynników wewnętrznych, dokonano także analizy czynników zewnętrznych, czyli tych niezależnych od władz gminy. Ponadto, w celu uzupełnienia pozyskanych informacji i wyciągniętych wniosków, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne. Dodatkowo na podstawie przeprowadzonej diagnozy określono misję i wizję rozwoju Gminy Michałów wraz z uszeregowaniem wybranych do realizacji celów i projektów.

Osiągnięcie założonych celów wymaga regularnego monitorowania zmian wewnętrznych i zewnętrznych okoliczności rozwoju samorządu. Wobec tego, żeby proces ten przebiegał w usystematyzowany i kontrolowany sposób, opracowano - w niniejszej Strategii - koncepcję docelowego systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii. Koncepcja ta uwzględnia przykłady mierników efektywności procesu realizacji założeń i celów strategicznych, jakie postawione zostały do realizacji.

UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE

Strategia Rozwoju Gminy Michałów stanowi dokument bazowy, który określa, jakie działania powinny być wdrażane, aby wspierać dalszy rozwój gminy, przede wszystkim w sferze infrastrukturalnej, społecznej i gospodarczej, ale także wpływać na ożywienie sfery kulturalnej i turystycznej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Przy jej formułowaniu, pod uwagę wzięto założenia obowiązujących dokumentów strategicznych wyższego rzędu, tj.:

- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+,
- Strategię Rozwoju Powiatu Pińczowskiego.

I. Wnioski z diagnozy społeczno - gospodarczo – przestrzennej

Sposób podejścia do formułowania wniosków

Podstawowym źródłem dla formułowania wniosków była analiza potencjałów i barier rozwojowych wynikających z uwarunkowań wewnętrznych obszaru. Wykorzystano analizę poszczególnych czynników w sferze gospodarczej, społecznej, środowiskowej, a także przestrzennej (w tym określenie podstawowych cech struktury przestrzennej obszaru oraz zróżnicowań wewnętrznych terytorium, analiza powiązań funkcjonalnych).

Drugim elementem było uwzględnienie uwarunkowań zewnętrznych, które mogą wspierać wykorzystanie atutów obszaru i przyspieszać pozytywne zmiany, ale mogą też stanowić zagrożenie dla rozwoju Gminy Michałów. Do najistotniejszych uwarunkowań zewnętrznych należą:

- procesy globalne (zmiany klimatyczne oraz powiązane z tym zagrożeniem stan powietrza oraz kurczące się zasoby wody; zmiany technologiczne w tym rewolucja cyfrowa, wpływające nie tylko na procesy gospodarcze, ale również funkcjonowanie społeczeństwa; rosnące nierówności społeczne; zjawiska kryzysowe w tym wciąż trwająca pandemia SARS-COV-2 i jej skutki);
- polityki Unii Europejskiej, w tym Nowy Zielony Ład oraz istotne z punktu widzenia partnerstwa polityki wspierające rozwój jak Polityka Spójności, Wspólna Polityka Rolna;
- kierunki polityki rozwojowej kraju oraz Województwa Świętokrzyskiego.

W formułowaniu wniosków zastosowano podejście funkcjonalne. Podejmując dany wątek tematyczny nie odniesiono się wyłącznie do uwarunkowań wewnętrznych obszaru gminy, ale i do szans i zagrożeń wynikających z otoczenia zewnętrznego.

Pogłębiony materiał analityczny, będący podstawą dla sformułowania wniosków diagnostycznych, jest zawarty w dokumencie „Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Michałów”¹.

1. Wnioski z diagnozy przestrzennej

Obszar gminy jest zróżnicowany pod względem ukształtowania terenu. Położenie jest atrakcyjne pod względem rozwoju turystyki. Na terenie gminy znajduje się wiele atrakcyjnych turystycznie miejsc oraz przebiegają przez nią drogi wojewódzkie o znaczeniu regionalnym przez co gmina jest dobrze skomunikowana z większymi ośrodkami miejskimi tj. Pińczowem, Kazimierzą Wielką, Jędrzejowem. Większość dróg na terenie gminy jest w dobrym stanie. Odcinki wymagające remontów lub przebudowy sukcesywnie są poddawane modernizacji, co znacznie poprawia bezpieczeństwo na tych drogach.

W całej Gminie Michałów jest dostęp do internetu, który dostarczają prywatni dostawcy. Jakość internetu jest dobra, w wielu miejscowościach dostępny jest już internet światłowodowy.

Stan zwodociągowania gminy wynosi 82,45%. Sieć i urządzenia wodociągowe – w większości przypadków - znajdują się w dobrym stanie technicznym i funkcjonalnym i są na dzień dzisiejszy wystarczające dla zaspokajania wszystkich potrzeb mieszkańców oraz przedsiębiorstw. Stan

---

¹ Ostateczna wersja po konsultacjach społecznych opublikowana 18.01.2022 r. na:

<https://www.michalow.pl/art,1284,diagnoza-strategiczna>

skanalizowania gminy wynosi ok. 28%. Dla miejscowości, w których nie ma jeszcze sieci kanalizacyjnych – w najbliższych latach – planuje się wykonanie takiej sieci lub budowę przydomowych oczyszczalni ścieków (w miejscowościach, w których budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie nieopłacalna).

W gminie prowadzi się segregację odpadów - funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Tomaszowie.

Przez teren gminy przebiega gazociąg o długości 8,725 km, który obejmuje sołectwa - Michałów, Pawłowice, Tur Dolny, Tur Piaski, Tur Górny.

W gminie istnieje dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna (w dużej części sołectw jest dostęp do placów zabaw, boisk sportowych, świetlic).

Częściowo na terenie gminy występują tereny szczególnego zagrożenia powodzią obejmujące obszary pomiędzy brzegiem Nidy i Mierzwy a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w którym wybudowano wał przeciwpowodziowy².

Powierzchnia gminy wynosi: 112 km²:

- z tego lasy stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 424,3226 ha;
  - ✓ u osób prawnych – 1 388,4096 ha (w tym rezerwat przyrody stanowi 8,5880 ha);

Razem powierzchnia lasów wynosi: 1 812,7322 ha.

- z tego użytki zielone stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 839,53 ha;
  - ✓ u osób prawnych – 136,513 ha;

Razem powierzchnia użytków zielonych wynosi: 976,043 ha.

- z tego grunty orne stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 6818,7557 ha;
  - ✓ u osób prawnych – 259,4861 ha;

Razem powierzchnia gruntów orných wynosi: 7078,2418 ha.

- z tego grunty rolne zabudowane stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 226,173 ha;
  - ✓ u osób prawnych – 16,4443 ha;

Razem powierzchnia gruntów rolných zabudowanych wynosi: 242,6173 ha.

- z tego grunty zadrzewione i zakrzewione stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 48,5573 ha;
  - ✓ u osób prawnych – 1,34 ha;

Razem powierzchnia gruntów zadrzewionych i zakrzewionych wynosi: 49,8973 ha.

- z tego nieużytki stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 105,8035 ha;
  - ✓ u osób prawnych – 0,7858 ha;

---

² Szczegółowe mapy przedstawiono w Rozdziale „Zgodność z dokumentami strategicznymi”

Razem powierzchnia nieużytków wynosi: 106,5893 ha.

- z tego rowy stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 3,8401 ha;

Razem powierzchnia rowów wynosi: 3,8401 ha.

- z tego stawy zarybione stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 7,84 ha;

Razem powierzchnia stawów zarybionych wynosi: 7,84 ha.

- z tego grunty pod wodami powierzchniowymi stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 0,0534 ha;

Razem powierzchnia gruntów pod wodami powierzchniowymi wynosi: 0,0534 ha.

- z tego grunty pozostałe stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 10,9221 ha;
  - ✓ u osób prawnych – 120,6615 ha;

Razem powierzchnia gruntów pozostałych wynosi: 131,5836 ha.

- z tego grunty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej stanowią:
  - ✓ u osób fizycznych – 10,5525 ha;
  - ✓ u osób prawnych – 4,6238 ha;

Razem powierzchnia gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej wynosi 15,1763 ha.

Gmina Michałów posiada status gminy wiejskiej.

Ilość gospodarstw na terenie Gminy Michałów:

- do 5 ha – 1 589 do
- 6-10 ha – 419
- 11-15 ha – 67
- powyżej 15 ha – 32

Działki niestanowiące gospodarstwa rolnego – 1 292.

Na terenie gminy występują obszary prawnie chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, tj.

- 1 rezerwat przyrody – Wroni Dół,
- 2 parki krajobrazowe – Kozubowski Park Krajobrazowy oraz Nadnidziański Park Krajobrazowy,
- 3 obszary chronionego krajobrazu – Miechowski-Działoszycki, Nadnidziański, Kozubowski,
- 4 obszary NATURA 2000 – Dolina Nidy (OSO), Ostoja Nidziańska (SOO), Dolina Mierzawy (SOO), Ostoja Kozubowska (SOO).

100% gminy Michałów obejmują obszary chronione.

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Michałów w sytuacji przestrzennej

Mocne strony	Słabe strony
<p style="text-align: center;"><u>Czynniki przestrzenne</u></p> <p>Rozbudowana, dobrej jakości sieć dróg; Blisko 83% zwodociągowania gminy; Dobry dostęp do internetu (w tym szerokopasmowego); Wysoka atrakcyjność turystyczna gminy; Dobre skomunikowanie gminy między większymi miastami; Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna Wysokie walory przyrodnicze obszaru gminy</p>	<p style="text-align: center;"><u>Czynniki przestrzenne</u></p> <p>Niewystarczające skanalizowanie gminy; Niewystarczający transport zbiorowy; Brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla całej gminy; Niewystarczająca ilość chodników oraz ścieżek rowerowych; Niewystarczające zgazyfikowanie gminy; Część gminy zagrożona powodzią;</p>
Szanse	Zagrożenia
<p style="text-align: center;"><u>Czynniki przestrzenne</u></p> <p>Możliwości techniczne zgazyfikowania gminy; Dalszy rozwój turystyki (w szczególności w ramach współpracy ponadlokalnej – Szlak Poniemie); Upowszechnienie szerokopasmowego Internetu; Udział w programach typu „Czyste powietrze”</p>	<p style="text-align: center;"><u>Czynniki przestrzenne</u></p> <p>Coraz większe zanieczyszczenie środowiska; Coraz większa produkcja śmieci w gospodarstwach domowych; Kataklizmy związane ze zmianami klimatu typu: susza, powódzie, trąby powietrzne, gwałtowne burze, itp.</p>

źródło: Opracowanie własne

2. Wnioski z diagnozy społecznej

Gminę Michałów na dzień 31.12.2020 r. zamieszkuje 4 516 mieszkańców, z czego 49,8% stanowią kobiety, a 50,2% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmalała o 9,0%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,0 lata i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W obszarze demograficznym spada liczba mieszkańców (o 315 osób w ciągu ostatnich 10 lat), zaś gęstość zaludnienia wynosi niecałe 40 os./km². Średniorocznie ubywa ok. 20 osób, a wzrasta liczba seniorów w wieku 65+ (z 18,41% w 2011 r. do 19,82% w roku 2020). Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w gminie w większości lat było ujemne. Najwyższe ujemne jego wartości zanotowano w roku 2016, tj. 5,1% (-24 osoby) oraz w latach 2006, 2020 i 2011 po minus 16 osób (-3,3%).

Gmina Michałów ma ujemny przyrost naturalny. 18,3 % ludności gminy jest w wieku przedprodukcyjnym, 58,9 % w wieku produkcyjnym, natomiast 22,8% w wieku poprodukcyjnym.

Prognoza demograficzna do 2030 r. wskazuje, iż liczba ludności na terenie powiatu pińczowskiego, a co za tym idzie również i w Gminie Michałów będzie sukcesywnie spadać w całym okresie objętym prognozą. Prognozuje się, że w roku 2030 Gminę Michałów będzie zamieszkiwać 4 292 osoby, czyli o 224 osoby mniej niż gmina liczyła w 2020 (4 516 mieszkańców). Nie tylko spadek liczby mieszkańców będzie istotny dla różnego rodzaju inwestycji planowanych na terenie gminy, ale także struktura poszczególnych grup społecznych się zmieni:

- nastąpi spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (2020 r. – 828 os., 2030 r. 716 os. – spadek o 112 osób),

- aż o 154 osoby spadnie liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (z 2 659 os. w 2020 r. do 2 505 os. w 2030 r.)
- wzrost o 42 osoby w wieku poprodukcyjnym (z 1 029 os. w 2020 r. do 1 071 os. w 2030 r.)

Na terenie gminy funkcjonuje instytucja kultury nastawiona na animację środowiska lokalnego i edukację kulturalną – Gminna Biblioteka Publiczna w Michałowie. W skład tej instytucji wchodzi:

- biblioteka centralna w Michałowie,
- filia w Górach,
- Gminne Centrum Kultury.

Wszystkie najważniejsze imprezy kulturalne, edukacyjne, sportowe oraz turystyczne, organizowane są przez tę jednostkę.

Pozytywnymi zjawiskami w sferze społecznej jest to, że maleje liczba przestępstw oraz osób korzystających z pomocy społecznej. Najczęstszymi powodami do udzielenia przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie w 2020 r. pomocy społecznej była długotrwała lub ciężka choroba, następnie bezrobocie oraz ubóstwo.

Gmina zaspokaja podstawowe potrzeby mieszkańców w zakresie opieki zdrowotnej poprzez działalność 3 Ośrodków Zdrowia – w Michałowie, Górach i Sędowicach.

Na terenie gminy funkcjonują 4 placówki szkolno-przedszkolne (wszystkie prowadzone przez samorząd):

1. Zespół Placówek Oświatowych w Michałowie,
2. Zespół Placówek Oświatowych w Górach,
3. Zespół Placówek Oświatowych w Sędowicach,
4. Zespół Placówek Oświatowych w Węchadłowie.

Większość budynków szkolnych jest - w miarę - zmodernizowana i odnowiona. Samorząd systematycznie inwestuje i ponosi nakłady finansowe na poprawę bazy oświatowej. Ogólna liczba dzieci dla całej gminy nieznacznie się zmniejsza z roku na rok.

Mieszkańcy gminy utożsamiają się z jej problemami i angażują się w życie społeczne na co wskazuje wysoka frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych w 2018 r.

Tabela 2. Analiza SWOT Gminy Michałów w obszarze społecznym

Mocne strony	Słabe strony
<p><u>Czynniki społeczne</u></p> <p>Dobrze działająca Gminna Biblioteka Publiczna w Michałowie z szeroką ofertą różnorodnych zajęć dla różnych grup wiekowych;</p> <p>Działalność licznych stowarzyszeń, Kół gospodyń wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych;</p> <p>Atrakcyjność turystyczna;</p> <p>Malejąca przestępczość;</p> <p>Malejąca liczba osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;</p> <p>Rozbudowana sieć szkół podstawowych;</p> <p>Spadek liczby bezrobotnych;</p> <p>Atrakcyjne położenie Gminy, zwłaszcza dla zamieszkiwania i rozwoju turystyki;</p> <p>Dobra promocja Gminy;</p> <p>Poszanowanie tradycji ludowych;</p> <p>Umiejętność współpracy w związkach międzygminnych;</p> <p>Pozyskiwanie środków unijnych i pozabudżetowych</p>	<p><u>Czynniki społeczne</u></p> <p>Spadek ogólnej liczby ludności;</p> <p>Rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym;</p> <p>Słaby dostęp do lekarzy specjalistów;</p> <p>Emigracja młodych ludzi do większych miast;</p> <p>(Nadal mimo spadku) duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej GOPS;</p> <p>Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach;</p> <p>Niedostateczna liczba usług opiekuńczych dla seniorów;</p>
Szanse	Zagrożenia
<p><u>Czynniki społeczne</u></p> <p>Działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w Michałowie;</p> <p>Dostępność środków krajowych i unijnych;</p> <p>Położenie gminy w centrum Poniądzia;</p> <p>Rosnący popyt na usługi turystyczne;</p> <p>Stworzenie imprez sezonowych;</p> <p>Współpraca z innymi gminami;</p> <p>Tworzenie grup producenckich;</p> <p>Dobrze zorganizowany Urząd Gminy;</p> <p>Rosnący poziom cywilizacyjny i wzrost poziomu życia mieszkańców;</p> <p>Wykorzystanie mocnych stron przy sprawnym zarządzaniu rozwojem gminy</p>	<p><u>Czynniki społeczne</u></p> <p>Malejąca liczba mieszkańców;</p> <p>Ujemny przyrost naturalny;</p> <p>Spadająca liczba osób w wieku produkcyjnym;</p> <p>Starzenie się społeczeństwa;</p> <p>Zagrożenia przestępczością;</p>

źródło: opracowanie własne

3. Wnioski z diagnozy gospodarczej

W roku 2020 r. w Gminie Michałów odnotowano 261 podmiotów gospodarczych, z czego:

- ✓ status „aktywny” posiadały 104 podmioty,
- ✓ status „wykreślony” posiadało 129 podmiotów,
- ✓ status „zawieszony” posiadało 25 podmiotów.

Liczba działalności prowadzonych wyłącznie w formie spółek cywilnych obejmowała 2 pozycje. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy dominują mężczyźni, stanowią oni 2/3 wszystkich przedsiębiorców, zaś 1/3 stanowią kobiety.

Spadająca stopa bezrobocia, która na koniec grudnia 2020 roku, wyniosła:

- ✓ w Polsce 6,2 %,
- ✓ w województwie świętokrzyskim 8,5 %,
- ✓ w powiecie pińczowskim 6,7 %.

Gminie Michałów na koniec 2020 r. było zarejestrowanych 113 bezrobotnych (45 mężczyzn, 68 kobiet), w tym:

- ✓ 11,5 % (13 osób) z prawem do zasiłku,
- ✓ 61,1 % (69 osób) w wieku mobilnym, od 18 do 44 lat,
- ✓ 81,4 % (92 osoby) będących bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Tabela 3. Analiza SWOT sytuacji gospodarczej

Mocne strony	Słabe strony
<p style="text-align: center;"><u>Czynniki gospodarcze</u></p> <p>Działalność na terenie gminy znanej na całym świecie Stadniny Koni w Michałowie</p> <p>Dysponowanie terenami o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych;</p> <p>Bardzo dobre powiązanie sieci drogowej oraz ich dobry stan;</p> <p>Dobra infrastruktura techniczna i społeczna;</p> <p>Rosnąca ilość przedsiębiorstw działających na terenie gminy;</p> <p>Dobra baza sportowa;</p> <p>Niski poziom urbanizacji, niewielkie zanieczyszczenie środowiska naturalnego;</p> <p>Stworzenie warunków do inwestowania poprzez posiadanie przez gminę terenów inwestycyjnych</p> <p>Duży udział gleb wysokiej klasy bonitacyjnej (wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej waha się w przedziale 71,0 -80,0 pkt. (w skali 120,0 pkt.) stosowanej przez JUNG Puławy.</p> <p>Złóża kruszyw naturalnych (udokumentowane na północy gminy złoża posiadają dość znaczne zasoby tej kopaliny)</p>	<p style="text-align: center;"><u>Czynniki gospodarcze</u></p> <p>Niedostateczne skanalizowanie gminy;</p> <p>Słabo opłacalne rolnictwo o niskiej przeciętnej powierzchni gospodarstw, mała ilość punktów skupu produktów rolnych, ich niska opłacalność</p>

Szanse	Zagrożenia
<p><u>Czynniki gospodarcze</u></p> <p>Spadająca liczba osób bezrobotnych; Rozwój sieci gazowej; Rozwój turystyki; Rozwój sieci internetowej; Modernizacja rolnictwa Rozwój agroturystyki; Rozwijająca się baza gastronomiczna</p> <p>Przynależność gminy do Lokalnej Grupy Działania Ponidzie – dodatkowe możliwości pozyskiwania funduszy przez samorząd i mieszkańców</p>	<p><u>Czynniki gospodarcze</u></p> <p>Zaśmiecanie terenów zielonych; Niska dochodowość produkcji rolnej</p>

źródło: opracowanie własne

4. Kluczowe wyzwania

Do głównych wyzwań rozwojowych Gminy Michałów należą:

- podniesienie atrakcyjności zamieszkania na terenie gminy, szczególnie dla ludzi młodych (w wymiarze gospodarczym, społecznym i infrastrukturalnym);
- bardziej efektywne wykorzystanie zasobów gminy do generowania opłacalnych działalności gospodarczych;
- zapewnienie dostępu do usług publicznych w warunkach obserwowanych zmian demograficznych (spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa);
- zachowanie i poprawa walorów środowiskowych istotnych z punktu widzenia życia mieszkańców, działalności rolniczej oraz rozwoju turystyki;
- budowanie kultury współpracy (zamiast konkurencji) sprzyjającej podnoszeniu efektywności działań (w tym współpracy instytucjonalnej).

II. Cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Część projekcyjna strategii została wypracowana w trybie partycypacyjno-eksperckim. Formułując wizję i cele strategiczne wykorzystano podejście zintegrowane, łączące i grupujące różne wątki i obszary wyzwań zidentyfikowanych w trakcie procesu tworzenia dokumentu. Wizja przedstawia pożądany obraz w danym okresie i powinna być ona motywująca, określając pozytywny obraz uwzględniający lokalne uwarunkowania. Na ostateczny kształt wizji oraz celów wpłynęły:

- wyniki analizy danych społeczno-gospodarczych, które pokazały atuty obszaru, ale i istniejące luki i potrzeby interwencji;
- opinie mieszkańców na temat tego w jakim otoczeniu chcieliby żyć i jakie aspekty wymagają istotnych i pilnych zmian;
- wnioski z dyskusji prowadzonych podczas tworzenia dokumentu.

Wizja

W wyniku przeprowadzonego procesu warsztatowego i podjętych **decyzji strategicznych** określona została wizja Gminy Michałów w 2030 roku

Gmina Michałów do 2030 roku osiąga pozycję ponadlokalnego lidera na Pomordziu w dziedzinie warunków do życia mieszkańców poprzez szereg inwestycji infrastrukturalnych, społecznych i gospodarczych realizowanych przy współudziale Partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych.

Misja

Misja stanowi syntetyczną deklarację określającą najwyższego poziomu cel, najogólniejszą koncepcję działania. Misja określa też wspólne zobowiązania wobec przyszłości.

Określenie misji gminy sprowadza się do sprecyzowania istoty działalności gminy ze względu na jej rolę i zasadnicze funkcje, jakie ma ona spełniać na rzecz społeczności gminnej i otoczenia gminy.

Misją Gminy Michałów jest optymalne zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców poprzez wykonanie zadań publicznych z poszanowaniem środowiska i racjonalnym wykorzystaniem jego zasobów oraz wspieraniem tworzenia aktywnego ośrodka gospodarczego, kulturowego i turystyczno-rekreacyjnego.

Cele strategiczne

Wizja rozwoju gminy będzie urzeczywistniana dzięki koncentracji na osiągnięciu 5 celów strategicznych. Zostały one sformułowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i potencjałów. Zakres działań przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych celów jest w dużej mierze komplementarny i stanowi jeden z wymiarów zintegrowanego podejścia do kształtowania polityki rozwoju Gminy Michałów. Kierunki działań wszystkich celów strategicznych **dotyczą obszaru Gminy Michałów.**

Ryc. 1. Schemat wizji i celów strategicznych
źródło: opracowanie własne

Poniższe cele strategiczne i przypisane do nich cele operacyjne służą osiągnięciu wizji i misji gminy. Cele strategiczne określają rezultaty o najważniejszym znaczeniu w długiej perspektywie. Przypisane im cele operacyjne wyznaczają kierunki działań.

Cele strategiczne i operacyjne związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów gminy, w tym również zasobów będących w posiadaniu sektora prywatnego oraz pozarządowego.

Cel strategiczny	Wymiar/y	Cele operacyjne
1. Rozwój kapitału społecznego	społeczny/ gospodarczy	1, 2, 3, 4
2. Konkurencyjna Gmina Michałów – rozwój lokalnej gospodarki i wzrost znaczenia lokalnych produktów	gospodarczy	5, 10
3. Gmina Michałów – perłą turystyczną Pomidzia	przestrzenny/gospodarczy	5, 10
4. Poprawa jakości infrastruktury technicznej	przestrzenny	1, 6, 7, 8, 9, 11
5. Zielona Gmina Michałów	przestrzenny	7

Wymiar społeczny:

Cel operacyjny nr 1: „Podniesienie jakości służby zdrowia”

Cel operacyjny nr 2: „Zwiększenie liczby przedsięwzięć społecznych, edukacyjnych i sportowych”

Cel operacyjny nr 3: „Dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych”

Cel operacyjny nr 4: „Rozwój usług informatycznych i administracyjnych na terenie gminy”

Wymiar gospodarczy:

Cel operacyjny nr 5: „Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy”

Wymiar przestrzenny:

Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej”

Cel operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej, zielonej energii”

Cel operacyjny nr 8: „Poprawa jakości infrastruktury drogowej”

Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami”

Cel operacyjny nr 10: „Wzrost potencjału Gminy Michałów w obszarze turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego”

Cel operacyjny nr 11: „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejscowości Michałów”

III. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane rezultaty

Prace nad wyłonieniem projektów

Proces definiowania projektów pozwolił przejść od fazy diagnostycznej (jakimi potencjałami dysponuje gmina i z jakimi wyzwaniami musi się zmierzyć) po opisanie ogólnych założeń projektów (jakie działania należy podjąć).

Proces ten przeprowadzony został w kilku etapach:

- Refleksja na temat problemów, potrzeb i potencjałów prowadzona była głównie w fazie diagnostycznej. Informacje w tym zakresie pozyskiwane były poprzez analizę danych statystycznych, dyskusję podczas spotykania, konsultacje społeczne poprzez publikowanie roboczych wersji Diagnozy oraz Strategii. Powyższe formy interakcji z mieszkańcami pozwoliły na określenie dziedzin wymagających podjęcia szczególnej interwencji oraz zidentyfikowanie konkretnych (choć jeszcze bardzo ogólnych) pomysłów realizacyjnych.
- Zgłaszanie wstępnych propozycji projektowych przez mieszkańców, Radnych, Sołtysów, pracowników Urzędu Gminy.
- Analiza i ocena wstępnych propozycji projektowych pod kątem zgodności z zaproponowaną wizją i misją.

Kierunki działań

Cel operacyjny nr 1: „Podniesienie jakości służby zdrowia”

Planowane kierunki działań:

1. Wyposażenie budynków POZ w Michałowie, Górach i Sędowicach w nowszy sprzęt medyczny.
2. Rozwój e-usług zdrowotnych.
3. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów.

Cel operacyjny nr 2: „Zwiększenie liczby przedsięwzięć społecznych, edukacyjnych i sportowych”

Planowane kierunki działań:

1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych)
2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące:
  - zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty,
  - wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi,
  - wsparcie w obszarze edukacji włączającej,
  - doradztwo zawodowe,
  - podnoszenie kwalifikacji nauczycieli,
  - rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK).
3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu.
4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie.
5. Poprawa dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej m.in. w Urzędzie Gminy.
6. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń.

7. Wsparcie dla seniorów:
  - usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym,
  - organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+,
  - posiłki z dowozem do domu,
  - pomoc sąsiedzka,
  - lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii,
  - rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach,
  - wprowadzenia „Karty Seniora”.
8. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:
  - wsparcie psychologiczne,
  - wsparcie zdrowotne,
  - kursy i doradztwo zawodowe,
  - staże zawodowe,
  - wsparcie w podjęciu zatrudnienia.
9. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:
  - wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży,
  - zatrudnienie psychologów dziecięcych,
  - prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów,
  - warsztaty i doradztwo dla rodziców,
  - szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych.
10. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół)
11. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne, sportowe), wyjazdów studyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla KGW, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów
12. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków)
13. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych.
14. Zakup wyposażenia (materiały edukacyjne) do szkół – Michałów, Węchadłów, Góry, Sędowice
15. Organizacja wyjazdów integracyjnych dla Kół Gospodyń Wiejskich. Wyjazdy studyjne do innych KGW (w tym poza województwo świętokrzyskie) w celu poznania dobrych praktyk. W tym przegląd twórczości.
16. Budowa stacji pogodowej – Zagajów
17. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych.
18. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich doposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.)
19. Utworzenie żłobka na terenie gminy.

20. Rozwój działalności Gminnej Biblioteki Publicznej m.in. dodatkowe zajęcia dla różnych grup wiekowych, organizacja imprez edukacyjno-kulturalnych, ekologicznych, integracyjnych, sportowych.
21. Współpraca ze stowarzyszeniami, instytucjami publicznymi i społecznymi w zakresie przedsięwzięć społecznych, edukacyjnych i sportowych.

Cel operacyjny nr 3: „Dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych”

1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami m.in. przebudowa wejścia do Urzędu Gminy w Michałowie i dostosowanie go do osób niepełnosprawnych. Planowana jest przebudowa klatki schodowej i wybudowanie windy oraz dostosowanie poddasza na pomieszczenia socjalno-biurowe.
2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny nr 4: „Rozwój usług informatycznych i administracyjnych na terenie gminy”

Planowane kierunki działań:

1. Zakup i wymiana wodomierzy na system zdalnego odczytu.
2. Rozwój e-administracji Michałów cyfrowy – Urząd bliski mieszkańca. Cyfryzacja usług publicznych i komunalnych:
  - uruchomienie e-usług dziedzinowych wraz ze sprzętem (m.in. podatki, śmieci, faktury, woda/kanalizacja) oraz e-Rada, e-usługi oparte na formularzach, a tym samym integracja z powstałą e-platformą,
  - modernizacja infrastruktury sieciowej,
  - modernizacja strony www,
  - modernizacja i doposażenie serwerowni,
  - zakup sprzętu komputerowego (UPSów, serwera do wirtualizacji, systemu operacyjnego do serwerów.
3. Rozwój e-zdrowia – przedsięwzięcia realizowane przez POZ.
4. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego.
5. Utworzenie lokalnego punktu informacyjnego dla mieszkańców.

Cel operacyjny nr 5: „Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy”

Planowane kierunki działań:

1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy).
2. Wspólny system promocji produktów lokalnych.
3. Promocja gospodarcza.
4. Utworzenie placu do sprzedaży lokalnych produktów rolnych.
5. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.

Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej”

Planowane kierunki działań:

1. Modernizacja sieci wodociągowej.
2. Budowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego na terenie Gminy Michałów.
3. Z uwagi na obecne skanalizowanie jedynie 5 miejscowości istnieje potrzeba realizacji projektu w miejscowościach (łącznie ok. 27 km sieci) m.in. Jelcza Mała, Jelcza Wielka, Wrocieryż, Sędowice, Tur Dolny, Tur Piaski i Tur Górny) oraz wymiana wszystkich wodomierzy tradycyjnych na elektroniczne (1 337 szt.). W kolejnych latach planowane jest dokończenie tematu kanalizacji w pozostałych miejscowościach gminy.
4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nieopłacalna jest budowa sieci kanalizacyjnej.
5. Rozbudowa monitoringu sieci zarówno wodociągowej jak i kanalizacyjnej.
6. Modernizacja (przebudowa) ujęcia wody.
7. Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nida w związku z obszarami Natura 2000 – etap 1.

Wspieranie bioretencji:

- budowa zbiorników przeznaczonych do gromadzenia wód opadowych,
- tworzenie elementów niebiesko-zielonej infrastruktury na terenie gminy Michałów (zakładanie ogrodów deszczowych w przestrzeni publicznej i prywatnych gospodarstwach domowych),
- zagospodarowanie wód deszczowych w ramach nieruchomości,
- remont i uporządkowanie istniejących rowów i cieków wodnych,
- budowa zbiorników przeznaczonych do magazynowania wody opadowej, w tym wykonanie łąk kwietnych wspomagających bioretencję.

Złożony system korzeniowy roślin wiąże wodę deszczową w glebie, zatrzymując wilgoć na dłużej i pozytywnie wpływa na bilans wód gruntowych. Taka łąka jest suszo odporna, praktycznie nie wymaga podlewania oraz wiąże w glebie wody opadowe, zmniejszając tym samym powierzchniowy spływ wód i ogranicza ryzyko podtopień.

Działanie ma poprawić lokalną zdolność do gromadzenia wody, a w konsekwencji - ochronę przed suszą (i ewentualnymi powodziąmi). Głównym celem przedsięwzięcia będzie kształtowanie zasobów wodnych i przeciwdziałanie skutkom suszy na obszarze Gminy Michałów. Zbiorniki będą zatrzymywać wodę umożliwiając ich wykorzystanie głównie na cele rolnicze. Będzie to miało szczególne znaczenie w czasie występowania długotrwałych niedoborów wodnych (np. braku opadów), ale również deszczów nawalnych bądź szybkiego topnienia dużych ilości śniegu.

9. Zgodnie z Planem Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, przyjętym na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (PZRP: DZ.U. z 2016r. poz. 1841) zachowującym ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne w granicach Gminy Michałów wskazano konieczność realizacji następujących zadań:

- Przebudowa prawego wału rzeki Nida, Pawłowice - Bełk w km 0+000 - 3+005, gm. Michałów, Imielno, pow. pińczowski, jędrzejowski

- Fragmentaryczna rozbiórka prawobrzeżnych wałów przeciwpowodziowych w rejonie miasta Pińczów w kierunku miejscowości Michałów
- Przebudowa lewego wału Mierzawy w km 0+000 - 1+950, gm. Michałów, pow. pińczowski
- Przebudowa prawego wału Mierzawy Kopernia - Michałów w km 0+000 - 2+050, gm. Michałów, Pińczów, pow. pińczowski
- Przebudowa lewego wału rzeki Nida, Kopernia - Zalesie w km 0+000 - 2+520, gm. Pińczów, Pińczów, pow. pińczowski
- Budowa lewego wału na rzece Mierzawa w km 2+350 - 3+600 w msc Pawłowice,
- Modernizacja lewego wału rzeki Mierzawa w km 2+100 - 2+300, miejscowości Pawłowice,
- Budowa lewego wału na rzece Mierzawa w km 2+320 - 3+920 w msc. Równiny / Michałów Brejczyn,
- Modernizacja prawego wału rzeki Mierzawa w km 2+080 - 2+300, miejscowości Michałów,
- Budowa polderu na rzece Nida w km 64+080 o poj. 5,03 mln m³ m.in. w miejscowości Michałów.

Cel operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywność energetycznej, zielonej energii”

Planowane kierunki działań:

1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE.
2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania.
3. Budowa i modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego.
  - budowa nowego hybrydowego Led oświetlenia ulicznego w ilości ok 2 238 sztuk we wszystkich miejscowościach Gminy Michałów,
  - wymiana oświetlenia tam, gdzie już jest i budowa tam gdzie jeszcze nie ma (obecnie oświetlenie jest na co trzecim słupie).
  - część oświetlenia jako hybrydowego z instalacją fotowoltaiczną oraz podłączeniem do sieci co zapewni 100% oświetlenia.
4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE.
5. Budowa farmy fotowoltaicznej pokrywającej zużycie energii oświetlenia ulicznego oraz budynków użyteczności publicznej.
6. Magazyny energii elektrycznej instytucji publicznych na terenie gminy.
7. Popularyzacji wykorzystania OZE (zarówno w jednostkach publicznych jak i gospodarstwach domowych) poprzez wsparcie inwestycji oraz działania szkoleniowe (pompy ciepła, panele solarne, instalacje fotowoltaiczne).
8. Dostawa i montaż OZE (PV, kolektory solarne, pompy ciepła) na budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach prywatnych (projekty parasolowe).
9. Zwiększanie efektywności energetycznej budynków, popularyzacja wytwarzania i korzystania z energii ze źródeł odnawialnych (PV, kolektory solarne, pompy ciepła).

Cel operacyjny nr 8: „Poprawa jakości infrastruktury drogowej”

Planowane kierunki działań:

1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja.
2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych.
3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól:
  - podsypywanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne,
  - utwardzenie dróg dojazdowych do pól we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne.
4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej, wypożyczalnia.
5. Budowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Michałów w systemie zaprojektuj i wybuduj. Inwestycja polega na budowie nowego hybrydowego Led oświetlenia ulicznego w ilości ok 2 238 sztuk we wszystkich miejscowościach Gminy Michałów, wymiana oświetlenia tam gdzie już istnieje i budowa tam gdzie jeszcze nie ma (obecnie lampy oświetleniowe zamontowane są na co trzecim słupie), - iluminacje
6. Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 766.

Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami”

Planowane kierunki działań:

1. Modernizacja lub rozbudowa istniejącego PSZOK w Tomaszowie, w tym
  - utworzenie w ramach PSZOK centrum napraw i ponownego użycia,
  - budowa wiaty magazynowej nad kontenerami i pojemnikami,
  - budowa części informacyjno-edukacyjnej - stworzenie ścieżki edukacyjnej,
2. Dopuszaenie obecnego PSZOK m.in.:
  - zakup wagi najazdowej o dużym tonażu,
  - zakup komputera i oprogramowania do obsługi PSZOK, w tym wprowadzenie tzw. „paszportów odpadowych” – kart magnetycznych dla właścicieli nieruchomości chcących korzystać z PSZOK,
  - zakup pojemników i kontenerów na odpady,
  - zakup myjki do mycia i dezynfekcji pojemników
  - wykonanie ogrodzenia, oświetlenia LED, utwardzenie drogi i palcu.
3. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (pojemniki 120 l, 240 l i 1 100 l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników.
4. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne.
5. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy.

Cel operacyjny nr 10: „Wzrost potencjału Gminy Michałów w obszarze turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego”

Planowane kierunki działań:

Kluczowym projektem będzie utworzenie „**Szlaku turystycznego NIDA**” wspólnie z innymi samorządami (Powiat Pińczowski, Gmina Imielno, Miasto i Gmina Jędrzejów, Gmina Kije, Miasto i Gmina Nowy Korczyn, Miasto i Gmina Pińczów, Gmina Sobków, Miasto i Gmina Wiślica, Gmina Złota).

Projekt Szlaku turystycznego NIDA jest podzielony na siedem komponentów:

1. wzmocnienie potencjału regionu poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturalnych Ponidzia – stworzenie sieci szlaków turystycznych;
2. budowa stanowisk i miejsc postojowych dla kamperów;
3. zachowanie i zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego regionu oraz dostosowanie ich do funkcji turystycznych – wznowienie kursów Ciuchci Ekspres Ponidzie;
4. wykorzystanie walorów przyrodniczych obszaru Ponidzia do celów turystycznych i rekreacyjnych – zagospodarowanie terenów wokół zbiorników wodnych i rzeki Nidy;
5. oznakowanie turystyczne zabytków i atrakcji turystycznych;
6. budowa marki i promocja Ponidzia;
7. szlakiem atrakcji turystycznych Ponidzia – utworzenie systemu atrakcji turystycznych wzdłuż rzeki Nidy.

Pozostałe projekty:

1. Częściowa modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów;
2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry, wypożyczalnia rowerów.
3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic.
4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci;
5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju warsztatów, spotkań, imprez typu dożynki, kultywowanie lokalnych obrzędów, obchodów, zwyczajów.
6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic.
7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadnią Koni Michałów, Lasami Państwowymi).
8. Budowa, odbudowa, przebudowa, remont połączony z modernizacją, zagospodarowanie lub oznakowanie (tablice) obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz ich wyposażenie w tym:
  - place zabaw, siłownie pod chmurką, park linowy,

- ścieżki rowerowe (ok 1km), piesze (ok. 1 km), oraz budowa (montaż) miejsca postojowego dla rowerów (utwardzenie terenu, stojaki dla rowerów, miejsce zadaszone dla rowerzystów, stoliki, ławeczki), szlaki konne.
  - boisko wielofunkcyjne, ławeczki, altanka grillowa, wiata
  - iluminacje świetlne.
9. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. poprzez nasadzenia zieleni, zagospodarowanie terenów wokół zbiorników przeciwpożarowych (stawów), chodników, montaż koszy, odnawialnych źródeł energii, utwardzenie terenów, parkingów, tablice (m.in. cyfrowe).
  10. Zagospodarowanie terenu przy rzece Mierzawie na przystań kajakową oraz zakup wyposażenia (Michałów, Pawłowice).
  11. Budowa wież widokowych na terenie gminy.
  12. Współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi, LGD, stowarzyszeniami i instytucjami w zakresie rozwoju turystyki, kultury, sportu, dziedzictwa kulturowego.
  13. Cyfryzacja usług turystycznych, kulturalnych, sportowych m.in.: cyfrowy spacer, tworzenie aplikacji (map) szlaków turystycznych itp.

Cel operacyjny nr 11: „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejscowości Michałów”

Planowane kierunki działań:

1. Rewitalizacja miejscowości Michałów – etap III m.in. zagospodarowanie terenu w kierunku szkoły.

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Tabela 4. Cele operacyjne, kierunki działań oraz oczekiwane rezultaty i wskaźniki ich osiągnięcia oraz źródła finansowania

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
1. Podniesienie jakości służby zdrowia	<p>Planowane kierunki działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> Wyposażenie budynków POZ w Michałowie, Górach i Sędowicach w nowszy sprzęt medyczny. Rozwój e-usług zdrowotnych. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów. 	<ol style="list-style-type: none"> Polepszenie jakości usług zdrowotnych świadczonych na terenie gminy, w tym e-usług. Zwiększenie liczby świadczonych usług zdrowotnych. 	<p>Liczba wdrożonych projektów z zakresu e-usług zdrowotnych – 1 Liczba obiektów POZ wyposażonych w nowoczesny sprzęt medyczny – 3 Liczba wykonanych zabiegów rehabilitacji (zwłaszcza dla Seniorów) – ok. 200/rocznie</p>	<p>RPO WŚ 2021-2027 Działanie 5.3 Infrastruktura ochrony zdrowia Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych</p>
2. Zwiększenie liczby przedsięwzięć społecznych, edukacyjnych i sportowych	<p>Planowane kierunki działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych) Projekty edukacyjne szkół obejmujące: <ul style="list-style-type: none"> zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, wsparcie w obszarze edukacji włączającej, doradztwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i innego wyposażenia. Poprawa dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej m.in. w Urzędzie Gminy. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń Wsparcie dla seniorów: <ul style="list-style-type: none"> usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, posiłki z dowozem do domu, pomoc sąsiedzka, 	<ol style="list-style-type: none"> Szkoły na terenie gminy są wyremontowane oraz doposażone w nowoczesny sprzęt i wyposażenie. Szkoły realizują projekty podnoszące kompetencje kluczowe uczniów. Przy szkołach działają świetlice środowiskowe skierowane do rodzin wykluczonych społecznie i zagrożonych takim wykluczeniem. Jednostki OSP są dobrze wyposażone. Budynki użyteczności publicznej są dostosowane do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami. Pracownicy Urzędu Gminy stale podnoszą swoje kompetencje stanowiąc wzór dla innych JST. Gmina pomaga Seniorom poprzez m.in. świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, wprowadzenie 	<p>Liczba wyremontowanych szkół – 3 Liczba doposażonych szkół – 3 Liczba zrealizowanych projektów w zakresie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych z wykorzystaniem TIK – 2 Liczba funkcjonujących świetlic środowiskowych przy szkołach – 3 Liczba doposażonych jednostek OSP – 3 Liczba projektów z zakresu kształcenia kadr urzędniczych – 1 Liczba projektów zrealizowanych na rzecz wsparcia dla seniorów – 2 Liczba działających Klubów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+ - 1 Liczba projektów skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym – 2 Liczba projektów przeciwdziałających skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej – 1 Liczba wybudowanych/ przebudowanych/wyremontowanych budynków OSP – 2 Liczba zorganizowanych wyjazdów edukacyjnych dla KGW – min. 5 Liczba wybudowanych stacji pogodowych – 1 Liczba utworzonych żłobków – 1</p>	<p>RPO WŚ 2021-2027 Działanie 5.1 Infrastruktura edukacyjna oraz priorytet 8 i 9 EFS w ramach RPO WŚ 2021-2027 Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych Środki różnych fundacji i stowarzyszeń.</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	<ul style="list-style-type: none"> • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenie „Karty Seniora” <p>8. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osoby biernie zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. <p>9. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców, • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. <p>10. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół)</p> <p>11. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla KGW, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów</p> <p>12. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków)</p>	<p>„Karty Seniora”</p> <p>8. GOPS realizuje przedsięwzięcia skierowane na pomoc osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym pomagając podopiecznym w ich usamodzielnieniu.</p> <p>9. Realizacja w szkołach projektów pomagającym dzieciom i młodzieży na ograniczenie negatywnych skutków związanych z nauką zdalną.</p> <p>10. Realizacja na terenie gminy projektów – współpracy międzynarodowej przez szkoły, Urząd Gminy.</p> <p>11. Wybudowanie stacji pogodowej w Zagajowie.</p> <p>12. Gminna Biblioteka Publiczna organizuje różnego rodzaju przedsięwzięcia z obszaru kultury, integracji, edukacji, ekologii</p> <p>13. Powstanie żłobka na terenie gminy.</p> <p>14. Wydłużenie działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych oraz urozmaicenie ich działalności (różnorakie zajęcia dodatkowe np. rytmika, angielski)</p> <p>15. Utworzono mieszkania socjalne i/lub wspomagane na terenie gminy dla osób potrzebujących.</p> <p>16. KGW mają organizowane wyjazdy integracyjne.</p>	<p>Liczba przedszkoli/punktów przedszkolnych w których wydłużono ich działalność – min. 2</p> <p>Liczba utworzonych mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych – min. 3</p>	

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	<p>13. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych.</p> <p>14. Zakup wyposażenia (materiały edukacyjne) do szkół – Michałów, Węchadłów, Góry, Sędowice</p> <p>15. Organizacja wyjazdów integracyjnych dla Kół Gospodyń Wiejskich. Wyjazdy studyjne do innych KGW (w tym poza województwo świętokrzyskie) w celu poznania dobrych praktyk. W tym przegląd twórczości.</p> <p>16. Budowa stacji pogodowej – Zagajów</p> <p>17. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych.</p> <p>18. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich wyposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.)</p> <p>19. Utworzenie żłobka na terenie gminy.</p> <p>20. Rozwój działalności Gminnej Biblioteki Publicznej m.in. dodatkowe zajęcia dla różnych grup wiekowych, organizacja imprez edukacyjno-kulturalnych, ekologicznych, integracyjnych.</p>			
<p>3. Dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych</p>	<p>Planowane kierunki działań:</p> <p>1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami m.in. przebudowa wejścia do Urzędu Gminy w Michałowie i dostosowanie go do osób niepełnosprawnych. Planowana jest przebudowa klatki schodowej i wybudowanie windy oraz dostosowanie poddasza na pomieszczenia socjalno-biurowe.</p> <p>2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych.</p>	<p>1. Budynki użyteczności publicznej zlokalizowane na terenie gminy są dostosowane do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami, w tym dla osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami – 5</p>	<p>RPO WŚ 2021-2027 Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych Środki różnych fundacji i stowarzyszeń.</p>
<p>4. Rozwój usług informatycznych i administracyjnych na terenie gminy</p>	<p>Planowane kierunki działań:</p> <p>1. Zakup i wymiana wodomierzy na system zdalnego odczytu.</p> <p>2. Rozwój e-administracji Michałów cyfrowy – Urząd bliski mieszkańca. Cyfryzacja usług publicznych i komunalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uruchomienie e-usług dziedzicznych wraz ze sprzętem (m.in. podatki, śmieci, faktury, woda/kanalizacja) oraz e-Rada, e-usługi oparte na formularzach, a tym samym integracja 	<p>1. Na terenie całej gminy działa system zdalnego odczytu wodomierzy.</p> <p>2. UG posiada zmodernizowaną sieć i serwerownię.</p> <p>3. UG świadczy większość swoich usług w sposób cyfrowy.</p>	<p>Liczba projektów mających na celu wymianę wodomierzy na system zdalnego odczytu – 1 Liczba zmodernizowanych serwerowni i sieci w Urzędzie Gminy – 1 Liczba wdrożonych nowych e-usług dla mieszkańców – 10</p>	<p>Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	<p>z powstałą e-platformą,</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernizacja infrastruktury sieciowej, • modernizacja strony www, • modernizacja i wyposażenie serwerowni, • zakup sprzętu komputerowego (UPSów, serwera do wirtualizacji, systemu operacyjnego do serwerów. <p>3. Rozwój e-zdrowia – przedsięwzięcia realizowane przez POZ.</p>			
<p>5. Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy</p>	<p>Planowane kierunki działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy) 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych. 3. Promocja gospodarcza. 4. Utworzenie placu do sprzedaży lokalnych produktów rolnych. 5. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. W gminie funkcjonuje nowoczesne rolnictwo z łańcuchem dostaw do Klienta docelowego. 2. Gmina szeroko promuje produkty lokalne. 3. Na terenie gminy jest utworzony plac do sprzedaży lokalnych produktów rolnych. 	<p>Liczba opracowanych wspólnych systemów promocji produktów lokalnych – 1 Liczba projektów mających na celu wsparcie dla rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy) – 1 Liczba zrealizowanych projektów z zakresu promocji gospodarczej i promocji produktów lokalnych – 1 Liczba utworzonych placów do sprzedaży lokalnych produktów rolnych - 1</p>	<p>RPO WŚ 2021-2027 Działanie 1.3 Promocja gospodarcza regionu i doradztwo dla MŚP Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027</p>
<p>6. Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej</p>	<p>Planowane kierunki działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja sieci wodociągowej. 2. Budowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego na terenie Gminy Michałów. <p>Z uwagi na obecne skanalizowanie jedynie 5 miejscowości istnieje potrzeba realizacji projektu w miejscowościach (łącznie ok. 27 km sieci): Jelcza Mała, Jelcza Wielka, Wrocieryż, Sędowice, Tur Dolny, Tur Piaski i Tur Górny oraz wymiana wszystkich wodomierzy tradycyjnych na elektroniczne (1337 szt.). W kolejnych latach planowane jest dokończenie tematu kanalizacji w pozostałych miejscowościach gminy.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nieopłacalna jest budowa sieci kanalizacyjnej 4. Rozbudowa monitoringu sieci zarówno wodociągowej jak i kanalizacyjnej 5. Modernizacja (przebudowa) ujęcia wody. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Do roku 2030 zostanie wybudowane ok. 27 km sieci kanalizacyjnej, zaś w miejscowościach, gdzie budowa sieci jest nieefektywna ekonomicznie – zostaną wybudowane przydomowe oczyszczalnie ścieków. 3. Sieć wodociągowa zostanie zmodernizowana. 4. Rozbudowa monitoringu sieci zarówno wodociągowej jak i kanalizacyjnej. 5. Ujęcie wody zostało przebudowane. 	<p>Liczba projektów nakierowanych na modernizację sieci wodociągowej – 2 Liczba miejscowości, w których wybudowano sieć kanalizacyjną – 7 Liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków – 1 Liczba wybudowanych indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków – min. 50 Liczba projektów z zakresu rozbudowy monitoringu sieci wodociągowej jak i kanalizacyjnej – 1 Liczba przebudowanych ujęć wody - 1</p>	<p>RPO WŚ 2021-2027 Działanie 2.4 Infrastruktura wodno-ściekowa (dla aglomeracji) Działanie 2.3 Gospodarowanie zasobami wody i przeciwdziałanie klęskom żywiołowym Działanie 2.6 Ochrona dziedzictwa i różnorodności biologicznej Krajowy Plan Odbudowy (KPO) dla inwestycji poza aglomeracjami Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
<p>7. Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywność energetycznej, zielonej energii</p>	<p>Planowane kierunki działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 5. Budowa farmy fotowoltaicznej pokrywającej zużycie energii oświetlenia ulicznego oraz budynków użyteczności publicznej. 6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych. 7. Magazyny energii elektrycznej instytucji publicznych na terenie gminy. 8. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców. Projekt zakładałby dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 3 budynki użyteczności publicznej zostały poddane termomodernizacji. 2. Gmina posiada optymalną strukturę (ilość i jakość) oświetlenia ulicznego. 3. Wybudowanie farmy fotowoltaicznej oraz magazynów energii - pokrywających zużycie energii oświetlenia ulicznego oraz budynków użyteczności publicznej 4. Zdecydowana większość budynków użyteczności publicznej posiada PV. 5. Realizacja przez samorząd projektów parasolowych związanych z zakupem i montażem PV i innych elementów OZE na prywatnych budynkach mieszkańców. 	<p>Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji: 3 Liczba projektów nakierowanych na rozbudowę oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania – min. 1 Liczba projektów z zakresu modernizacji istniejącego oświetlenia ulicznego - 1 Liczba projektów z zakresu termomodernizacji budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE – 2 Liczba projektów z zakresu montażu instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych – 1 Liczba wybudowanych magazynów energii elektrycznej – 1 Liczba projektów parasolowych w zakresie OZE na budynkach mieszkalnych – 1</p>	<p>PROW 2021-2027</p> <p>RPO WŚ 2021-2027 Działanie 2.1 Efektywność energetyczna Działanie 2.2 Zielona energia Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027</p>
<p>8. Poprawa jakości infrastruktury drogowej</p>	<p>Planowane kierunki działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól: <ul style="list-style-type: none"> • podsypywanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne. • utwardzenie dróg dojazdowych do pól we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne. 4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej 5. Budowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Michałów w systemie zaprojektuj i wybuduj. Inwestycja polega na budowie nowego hybrydowego Led oświetlenia ulicznego w ilości ok 2 238 sztuk we wszystkich miejscowościach Gminy Michałów, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyremontowanie, przebudowa, rozbudowa dróg gminnych. 2. Rozbudowa i przebudowa dróg powiatowych. 3. We wszystkich miejscowościach gminy zdecydowana większość dróg dojazdowych do pól jest utwardzona. 4 Droga wojewódzka nr 766 jest w bardzo dobrym stanie na całym odcinku gminy Michałów. 	<p>Liczba przebudowanych, rozbudowanych, dróg gminnych: min. 10 Liczba zmodernizowanych dróg wewnętrznych/dojazdowych do pól – min. 30 Liczba przebudowanych dróg powiatowych: min. 3 Liczba przebudowanych dróg wojewódzkich: 1</p>	<p>Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027 Środki Urzędu Wojewódzkiego Województwa Świętokrzyskiego Fundusz Dróg Samorządowych</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	wymiana oświetlenia tam, gdzie już jest i budowa tam, gdzie jeszcze nie ma (obecnie oświetlenie jest na co trzecim słupie). 6. Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 766.			
<p>9. Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami</p>	<p>Planowane kierunki działań:</p> <p>1. Modernizacja lub rozbudowa istniejącego PSZOK w Tomaszowie, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzenie w ramach PSZOK centrum napraw i ponownego użycia, • budowa wiaty magazynowej nad kontenerami i pojemnikami, • budowa części informacyjno-edukacyjnej - stworzenie ścieżki edukacyjnej, <p>2. Dopuszaenie obecnego PSZOK m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakup wagi najazdowej o dużym tonażu, • zakup komputera i oprogramowania do obsługi PSZOK, w tym wprowadzenie tzw. „paszportów odpadowych” – kart magnetycznych dla właścicieli nieruchomości chcących korzystać z PSZOK, • zakup pojemników i kontenerów na odpady, • zakup myjki do mycia i dezynfekcji pojemników • wykonanie ogrodzenia, oświetlenia LED, utwardzenie drogi i palcu. <p>3. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników</p> <p>4. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne.</p> <p>5. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy.</p>	<p>1. PSZOK w Tomaszowie zostaje zmodernizowany i doposażony.</p> <p>2. Gmina oraz jej jednostki organizacyjne realizują projekty z zakresu edukacji ekologicznej (zwłaszcza wśród najmłodszych).</p> <p>3. Gmina posiada własne pojemniki na odpady przekazane mieszkańcom.</p>	<p>Liczba zmodernizowanych PSZOK – 1 Liczba doposażonych PSZOK – 1 Liczba projektów związanych z zakupem pojemników na odpady dla mieszkańców – 1 Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej - 3</p>	<p>RPO WŚ 2021-2027 Działanie 2.5 Gospodarowanie odpadami Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji</p>
<p>10. Wzrost potencjału Gminy Michałów w obszarze turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego</p>	<p>Kluczowym projektem będzie utworzenie „Szlaku turystycznego NIDA” wspólnie z innymi samorządami (Powiat Pińczowski, Gmina Imielno, Miasto i Gmina Jędrzejów, Gmina Kije, Miasto i Gmina Nowy Korczyn, Miasto i Gmina Pińczów, Gmina Sobków, Miasto i Gmina Wiślica, Gmina Złota). Projekt Szlaku turystycznego NIDA jest podzielony na siedem</p>	<p>1. W wyniku realizacji szeregu inwestycji w infrastrukturę turystyczną nastąpił rekordowy wzrost osób odwiedzających Gminę Michałów.</p> <p>2. Na terenie gminy powstaje</p>	<p>Liczba wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych – 1 Liczba wyremontowanych obiektów zabytkowych – 1 Liczba doposażonych świetlic wiejskich - 2 Liczba wyremontowanych pomników i miejsc pamięci – 2</p>	<p>RPO WŚ 2021-2027 Działanie 5.4 Infrastruktura w turystyce i kulturze Działanie 6.1 Rozwój miast i miejskich obszarów funkcjonalnych (ZIT)</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	<p>komponentów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wzmocnienie potencjału regionu poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturalnych Ponidzia – stworzenie sieci szlaków turystycznych; 2. budowa stanowisk i miejsc postojowych dla kamperów; 3. zachowanie i zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego regionu oraz dostosowanie ich do funkcji turystycznych – wznowienie kursów Ciuchci Ekspres Ponidzie; 4. wykorzystanie walorów przyrodniczych obszaru Ponidzia do celów turystycznych i rekreacyjnych – zagospodarowanie terenów wokół zbiorników wodnych i rzeki Nidy; 5. oznakowanie turystyczne zabytków i atrakcji turystycznych; 6. budowa marki i promocja Ponidzia ; 7. szlakiem atrakcji turystycznych Ponidzia – utworzenie systemu atrakcji turystycznych wzdłuż rzeki Nidy. <p><u>Pozostałe projekty:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. częściowa modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Budowa, odbudowa, przebudowa, remont połączony z 	<p>szlak turystyczny NIDA.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Obiekty sportowe i rekreacji zostały poddane przebudowie i modernizacji. 4. Świetlice wiejskie zostały wyposażone, zaś pomniki i zabytki na terenie gminy – odnowione. 5. Co roku na terenie gminy są organizowane imprezy o zasięgu ponadlokalnym. 6. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna na terenie gminy jest w bardzo dobrym stanie. 7. Na terenie gminy rozwijany jest projekt „Michałów – Kraina koni i mięty” – wspólnie z Stadniną Koni w Michałowie oraz Lasami Państwowymi. 8. Tereny wokół zbiorników wodnych w Górach, Sędowicach i Przeclawce są zagospodarowane na cele turystyczno-rekreacyjne. 9. Centra poszczególnych miejscowości stanowią ich wizytówkę – są pięknie zagospodarowane. 10. Terenu przy rzece Mierzawa został zagospodarowany na przystań kajakową. 11. Na terenie gminy wybudowano wieże widokowe. 	<p>Liczba zorganizowanych międzygminnych imprez kulturalnych – 6 Liczba wspólnych (lub indywidualnych) projektów w ramach hasła: „Michałów – Kraina koni i mięty” – wspólnie z Stadniną Koni w Michałowie oraz Lasami Państwowymi – min. 2 Liczba zbiorników wodnych wokół których zagospodarowano przestrzeń na cele turystyczno-rekreacyjne – 3 Liczba miejscowości, w których zagospodarowano przestrzeń w centrum – min. 8 Liczba wybudowanych wież widokowych – min. 2</p>	<p>Działanie 6.3 Wzmacnianie lokalnych potencjałów Działanie 6.4 Rozwój Lokalny kierowany przez społeczność (EFRR) Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	<p>modernizacją, zagospodarowanie lub oznakowanie (tablice) obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz ich wyposażenie w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - place zabaw, siłownie pod chmurką, park linowy, - ścieżki rowerowe (ok 1km), pieszce (ok. 1 km), oraz budowa (montaż) miejsca postojowego dla rowerów (utwardzenie terenu, stojaki dla rowerów, miejsce zadaszone dla rowerzystów, stoliki, ławeczki) - boisko wielofunkcyjne, ławeczki, altanka grillowa, wiata. <p>9. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. poprzez nasadzenia zieleni, zagospodarowanie terenów wokół zbiorników przeciwpożarowych (stawów), chodników, montaż koszy, odnawialnych źródeł energii, utwardzenie terenów, parkingów, tablice (m.in. cyfrowe).</p> <p>10. Zagospodarowanie terenu przy rzece Mierzawie na przystań kajakową oraz zakup wyposażenia - Michałów, Pawłowice</p> <p>11. Budowa wież widokowych na terenie gminy.</p>			
<p>11. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejscowości Michałów</p>	<p>Planowane kierunki działań:</p> <p>1. Rewitalizacja miejscowości Michałów – etap III m.in. zagospodarowanie terenu w kierunku szkoły.</p>	<p>1. Miejscowość Michałów po rewitalizacji stanowi wizytówkę gminy oraz perłę Ponidzia przyciągając do siebie rekordową liczbę turystów.</p>	<p>Powierzchnia zrewitalizowanych terenów – min. 3 ha Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 2 Liczba zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych - 1</p>	<p>RPO WŚ 2021-2027 Działanie 6.2 Rewitalizacja miast Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027</p>

źródło: opracowanie własne

IV. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, strategia rozwoju gminy musi być opracowywana z wykorzystaniem zintegrowanego podejścia. Tego rodzaju podejście wymusza konieczność planowania i jednoczesnego łącznia ze sobą zagadnień z różnych sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej. Kompleksowy dokument ma zapewnić koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

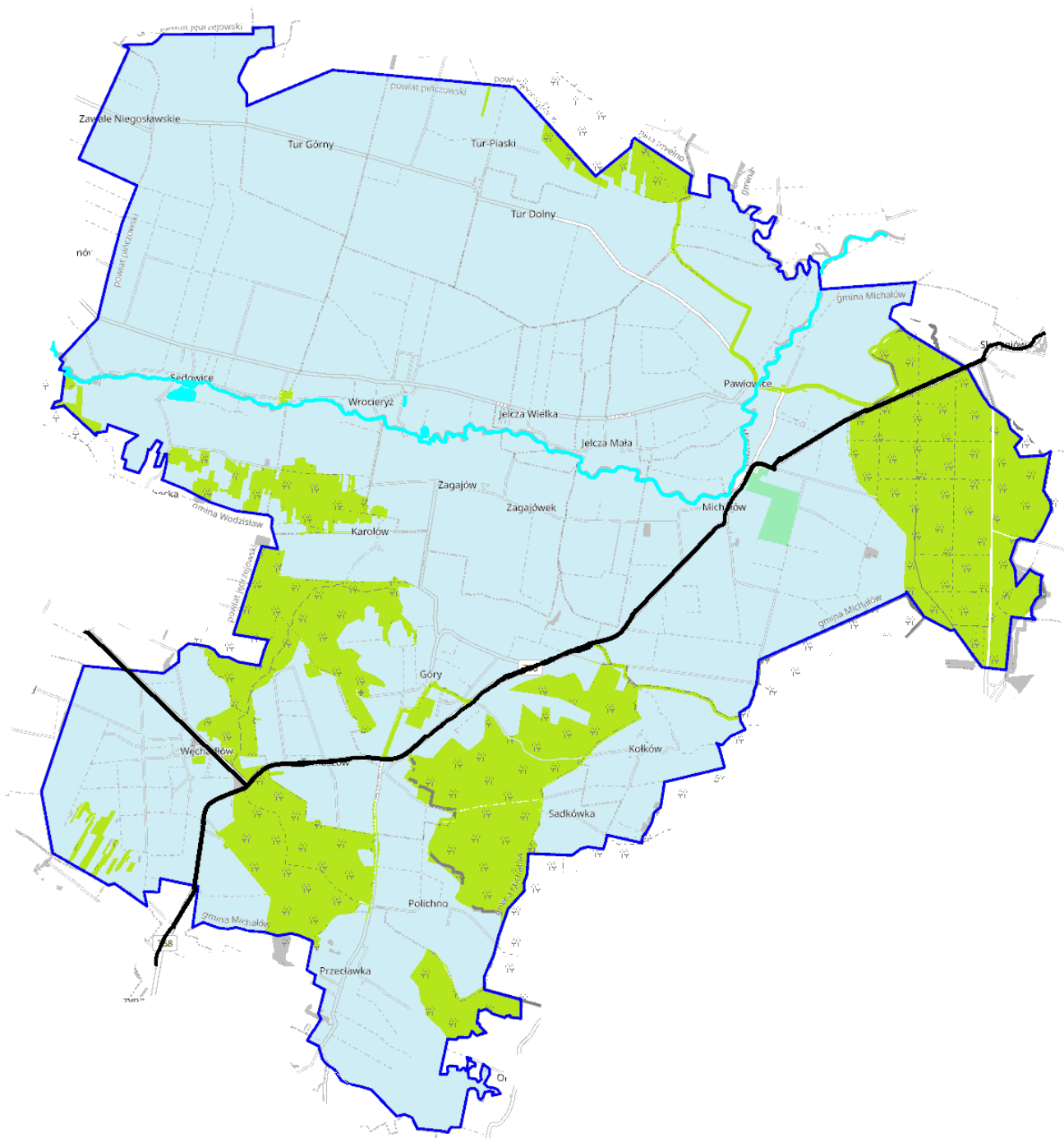
W sferze rozwoju przestrzennego, gmina nie posiada występujących znaczących przeszkód ograniczających rozwój sieci osadniczej tzn. nie ma jednoznacznych obszarów intensywnej zabudowy mieszkaniowej. Większość wsi posiada znaczące możliwości rozwojowe w ramach istniejącej zwartej zabudowy oraz w formie zabudowy uzupełniającej, wypełniającej niezainwestowane przestrzenie. Rozwój tego typu zabudowy jest najbardziej pożądanym ze względów ekonomicznych, ekologicznych i związanych z racjonalizacją zarządzania gminą (realizacja zadań własnych).

Obecnie do najważniejszych determinantów warunkujących rozwój gminy należy:

- wiejskie położenie warunkujące przebieg większości procesów społeczno-gospodarczych na terenie gminy. W szczególności na terenie gminy wykształcił się ośrodek centralny – miejscowość Michałów, która jest miejscem koncentracji działalności prowadzonych dla ludności całej gminy,
- typowa hierarchia sieci osadniczej – wynikająca z rozmieszczenia usług. Najwięcej usług funkcjonuje na terenie miejscowości: Michałów, Góry, Sędowice. Mieszkańcy gminy w zakresie załatwiania codziennych potrzeb w zakresie usług komercyjnych i publicznych w dużym stopniu uzależnieni są od w/w miejscowości (to w nich zlokalizowane są m.in. Urząd Gminy, Ośrodki Zdrowia, szkoły);
- zdecydowana większość miejscowości cechuje się zabudową stosunkowo mało intensywną, rozmieszczoną wzdłuż dróg, bez wykształcenia lokalnych centrów (wsie typu „ulicówka”). Miejscowości te zazwyczaj są także stosunkowo słabo wyposażone w zakresie usług. Podkreślić należy, że przy tego typu osadnictwie, nie ma w praktyce większego znaczenia liczba ludności poszczególnych miejscowości – bowiem przy braku koncentracji zabudowy, co ma miejsce w większości miejscowości, ludność ta jest stosunkowo silnie rozproszona w przestrzeni. Taki charakter zabudowy powoduje utrudnienia w sprawnej realizacji zadań samorządowych np. w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej (wymóg przy projektach z dofinansowaniem unijnym wskaźnik koncentracji 120 osób/km sieci; 90 osób/km sieci na terenach cennych przyrodniczo),
- duża liczba małych miejscowości oznacza w praktyce brak możliwości wyposażenia większości z nich w instytucje usług publicznych – mogą one działać tylko w niewielkiej ich liczbie, co oznacza, że mieszkańcy większości miejscowości muszą wyjechać poza swoje miejsce zamieszkania dla zaspokojenia podstawowych potrzeb;
- większość miejscowości posiada dobre warunki rozwoju rolnictwa;
- warunki fizyczno-geograficzne, są w dużym stopniu zróżnicowane – krajobraz gminy jest nizinno-pagórkowaty.

Poniższe mapy prezentują model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Michałów.

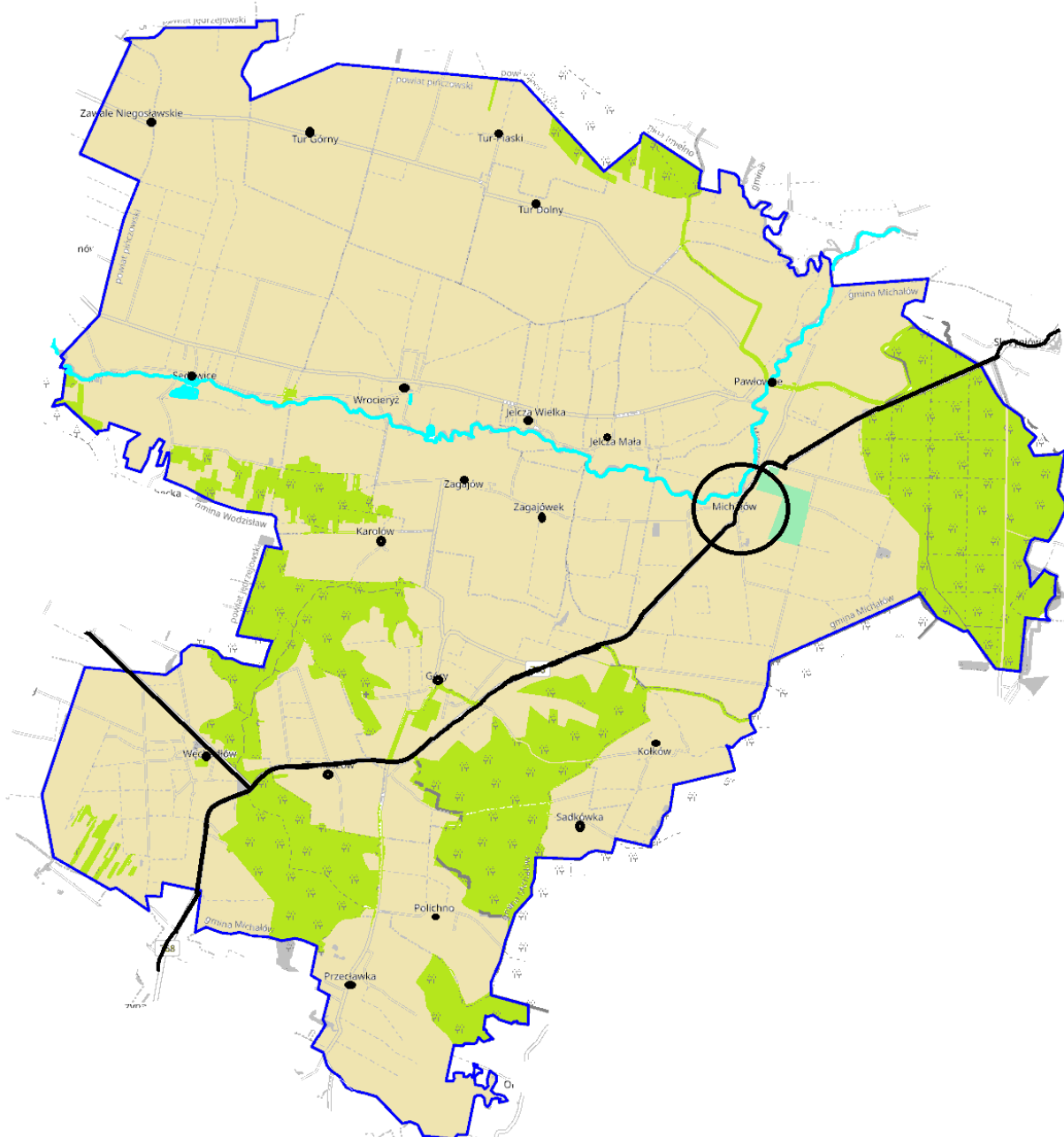
Mapa 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podział administracyjny

źródło: opracowanie własne

Legenda: Podział administracyjny   obszar wiejski   drogi wojewódzkie nr 766, 768   główne drogi gminne   granice sołectw   wody   lasy   granice obszaru realizacji startegii Michałów – nazwy miejscowości

Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – gospodarowanie przestrzenią

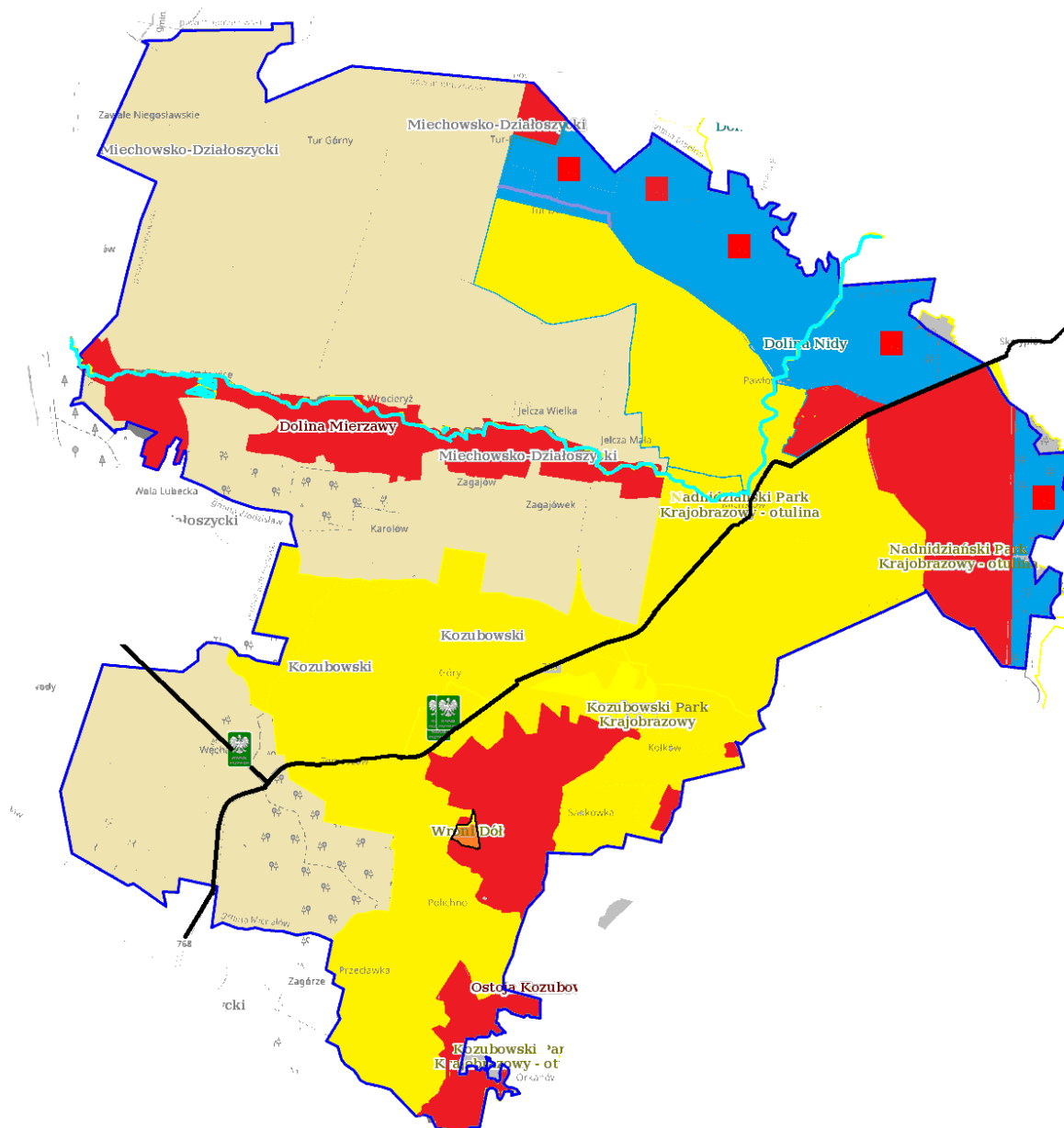

źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Funkcje terenu:** tereny zabudowane lasy wody obszar rolniczy
- Układ transportowy:** drogi wojewódzkie nr 766, 768 główne drogi gminne, powiatowe
- Struktura osadnicza:** Ośrodek centralny ośrodki lokalne granice obszaru realizacji strategii Michałów – nazwy miejscowości

Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zasoby naturalne i ochrona środowiska

źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Obszary chronione:** ■ obszary NATURA 2000 – obszary siedliskowe ■ obszary NATURA 2000 – obszary ptasie ■ rezerваты przyrody ■ parki krajobrazowe ■ obszary chronionego krajobrazu
- pomniki przyrody
- Elementy niebieskiej infrastruktury:** ■ zbiorniki wodne ~ rzeki
- Infrastruktura uzupełniająca:** drogi wojewódzkie nr 766, 768 główne drogi gminne, powiatowe granice obszaru realizacji strategii Michałów – nazwy miejscowości

Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – turystyka

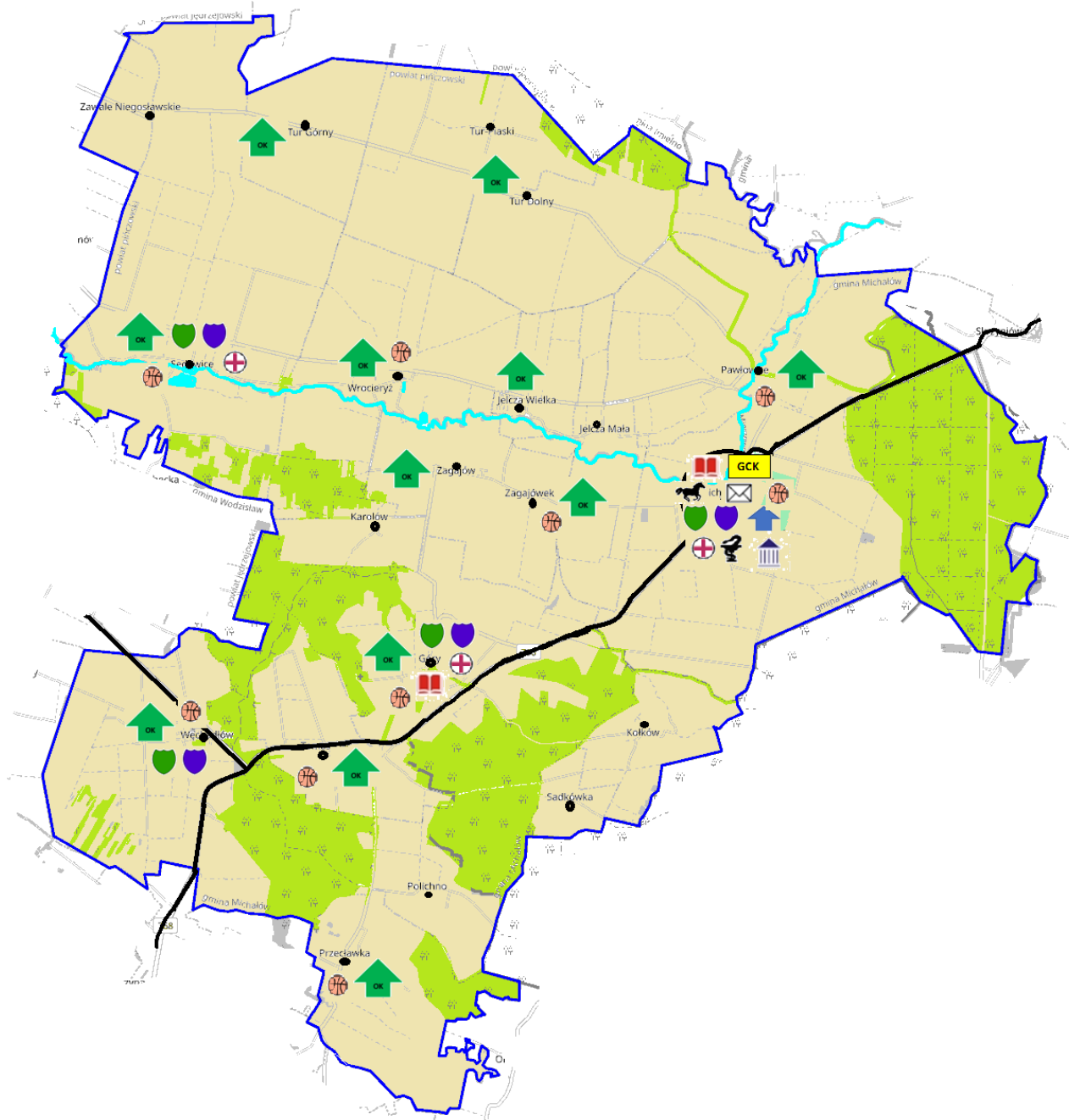
źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Główne obszary i kompleksty turystyczno rekreacyjne:**   obszar turystyczno rekreacyjny
- miejscowości turystyczne
- Wybrane szlaki turystyczne:** — szlak rowerowy
- Elementy zielonej infrastruktury:** lasy obszary rolne
- Elementy niebieskiej infrastruktury:** zbiorniki wodne — rzeki
- Infrastruktura uzupełniająca:** tereny zabudowane drogi wojewódzkie nr 766, 768
- drogi gminne i powiatowe, granice sołectw granice obszaru realizacji startegi Michałów – nazwy miejscowości

Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ochrona zdrowia, opieka społeczna, usługi społeczne

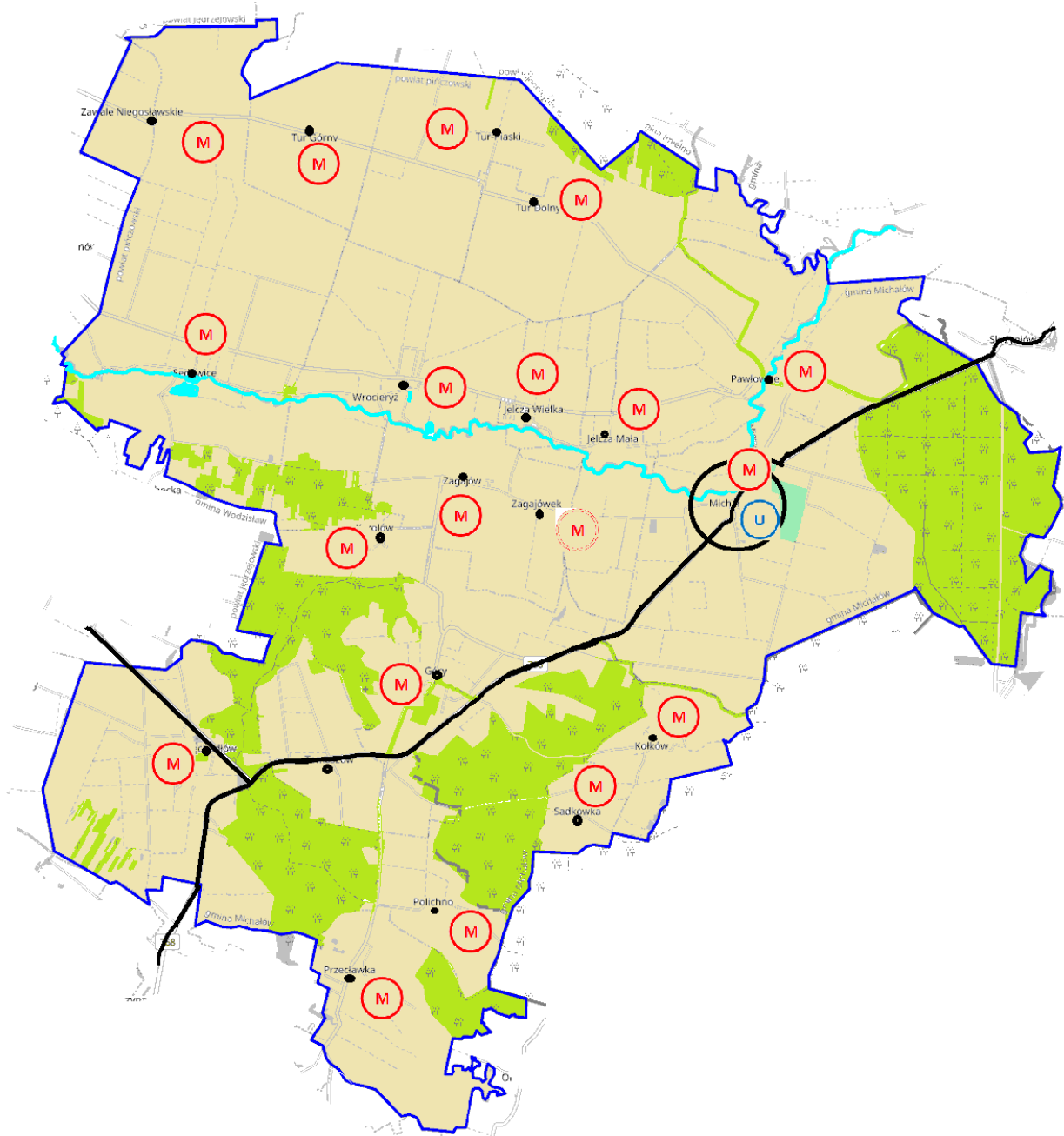

źródło: opracowanie

- Legenda: Ochrona zdrowia:** ośrodki zdrowia apteka
- Opieka społeczna:** Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowe
- Usługi społeczne:** przedszkola, szkoły podstawowe, poczta, Urząd Gminy stadnina koni w Michałowie Biblioteka Publiczna Gminne Centrum Kultury infrastruktura sportowa i rekreacyjna
- Infrastruktura uzupełniająca:** tereny zabudowane drogi wojewódzkie nr 766, 768 pozostałe drogi gminne i powiatowe granice obszaru realizacji startegii Michałów – nazwa miejscowości
- Elementy zielonej infrastruktury:** lasy obszary rolne
- Elementy niebieskiej infrastruktury:** zbiorniki wodne rzeki

Mapa 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zabudowy

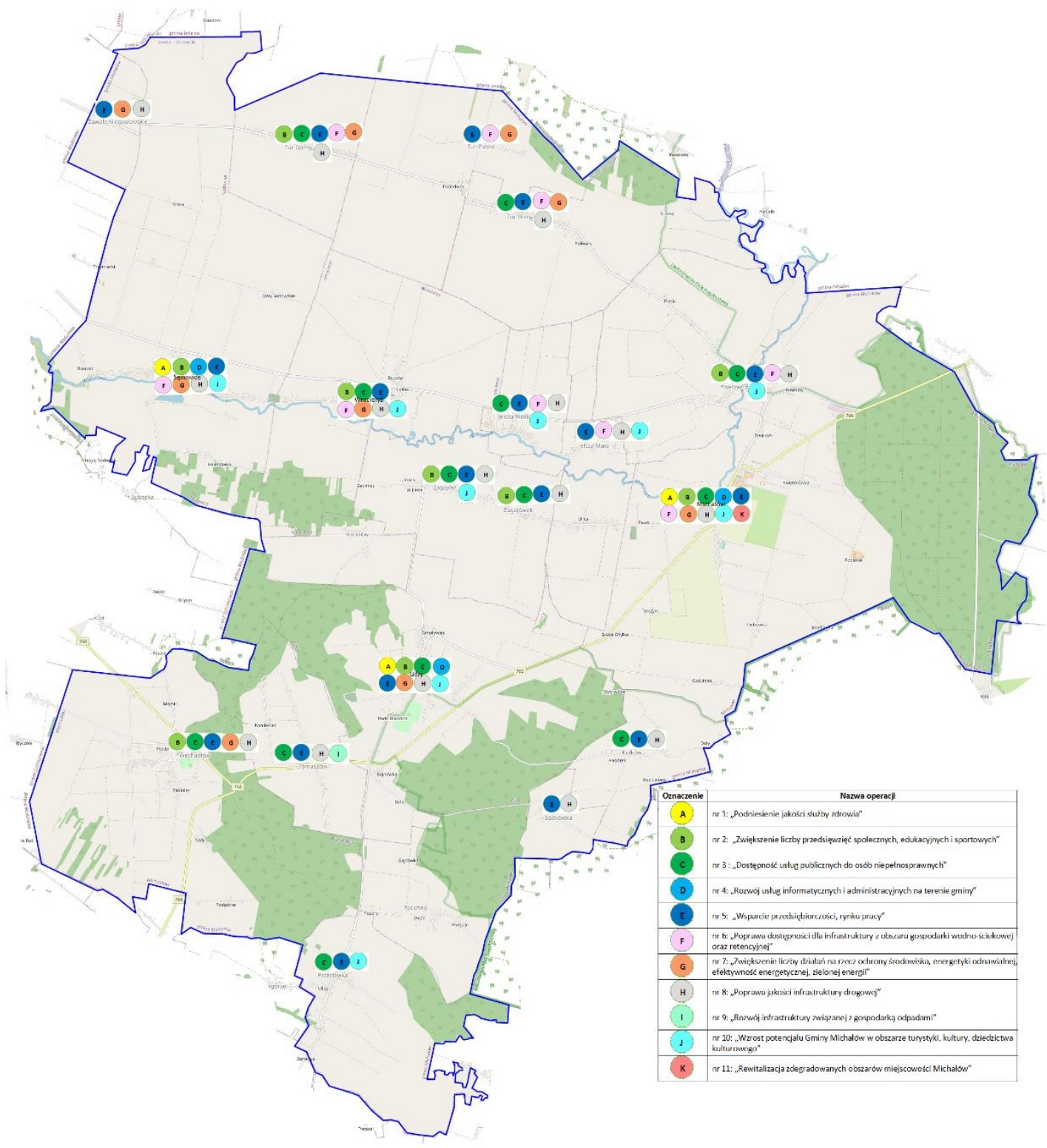
źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Teren zagospodarowania:** tereny mieszkalne tereny zabudowy mieszkalnej i usług podstawowych tereny usługowe,
- Infrastruktura uzupełniająca:** tereny zabudowane drogi wojewódzkie nr 766, 768 pozostałe drogi gminne i powiatowe granice obszaru realizacji strategii **Michałów** – nazwa miejscowości
- Elementy zielonej infrastruktury:** lasy obszary rolne
- Elementy niebieskiej infrastruktury:** zbiorniki wodne rzeki

Mapa 8. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – planowane działania

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

źródło: opracowanie własne

V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Osiągnięcie określonych celów zagospodarowania przestrzennego gminy wymaga prowadzenia zdecydowanej, świadomej i kompleksowej polityki przestrzennej obejmującej wszystkie dziedziny gospodarowania i wszystkie systemy budujące te działania. Polityka ta powinna być nakierowana przede wszystkim na ochronę bezcennych wartości naturalnego środowiska, do których zaliczają się wartości krajobrazowe i kulturowe oraz zapewnienie niezbędnych uzasadnionych rezerw terenowych dla realizacji funkcji związanej z różnymi formami zabudowy. Obserwowana w ostatnich latach ekspansja zabudowy wiąże się z uruchomieniem szeregu niekorzystnych zmian w środowisku przyrodniczym. Niekorzystnym następstwem rozwoju zabudowy jest wzrost związanych z nią oddziaływań – wzmożona penetracja terenu przez zwierzęta domowe, niekontrolowane zaśmiecanie, zmiany warunków siedliskowych szaty roślinnej, a przede wszystkim zmniejszanie się powierzchni biologicznie czynnej terenu. Równocześnie z rozwojem funkcji mieszkaniowych i usługowych łączy się potrzeba realizacji układów komunikacyjnych służących ich obsłudze, co powoduje zwiększenie natężenia ruchu samochodowego, powodując tym samym wzrost zanieczyszczenia powietrza i pogorszenie klimatu akustycznego. Zmiany dotyczące struktury wizualnej spowodowane są głównie niedostosowaniem gabarytów budynków do skali przestrzeni. Intensywność przekształceń związanych z ekspansją zabudowy może okazać się znacząca, zwłaszcza dla bardziej wrażliwych komponentów środowiska. Negatywne skutki, szczególnie w zakresie „zamykania” terenów otwartych, może przynieść wznoszenie ogrodzeń nieruchomości niezabudowanych. Planowanie przestrzenne jest procesem ciągłym, polega na sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ich realizacji w drodze podejmowania stosownych decyzji administracyjnych, dokonywaniu okresowych ocen ich aktualności, a także wprowadzaniu do ich ustaleń zmian gwarantujących tworzenie prawa miejscowego, umożliwiającego realizację bieżących celów społeczno-gospodarczych, zgodnie z oczekiwaniami społeczności lokalnej, przy równoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego i wymogów przepisów szczególnych. Założenia planu mają na celu generalną poprawę stanu środowiska i pozytywny wpływ na zdrowie człowieka.

Do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej w Gminie Michałów należą:

- Miejscowy planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałów, w obszarze części sołectwa Pawłowice oraz w części sołectwa Michałów.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów, uchwalonego Uchwałą Nr XII (126)2001 Rady Gminy w Michałowie z dnia 30 października 2001 r.;

Kształtowanie ładu przestrzennego i polityki przestrzennej, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego odbywa się poprzez realizację ustaleń „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Mimo, że „Studium” nie ma rangi prawa miejscowego, wprowadzono wymóg bezwzględnej zgodności jego ustaleń z ustaleniami opracowywanych na danym terenie planów miejscowych. Na terenach nie objętych planem miejscowym, polityka lokalizacyjno-inwestycyjna prowadzona jest poprzez podejmowanie stosownych decyzji administracyjnych o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego, a ich ustalenia nie rozstrzygają wielu kwestii regulowanych aktualnie obowiązującymi przepisami z zakresu planowania przestrzennego, co za tym idzie – nie zabezpieczają

całkowicie bieżących potrzeb inwestycyjnych społeczności lokalnej. Wyłącznie ustalenia planu miejscowego w pełni stanowią regulacyjną normę prawną, na podstawie, której podejmuje się decyzje administracyjne. Tym samym, zapewniają ochronę praw i interesów obywateli w zagospodarowaniu przestrzeni, jednocześnie gwarantując ochronę interesów ogółu, zarówno wspólnoty samorządowej, jak i państwa.

Na terenie gminy główną drogą publiczną o kategorii wojewódzkiej jest droga nr 766 relacji Morawica – Kije – Pińczów – Węchadłów, która zapewnia także powiązania z Kielcami (od Morawicy drogą krajową nr 73) oraz Buskiem Zdrój (od Pińczowa drogą wojewódzką nr 767) i tworzy korytarz transportowy łączący ośrodki lokalne.

Teren gminy obejmuje głównie przekształcone antropogenicznie rejony istniejącego osadnictwa. W rejonach zabudowy i ich bezpośredniego sąsiedztwa występują najczęściej agrocenozy i niezbyt intensywnie użytkowane łąki.

Gmina Michałów posiada potencjał do rozwoju w obszarze rolnictwa, przetwórstwa i turystyki. Sprzyjają temu istniejące uwarunkowania: duży udział gleb wysokich klas bonitacyjnych, brak przemysłu ciężkiego oraz nieskażone naturalne środowisko.

Aspiracją rozwojową Gminy Michałów jest zapewnienie wysokiej jakości życia swoim mieszkańcom i stanie się miejscem, w którym ludzie chcą mieszkać i być aktywni zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu (rezerwa terenów zielonych/niezabudowanych), ale także wyznaczaniu terenów inwestycyjnych, gdzie możliwy jest rozwój funkcji gospodarczych, w tym usługowych (wspierających funkcję mieszkaniową).

Gmina Michałów zaliczana jest do obszaru Rejon Dolnej Nidy, który obejmuje znaczne obszary Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Kwalifikuje się on do rozwoju turystyki objazdowej, uzdrowskiej oraz agroturystyki, ale wymaga doinwestowania. Głównymi ośrodkami rozrządowymi ruchu turystycznego na tym obszarze są Busko-Zdrój, Solec-Zdrój i Pińczów, w przyszłości funkcje wspomagające mogłyby uzyskać Wiślica i Michałów. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego kierunki polityki przestrzennej dla tego rejonu to:

- unowocześnienie infrastruktury uzdrowskiej, wykreowanie nowoczesnej oferty zdrowotnej oraz odpowiednia promocja uzdrowisk w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju;
- oznakowanie i budowa infrastruktury obsługującej szlak kajakowy na Nidzie;
- budowa nowych obiektów noclegowych i unowocześnienie istniejących;
- zagospodarowanie pieszych szlaków turystycznych poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, organizację punktów widokowych, oznakowanie atrakcji turystycznych itp. oraz przystosowanie ich na cele turystyki rowerowej;
- wyznaczenie i oznakowanie kolejnych tras i ścieżek rowerowych i dla narciarstwa biegowego;
- należy dążyć do wyznakowania w terenie „Bursztynowego szlaku” — Greenway;
- wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku podmiejskiego i weekendowego;
- intensyfikacja agroturystyki poprzez zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych rozwoju tej funkcji.

Obszar Gminy Michałów **występuje w zasięgu Nadnidziańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu**, wyznaczonego Uchwałą Nr XLIX/882/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Świąt. z dnia 25 listopada 2014 r., poz. 3156), który jest formą ochrony

przyrody w myśl art. 23 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2022 r., poz. 916 ze zm.)

Na terenie ww. Obszaru ustala się następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów poprzez:

- 1) ochronę dużych kompleksów leśnych dla zachowania różnorodności biologicznej lasu;
- 2) szczególną ochronę ekosystemów i wyjątkowo cennych krajobrazów;
- 3) zachowanie naturalnych stanowisk roślinności kserotermicznej i halofitowej;
- 4) zachowanie naturalnych fragmentów obszarów wodnych i wodno-błotnych;
- 5) zachowanie tworów i składników przyrody nieożywionej.

Na Obszarze zakazuje się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką. Na obszarze objętym planem przebywają zwierzęta z gatunków najbardziej rozpowszechnionych w Polsce. Realizacja inwestycji na obszarze objętym planem może spowodować ich migracje, co nie będzie miało wpływu na całość populacji gatunków zwierząt występujących na tym obszarze. Tereny rolne pozostają w dotychczasowym użytkowaniu a zatem nie zostanie naruszona integralność obszaru chronionego krajobrazu z innymi obszarami.
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych. Ustalenia planu w zakresie odnoszącym się do gruntów rolnych nie zmieniają podstawowego ich przeznaczenia oraz pozostawiają je w dotychczasowym użytkowaniu (z możliwością rozbudowy, nadbudowy i przebudowy istniejących siedlisk oraz tworzenia zabudowy związanej z prowadzoną gospodarką rolną), w związku z czym nie zostanie naruszony ww. zakaz.
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka. Na obszarze opracowania nie przewiduje się prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu. Naruszone warstwy ziemne związane z budową i funkcjonowaniem zabudowy objętej ustaleniami będą po oddaniu do użytkowania przywracane do stanu pierwotnego.
- 4) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych. Nie nastąpi zmiana stosunków wodnych. Realizacja inwestycji będzie realizowana w warstwie suchej i nie będzie wpływała negatywnie na pogorszenie stosunków wodnych w tym rejonie, przy zachowaniu odpowiednio rygorów określonych w ustaleniach planu miejscowego.

Teren gminy znajduje się w **otulinie Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego** (dla którego obowiązuje Uchwała Nr XLIX/874/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. [Dz. Urz. Woj. Święt. z dnia 25 listopada 2014 r., poz. 3138]). Otulina jest wydzielonym obszarem ochronnym wokół chronionego przyrodniczo terenu, który zabezpiecza go przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka. Otulina nie jest w rozumieniu przepisów, formą ochrony przyrody, lecz obszarem, na którym działalność człowieka nie może negatywnie oddziaływać na przyrodę obszaru chronionego. Ww. Uchwała precyzuje szczególne cele ochrony Parku, tj.

- 1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory, fauny, grzybów;
- 2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania krasu i rzeźby lessowej; 3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
- 3) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych i wodno – błotnych;
- 4) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- 5) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym w szczególności muraw kserotermicznych, torfowisk i solnisk śródlądowych;
- 6) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także miejsc pamięci narodowej;
- 7) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
- 8) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
- 9) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
- 10) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Na obszarze Parku zakazuje się:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021, poz. 2373 z późn. zm.)
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno – błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 7) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową.

Powyższe zakazy nie dotyczą:

- 1) terenów objętych ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody parku krajobrazowego;
- 2) terenów objętych ustaleniami projektów planów zagospodarowania przestrzennego lub projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody parku krajobrazowego;
- 3) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których procedura dotycząca oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody parku krajobrazowego.

Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest obszarem, który pozwala na migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Jest on ważnym elementem sieci Natura 2000, gdyż umożliwia przemieszczanie się organizmów między siedliskami. Na skutek działalności człowieka dawniej bardzo rozległe siedliska zwierząt i roślin zostały rozdrobnione i często izolowane. Z tego względu w celu zapewnienia prawidłowego rozwoju gatunku oraz umożliwienia mu zdobycia pożywienia, ustanowienia terytorium, znalezienia partnera lub do ucieczki przed drapieżnikami jak i zdarzeniami losowymi – niezbędne jest połączenie siedlisk terenami, które umożliwią bezpieczne przemieszczanie się zwierząt, czyli liniowymi pasami lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami. Dla obszaru Polski została opracowana sieć korytarzy ekologicznych, która obejmuje zarówno korytarze główne (o znaczeniu międzynarodowym) oraz korytarze uzupełniające (o znaczeniu krajowym). Na obszarze gminy Michałów występują elementy krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL. Północno-zachodnia część gminy została uznana za wschodni kraniec międzynarodowego węzła ekologicznego (Obszar Buski). Pozostała część gminy (z wyjątkiem wschodnich obrzeży) stanowi część krajowego węzła ekologicznego (Obszar Nidziański). Obszar objęty planem położony jest w głównym korytarzu ekologicznym o kodzie KPdC-8B – Dolina Nidy. Korytarz ten należy do Korytarza Południowo-Centralnego (KPdC), łączy Roztocze z Lasami Janowskimi, Puszcą Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, schodzi do Lasów Lublinieckich i Borów Stobrawskich, sięgając do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich. Obszar objęty planem nie generuje obecnie, jak i w przyszłości nie będzie powodował znaczącego zagrożenia dla korytarzy ekologicznych.

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Michałów to m.in.:

- rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu;
- eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- ścisłe połączenie rozwoju przestrzennego z:
  - ✓ rozbudową systemu transportu (sieć dróg publicznych, sieć dróg rowerowych, sieć transportu zbiorowego);
  - ✓ rozwojem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej;
  - ✓ systemem odbioru i wywozu odpadów z rozwojem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych;
  - ✓ dostarczeniem energii elektrycznej;
  - ✓ systemem łączności sieci internetowej;
- określenie oraz przywrócenie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zmarginalizowanych w gminie oraz poprawa jakości życia mieszkańców tych obszarów, w tym poprzez poprawę stanu zdegradowanych przestrzeni;
- sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- uregulowanie gospodarki wod-kan obszarów zabudowy zwartej;
- ochrona wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i racjonalne jej zagospodarowanie poprzez rozwój ekoturystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.

W przypadku braku realizacji w/w ustaleń i rekomendacji możemy się spodziewać:

- obniżenia walorów krajobrazowych poprzez chaotyczną lokalizację obiektów realizowaną bez zasad zachowania ładu przestrzennego, w tym brak lub niewłaściwe i niezgodne z zasadami ochrony środowiska, zagospodarowanie terenów;
- zwiększenie uciążliwości hałasu wobec zanieczyszczeń komunikacyjnych wzdłuż dróg wobec błędnej lokalizacji terenów mieszkaniowych,
- degradację gleb na skutek wprowadzania nowej niezorganizowanej zabudowy;
- wzrost zanieczyszczenia wód i gleby z terenów nowo zainwestowanych z powodu braku ustaleń odnośnie gospodarki ściekowej,
- zubożenie różnorodności biologicznej poprzez nadmierną antropopresję,
- zubożenie zasobów środowiska naturalnego, szczególnie przyrody ożywionej.

Cele, projekty i działania przewidziane *Strategii* uwzględniają zapisy „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+” tj.:

Cel strategiczny nr 1 „Rozwój kapitału społecznego” jest spójny z celami strategicznymi SR WŚ 2030+: *3 Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi, 4 Sprawne zarządzanie regionem.*

Cel strategiczny nr 2: „Konkurencyjna Gmina Michałów – rozwój lokalnej gospodarki i wzrost znaczenia lokalnych produktów” jest spójny z Celami strategicznymi SRWŚ 2030+ *1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie, 3. Wspólnota i przestrzeń, które łączą ludzi, 4. Sprawne zarządzanie regionem.*

Cel strategiczny nr 3: „Gmina Michałów – perłą turystyczną Poniidzia” jest spójny z Celami strategicznymi SR WŚ 2030+: *3 Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi, 4 Sprawne zarządzanie regionem.*

Cel strategiczny nr 4: „Poprawa jakości infrastruktury technicznej” jest spójny z Celami strategicznymi SR WŚ 2030+: *2. Przyjazny dla środowiska i czysty region, 3 Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi.*

Cel strategiczny nr 5: „Zielona Gmina Michałów” jest spójny z Celami strategicznymi SRWŚ 2030+: *2. Przyjazny dla środowiska i czysty region.*

Ponadto, przedmiotowa Strategia uwzględnia zapisy dotyczące Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) zidentyfikowanych w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+*. Gmina Michałów należy do OSI *Ponidzie*.

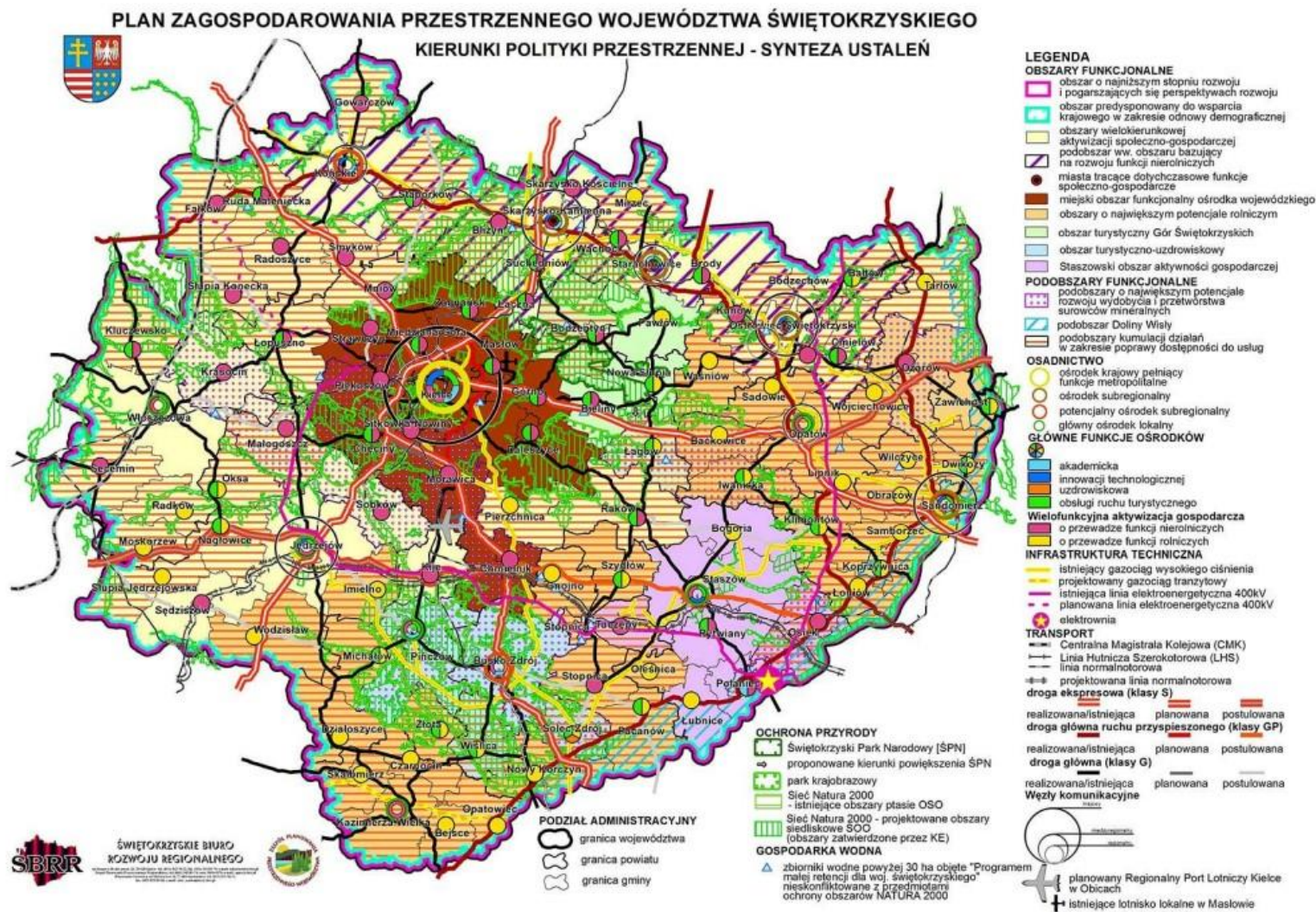
W związku z tym przedmiotowa *Strategia* jest spójna ze *Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* w zakresie uwzględnienia w ww. dokumencie celów strategicznych w wymiarze społecznym i gospodarczym, o których mowa w art. 11 ust. 1c pkt. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa oraz obszarów strategicznej interwencji (art. 11 ust. 1c pkt. 6 i 7 wskazanej regulacji).

Ważne w dla ustaleń i rekomendacji są również zapisy „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” w kontekście Gminy Michałów. Dokument ten (oraz poniższe mapy) wskazują, że Gmina Michałów stanowi:

1. obszar wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej, zaś głównymi funkcjami mogą być: turystyka oraz rolnictwo,
2. podobszar kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług.

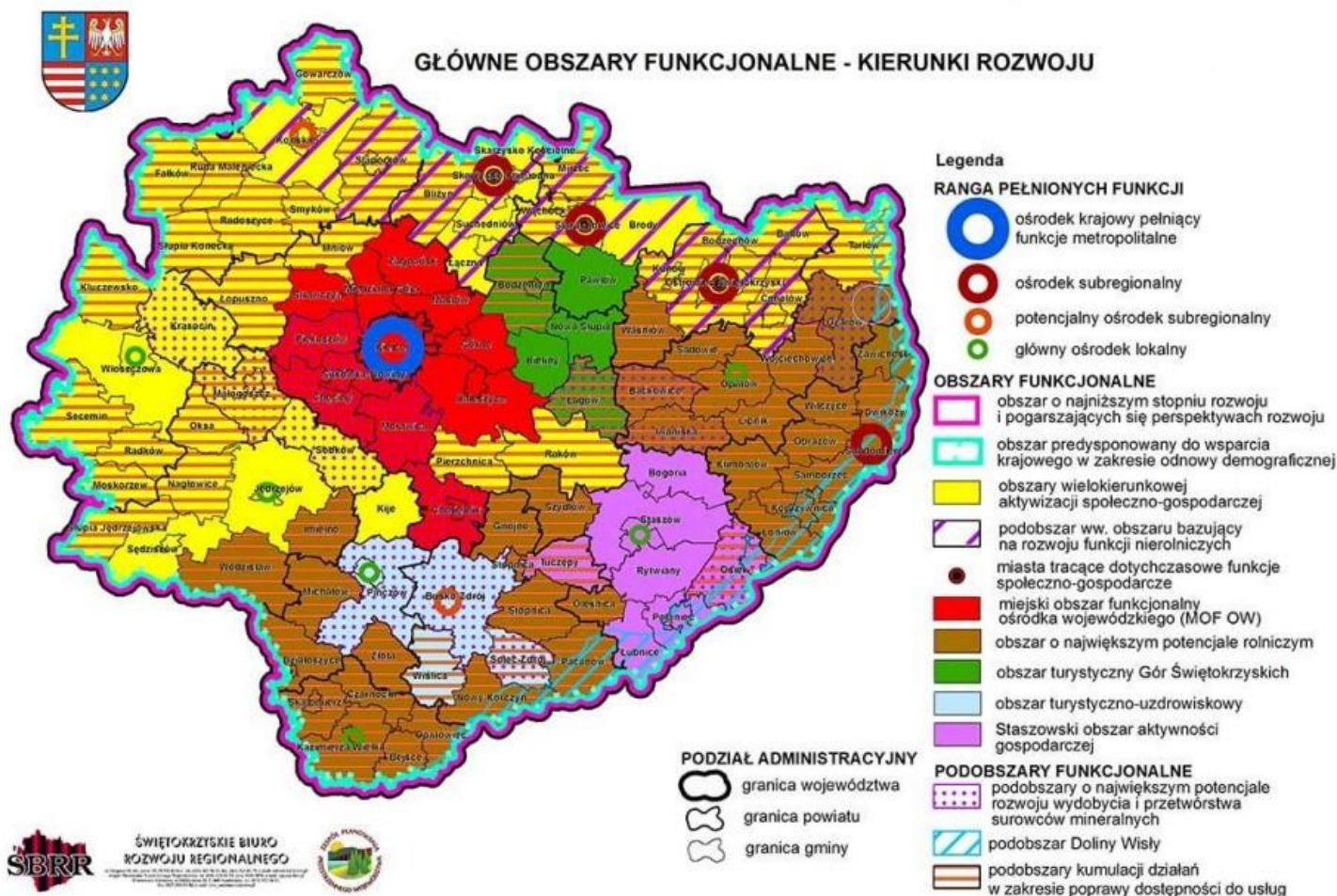

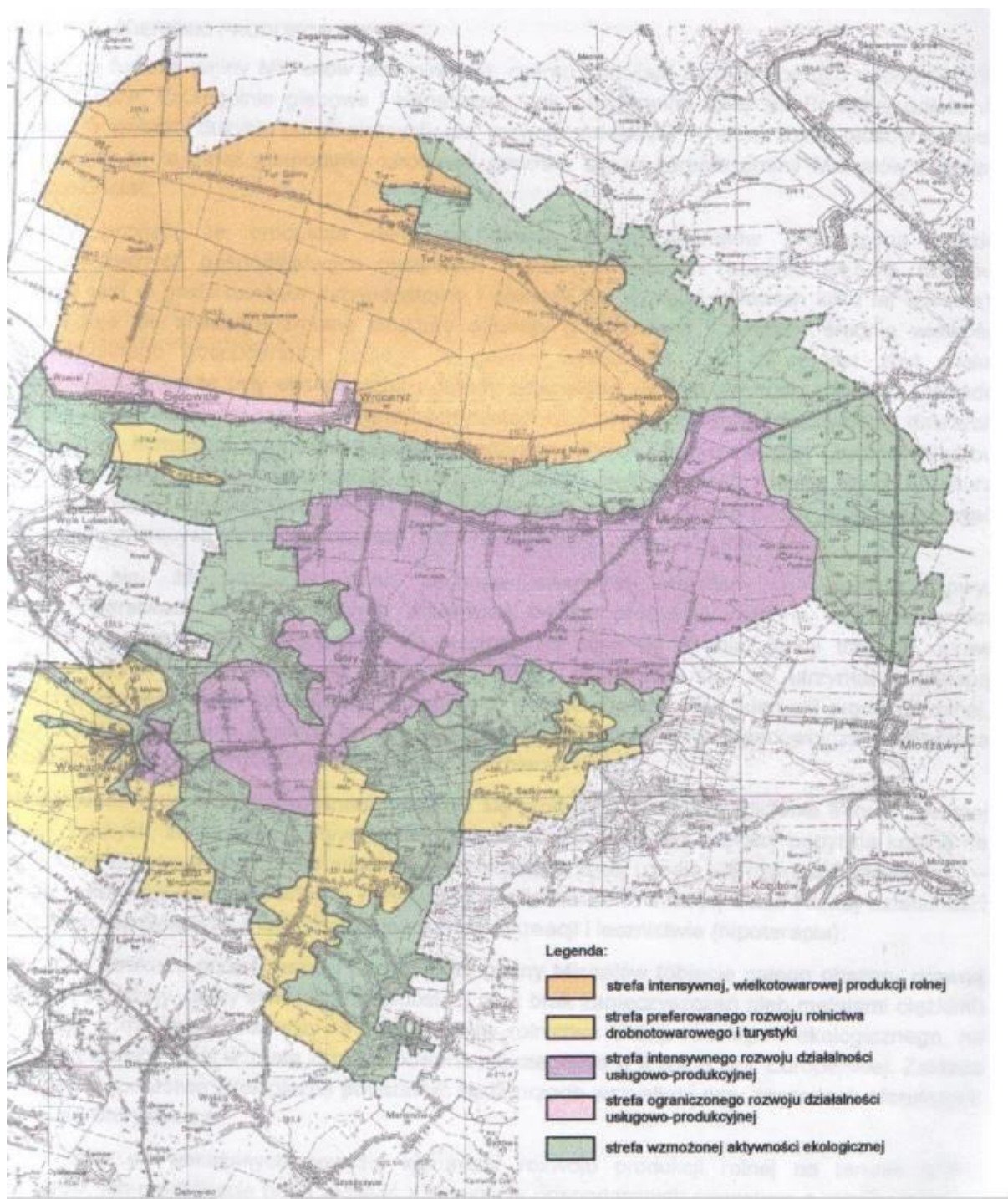
Mapa 10. Kierunki polityki przestrzennej – synteza ustaleń wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

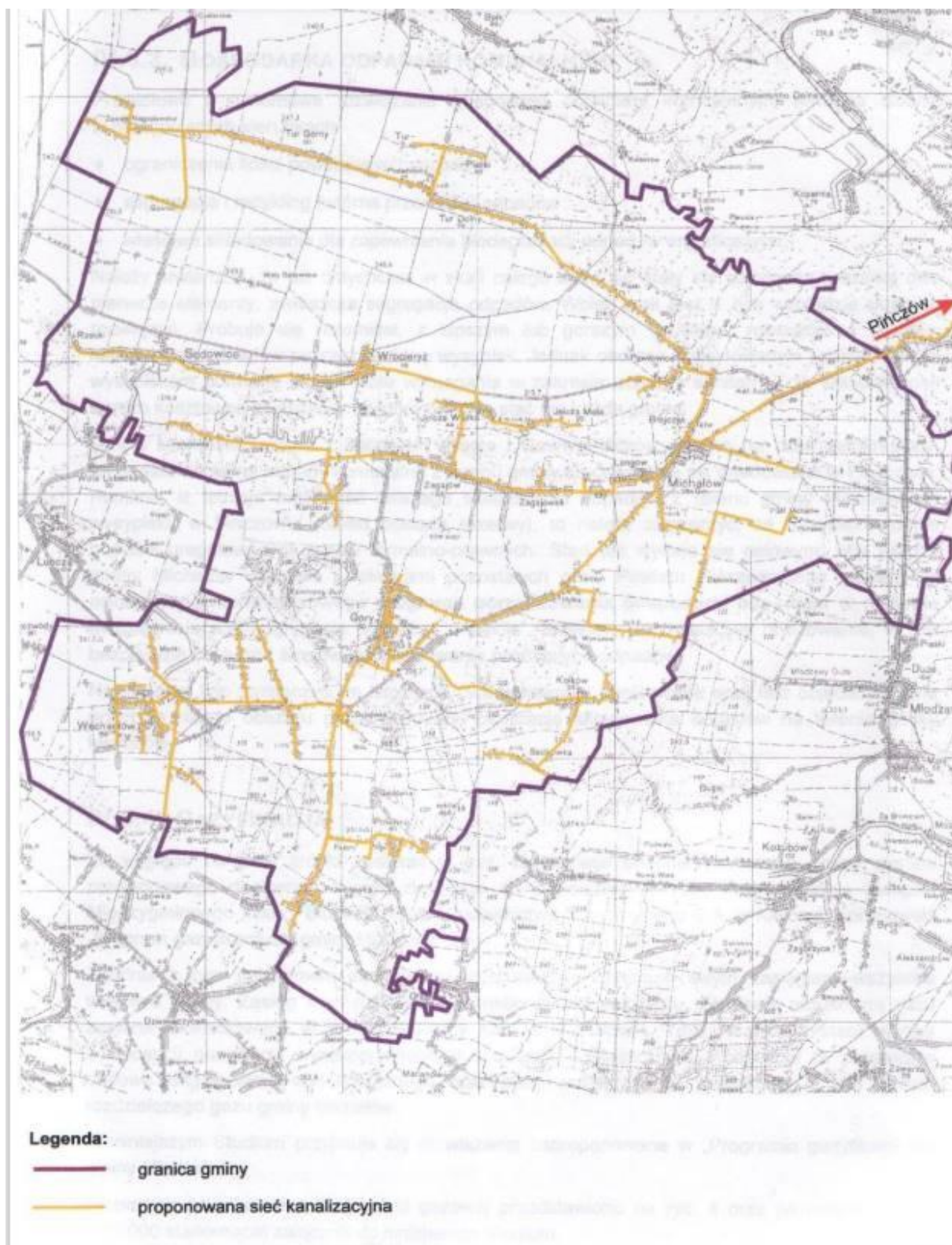

Mapa 11. Kierunki rozwoju wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
 źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

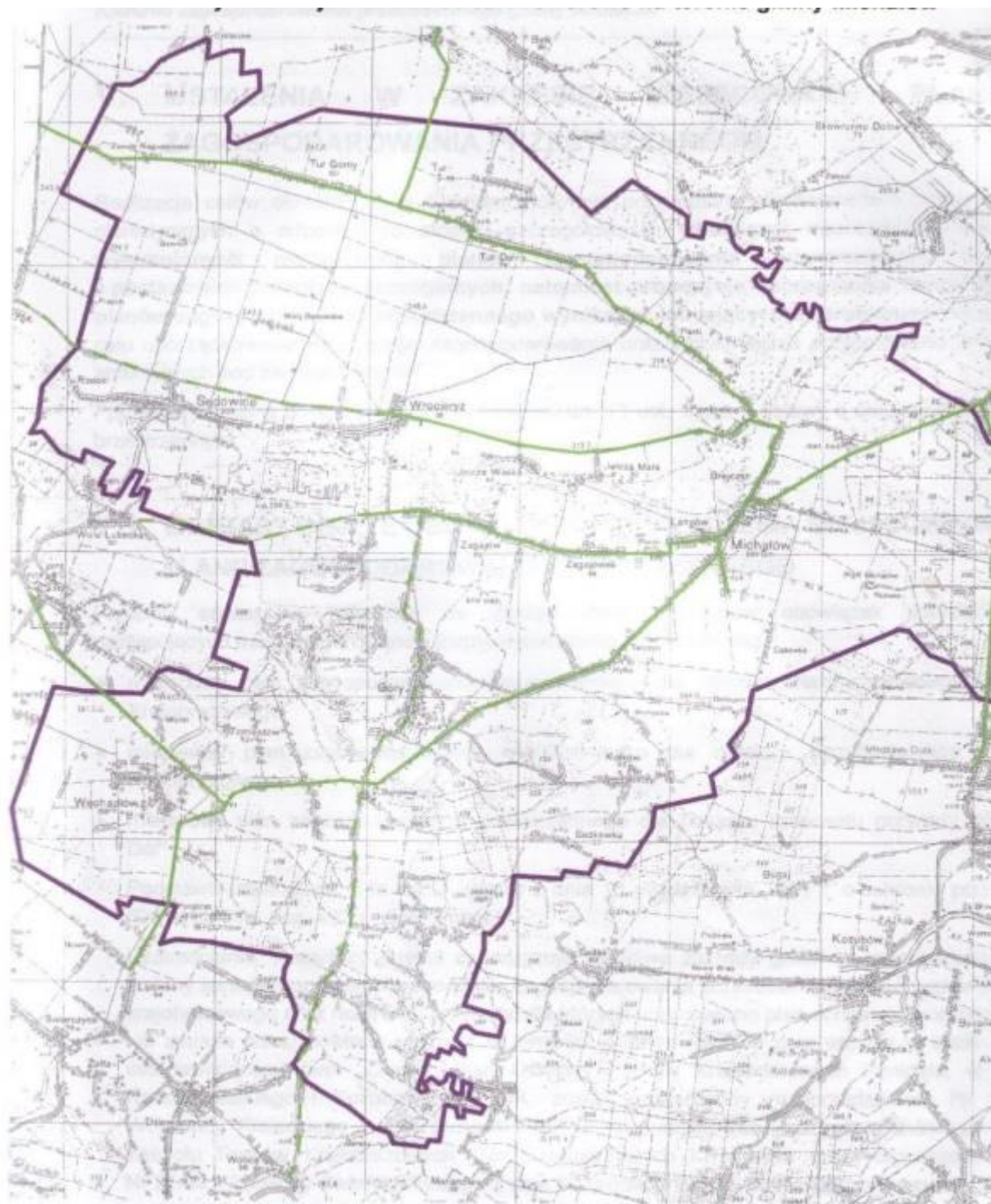

Mapa 12. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Michałów
źródło: Studium uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów, s. 16

Mapa 13. Koncepcja rozwoju kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Michałów
źródło: Studium uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów, s. 57

- Legenda:**
- granica gminy
  - ścieżki rowerowe i pieszo-rowerowe w pasie drogowym, wydzielone z jezdni
  - ścieżki rowerowe postulowane do realizacji w miarę możliwości

Mapa 14. Koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych na terenie Gminy Michałów
źródło: Studium uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów, s. 7

RYSUNEK MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁÓW W OBSZARZE CZĘŚCI SOŁECTWA MICHAŁÓW

Załącznik nr 1 do Uchwały nr ...../...../20
Rady Gminy w Michałowie z dnia .....2020 r.

Objaśnienia użytych oznaczeń:

	Granice obszaru objętego planem miejscowym
	Linia rozgraniczająca teren dla określonego miejscowym planem przeznaczeni
	RM Tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej
	R Tereny rolne
	R1 Tereny rolne z dopuszczeniem zabudowy zagrodowej i usług towarzyszących związanych z produkcją rolniczą
	R2 Tereny rolne z utrzymaniem dotychczasowej zabudowy
	Nieprzekraczalna linia zabudowy
	Istniejąca linia energetyczna NN
	Istniejąca linia energetyczna SN
	Teren Nadnidziańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu
	Teren Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 409 - Niecka Miechowska

WYRYS ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁÓW

uchwalonego Uchwałą nr Nr XXI(126)2001 Rady Gminy w Michałowie z dnia 30 października 2001 r.

Skala 1 : 10000

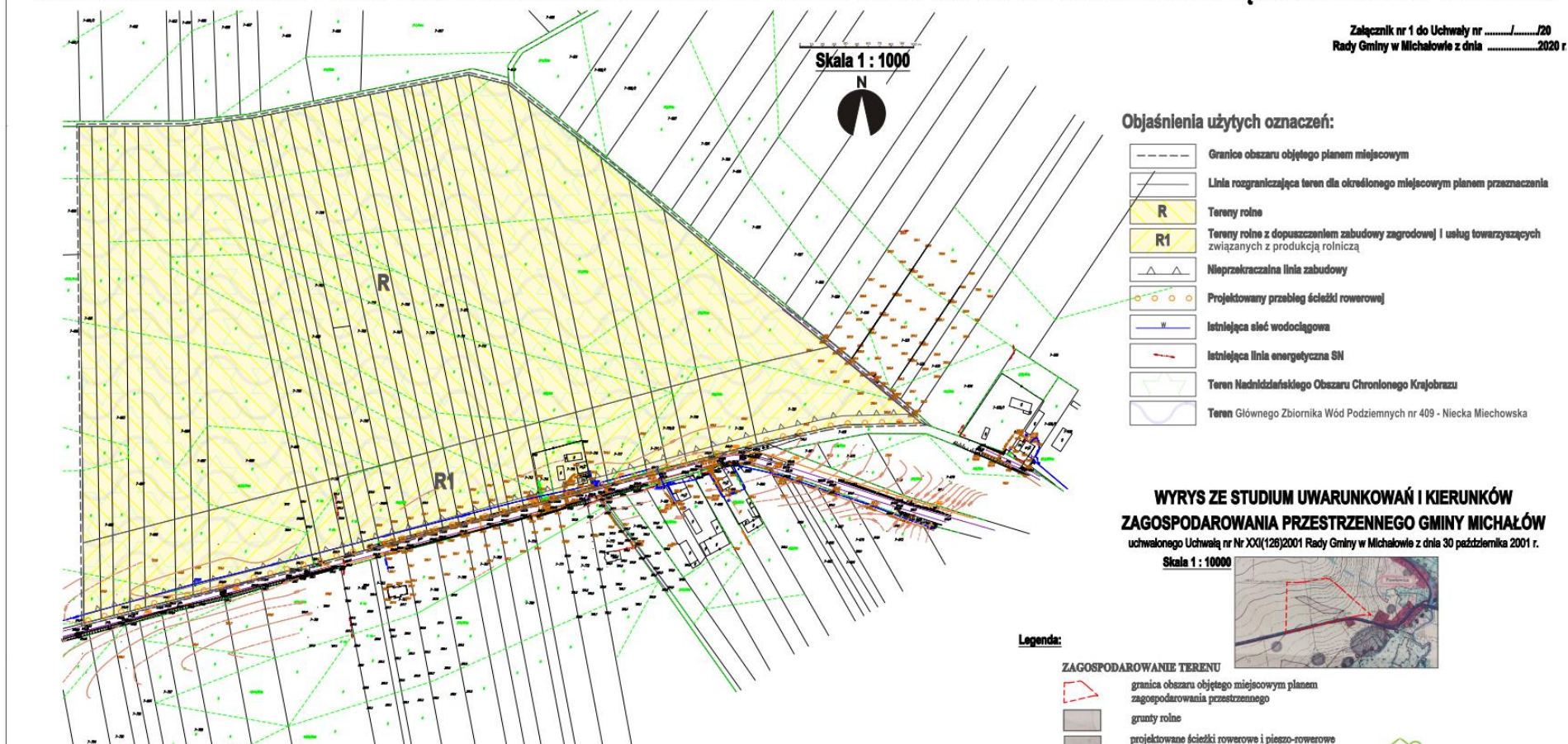
Legenda:

ZAGOSPODAROWANIE TERENU

	granica obszaru objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego
	grunty rolne
	zabudowa zagrodowa, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna

Mapa 15. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów w obszarze części Sołectwa Michałów
źródło: https://michalow.bip.gov.pl/mpzp_m/miejscowy-planu-zagospodarowania-przestrzennego.html

RYСУNEK MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁÓW W OBSZARZE CZĘŚCI SOŁECTWA PAWŁOWICE

Mapa 16. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów w obszarze części Sołectwa Pawłowice
źródło: https://michalow.bip.gov.pl/mpzp_p/342967_miejscowy-planu-zagospodarowania-przestrzennego.html

Główne rekomendacje w zakresie działań w ramach OSI Ponidzie:

- rozwój inteligentnej specjalizacji regionu tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, w tym poprawa jakości produktów rolnych poprzez wspieranie innowacyjności i usług sieciowych w zakresie wykorzystania produktów rolniczych,
- rozwój turystyki, opartej o bogate dziedzictwo kulturowe regionu świętokrzyskiego oraz unikatowe zasoby przyrodnicze, w tym jako zaplecza dla obszaru uzdrowiskowego,
- rozwój OSI jako obszaru srebrnej gospodarki (silver economy),
- rozwój systemów oczyszczania ścieków i odpadów komunalnych,
- utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i zachowanie bioróżnorodności, w tym siedlisk półnaturalnych,
- zabezpieczenie przed skutkami suszy, w tym dostosowanie rolnictwa do zmian klimatycznych,
- wdrożenie kompleksowego programu ochrony przeciwpowodziowej,
- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych (w tym architektury regionalnej),
- rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i przemysłu czasu wolnego,
- wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia,
- rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki sportu i rekreacji,
- poprawa dostępności komunikacyjnej, w tym rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego,
- poprawa dostępności do szerokopasmowego internetu,
- zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy,
- tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych,
- koordynacja dokumentów planistycznych, programów ochrony i rozwoju.

Główne kierunki i rekomendacje rozwoju:

1. rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej (w szczególności dokończenie procesu zwodociągowania gminy) przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych planowanych do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Ponadlokalnego OSI Ponidzie),
2. rozwój gospodarczy w oparciu o aktywizację społeczno-gospodarczej opartą na turystyce i rolnictwie,
3. zwiększenie jakości i dostępności do usług publicznych dostępnych na terenie gminy,
4. projektowanie otoczenia i przedsięwzięć zgodnie z filozofią uniwersalnego projektowania,
5. wdrażanie koncepcji *smart village*,
6. eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
7. ścisłe połączenie rozwoju przestrzennego z:
  - rozbudową systemu transportu (sieć dróg publicznych, sieć dróg rowerowych, sieć transportu zbiorowego);
  - rozwojem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej;
  - systemem odbioru i wywozu odpadów z rozwojem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych;
  - dostarczeniem energii elektrycznej;
  - systemem łączności sieci internetowej;
8. określenie oraz przywrócenie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zmarginalizowanych w gminie (w szczególności na obszarze rewitalizacji) oraz poprawa jakości

życia mieszkańców tych obszarów, w tym poprzez poprawę stanu zdegradowanych przestrzeni;

9. opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego,
10. pełne skanalizowanie gminy
  - rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej w miejscowościach o małej gęstości zaludnienia i rozproszonej zabudowie poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków i/lub szczelnych szamb,
11. ochrona wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i racjonalne jej zagospodarowanie poprzez rozwój ekoturystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego,
12. rozwój turystyki w oparciu o zasoby endogeniczne,
13. wskazuje się potrzebę koncentracji zabudowy z wyjątkiem funkcji „uciążliwych”.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Michałów realizowane będą m.in. poprzez zadania oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszym dokumencie *Strategii Rozwoju Gminy Michałów do 2030*.

VI. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.), wraz z zakresem planowanych działań

Zgodnie z definicją ustawową, obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych, lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne albo w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne. OSI są terytoriami, do których adresowana ma być polityka rozwoju, ukierunkowana na wywołanie określonych zmian. W kontekście obszarów strategicznej interwencji czy obszarów funkcjonalnych wyznaczanych na szczeblu ponadlokalnym, warto zwrócić uwagę, że Gmina Michałów razem z gminami: Działoszyce, Kije, Pińczów oraz Złota wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania **Ponidzie**.

W „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+” Gmina Michałów wchodzi w skład **OSI Ponidzie**.

Mapa 17. OSI Obszary Strategicznej Interwencji PONIDZIE
źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ s. 70-71

OSI jest wynikiem oddolnej współpracy samorządów położonych w makroregionie Niecki Nidziańskiej, w zlewni rzeki Nidy. Gminy OSI łączą cechy przyrodniczo - krajobrazowe oraz dominująca funkcja rolnicza.

VII. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań

Gminę Michałów podzielono na 5 obszarów funkcjonalnych:

1. Miejscowość Michałów – jako centralna miejscowość w gminie
2. Miejscowości: Węchadłów, Tomaszów, Polichno, Przecławka
3. Miejscowości: Góry, Kołków, Sadkówka, Karolów, Zagajów, Zagajówek
4. Miejscowości: Sędowice, Tur Górny, Zawale Niegosławskie, Wrocieryż, Tur Piaski
5. Miejscowości: Pawłowice, Jelcza Mała, Jelcza Wielka, Tur Dolny

Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy:

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
1. Michałów	<p>Obszar ochrony zdrowia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wyposażenie budynków POZ w Michałowie, Górach i Sędowicach w nowszy sprzęt medyczny. 2. Rozwój e-usług zdrowotnych przedsięwzięcia realizowane przez POZ. 3. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów. <p>Obszar gospodarka wodno-ściekowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne. 2 Budowa i modernizacja systemu wodnokanalizacyjnego. <p>Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych. 7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców. Projekt zakładałby dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców. <p>Obszar dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami m.in. przebudowa wejścia do Urzędu Gminy w Michałowie i dostosowanie go do osób niepełnosprawnych. Planowana jest przebudowa klatki schodowej i wybudowanie windy oraz dostosowanie

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>poddasza na pomieszczenia socjalno-biurowe.</p> <p>2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych.</p> <p>Obszar infrastruktura drogowa:</p> <p>1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja.</p> <p>2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych.</p> <p>3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól: podsypywanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne, utwardzenie dróg dojazdowych do pól we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne.</p> <p>4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej.</p> <p>5. Organizacja wypożyczalni rowerów.</p> <p>Obszar rozwój usług informatycznych i administracyjnych:</p> <p>1. rozwój e-administracji Michałów cyfrowy – Urząd bliski mieszkańca. Cyfryzacja usług publicznych i komunalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uruchomienie e-usług dziedzinowych wraz ze sprzętem (m.in. podatki, śmieci, faktury, woda/kanalizacja) oraz e-Rada, e-usługi oparte na formularzach, a tym samym integracja z powstałą e-platformą, • modernizacja infrastruktury sieciowej, • modernizacja strony www, • modernizacja i doposażenie serwerowni, • zakup sprzętu komputerowego (UPSów, serwera do wirtualizacji, systemu operacyjnego do serwerów). <p>2. Smart Village</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty w których społeczność mieszkająca na wsi wykorzystuje nowoczesne technologie w celu poprawy jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju (społeczność, która na swoim terenie współpracuje i wspólnie decyduje o swoim rozwoju). • oddolne inicjatywy z różnych dziedzin m.in. turystyki, rekreacji, dziedzictwa kulturowego, edukacji, ekologii, kultury, działania infrastrukturalne, pro-środowiskowe, z zakresu ochrony zdrowia, pobudzające aktywność fizyczną oraz na rzecz integracji mieszkańców • „Moja SMART wieś”, rolnictwo ekologiczne, w połączeniu z innymi działaniami na rzecz lokalnej społeczności (np. lokalne targi i bio-bazary) <p>Obszar gospodarka odpadami:</p> <p>1. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców m.in. (pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników</p> <p>2. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne</p> <p>3. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy.</p> <p>Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego):</p>

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>Kluczowym projektem będzie utworzenie „Szlaku turystycznego NIDA” wspólnie z innymi samorządami (Powiat Pińczowski, Gmina Imielno, Miasto i Gmina Jędrzejów, Gmina Kije, Miasto i Gmina Nowy Korczyn, Miasto i Gmina Pińczów, Gmina Sobków, Miasto i Gmina Wiślica, Gmina Złota). Działania realizowane przez Gminę Michałów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. promocja walorów przyrodniczych obszaru Ponidzia do celów turystycznych i rekreacyjnych; 2. oznakowanie turystyczne zabytków i atrakcji turystycznych; 3. budowa marki i promocja Ponidzia; <p><u>Pozostałe projekty:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadnią Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (plac zabaw, siłownie zewnętrzne, ławki kose na śmieci itp.). 9. Budowa wież widokowych na terenie gminy. 10. Iluminacje świetlne <p>Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.) 2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące: <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej, • doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, • rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). 3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu. 4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie. 5. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń.

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>6. Wsparcie dla seniorów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, • organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu, • pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenia „Karty Seniora”. <p>7. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. <p>8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców, • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. <p>9. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół)</p> <p>10. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów</p> <p>11. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków)</p> <p>12. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych.</p> <p>13. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych.</p> <p>14. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich doposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.)</p> <p>15. Utworzenie żłobka na terenie gminy.</p>

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>16. Rozwój działalności Gminnej Biblioteki Publicznej m.in. dodatkowe zajęcia dla różnych grup wiekowych, organizacja imprez edukacyjno-kulturalnych, ekologicznych, integracyjnych</p> <p>Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy). 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych, promocja gospodarcza. 3. Utworzenie placu do sprzedaży lokalnych produktów rolnych. 4. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych. <p>Obszar Rewitalizacja zdegradowanych obszarów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rewitalizacja miejscowości Michałów – etap III
<p>2. Węchadłów, Tomaszów, Polichno, Przecławka</p>	<p>Obszar gospodarka wodno-ściekowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nieoptymalna jest budowa sieci kanalizacyjnej. 2 Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne 3 Modernizacja/rozbudowa systemu wodno - kanalizacyjnego <p>Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych. 7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców. Projekt zakładałby dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców. <p>Obszar infrastruktura drogowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól: podsypywanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne, utwardzenie dróg dojazdowych do pól we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne. 4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej. 5 Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 766.

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>Obszar Gospodarka odpadami: Planowane kierunki działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja lub rozbudowa istniejącego PSZOK w Tomaszowie, w tym utworzenie w ramach PSZOK centrum napraw i ponownego użycia, budowa wiaty magazynowej nad kontenerami i pojemnikami, budowa części informacyjno-edukacyjnej - stworzenie ścieżki edukacyjnej, wykonanie ogrodzenia, oświetlenia LED, utwardzenie drogi i palcu 2. Dopuszczenie obecnego PSZOK m.in.: (zakup wagi, pojemników, kontenerów, zakup komputera i oprogramowania do obsługi PSZOK, w tym wprowadzenie tzw. „paszportów odpadowych” – kart magnetycznych dla właścicieli nieruchomości chcących korzystać z PSZOK), 3. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników. 4. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne. 5. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy. <p>Obszar dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych. <p>Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (place zabaw, siłownie zewnętrzne, ławki kose na śmieci itp.). 9. Budowa wież widokowych na terenie gminy. 10. Iluminacje świetlne. <p>Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe:</p>

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.)</p> <p>2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej, • doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, • rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). <p>3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie.</p> <p>5. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń.</p> <p>6. Wsparcie dla seniorów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, • organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu, • pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenia „Karty Seniora”. <p>7. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. <p>8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców,

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. <p>9. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół)</p> <p>10. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów</p> <p>11. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków)</p> <p>12. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych.</p> <p>13. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych.</p> <p>14. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich wyposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.)</p> <p>Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy). 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych, promocja gospodarcza. 3. Utworzenie placu do sprzedaży lokalnych produktów rolnych. 4. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.
<p>3. Góry, Kołków, Sadkówka, Karolów, Zagajów, Zagajówek</p>	<p>Obszar ochrona zdrowia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wyposażenie budynków POZ w Michałowie, Górach i Sędowicach w nowszy sprzęt medyczny. 2. Rozwój e-usług zdrowotnych przedsięwzięcia realizowane przez POZ. 3. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów. <p>Obszar gospodarka wodno-ściekowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nieopłacalna jest budowa sieci kanalizacyjnej. 2. Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne. 3. Budowa i modernizacja systemu wodnokanalizacyjnego. 4. Modernizacja (przebudowa) ujęcia wody. <p>Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE.

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych.</p> <p>7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców. Projekt zakładałby dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców.</p> <p>Obszar dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych. <p>Obszar infrastruktura drogowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól: podsypywanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne, utwardzenie dróg dojazdowych do pól we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne. 4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej. 5. Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 766. <p>Obszar gospodarka odpadami:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (m.in. pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników 2. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne 3. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy. <p>Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi).

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>9. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (place zabaw, siłownie zewnętrzne, ławki kose na śmieci itp.).</p> <p>10. Budowa wież widokowych na terenie gminy.</p> <p>Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe:</p> <p>1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.)</p> <p>2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej, • doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, • rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). <p>3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie.</p> <p>5. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń.</p> <p>6. Wsparcie dla seniorów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, • organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu, • pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenia „Karty Seniora”. <p>7. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. <p>8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży,

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<ul style="list-style-type: none"> • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców, • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. <p>9. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół)</p> <p>10. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów</p> <p>11. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków)</p> <p>12. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych.</p> <p>13. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych.</p> <p>14. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich wyposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.)</p> <p>Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy). 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych, promocja gospodarcza. 3. Utworzenie placu do sprzedaży lokalnych produktów rolnych. 4. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.
<p>4. Sędowice, Tur Górny, Zawale Niegostawskie, Wrocieryż, Tur Piaski</p>	<p>Obszar ochrony zdrowia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wyposażenie budynków POZ w Michałowie, Górach i Sędowicach w nowszy sprzęt medyczny. 2. Rozwój e-usług zdrowotnych przedsięwzięcia realizowane przez POZ. 3. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów. <p>Obszar gospodarka wodno-ściekowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne. 2. Budowa i modernizacja systemu wodnokanalizacyjnego. <p>Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE.

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych. 7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców. Projekt zakładałby dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców</p> <p>Obszar infrastruktura drogowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól: podsypywanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne, utwardzenie dróg dojazdowych do pól we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne. <p>Obszar gospodarka odpadami:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (m.in. pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników 2. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne 3. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy. <p>Obszar dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych. <p>Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 9. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (place zabaw, siłownie zewnętrzne, ławki kose na śmieci itp.). 10. Budowa wież widokowych na terenie gminy. <p>Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe:</p>

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.)</p> <p>2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej, • doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, • rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). <p>3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie.</p> <p>5. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń.</p> <p>6. Wsparcie dla seniorów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, • organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu, • pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenia „Karty Seniora”. <p>7. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. <p>8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców,

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. <p>9. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół)</p> <p>10. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów</p> <p>11. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków)</p> <p>12. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych.</p> <p>13. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych.</p> <p>14. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich wyposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.)</p> <p>Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy) 2. wspólny system promocji produktów lokalnych promocja gospodarcza 3. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.
<p>5. Pawłowice, Jelcza Mała, Jelcza Wielka, Tur Dolny</p>	<p>Obszar gospodarka wodno-ściekowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne. 2. Budowa i modernizacja systemu wodnokanalizacyjnego. <p>Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych. 7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców. Projekt zakładałby dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców. <p>Obszar infrastruktura drogowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól:

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>podsypanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne, utwardzenie dróg dojazdowych do pól we wszystkich miejscowościach gminy, gdzie jest to niezbędne.</p> <p>4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej.</p> <p>Obszar gospodarka odpadami:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (m.in. pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników 2. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne 3. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy. <p>Obszar dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych. <p>Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (plac zabaw, siłownie zewnętrzne, ławki kose na śmieci itp.). 9. Budowa wież widokowych na terenie gminy. <p>Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.) 2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące: <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej,

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<ul style="list-style-type: none"> • doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, • rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). <p>3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie.</p> <p>5. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń.</p> <p>6. Wsparcie dla seniorów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, • organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu, • pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenia „Karty Seniora”. <p>7. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. <p>8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców, • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. <p>9. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół)</p> <p>10. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów</p> <p>11. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków)</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	<p>12. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych.</p> <p>Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy) 2. wspólny system promocji produktów lokalnych promocja gospodarcza 3. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.

źródło: opracowanie własne

VIII. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia rozwoju jest dokumentem zawierającym podstawowe wytyczne dotyczące kierunków rozwoju gminy ujęte w cele strategiczne i planowane zadania. Zarządzanie realizacją Strategii odbywa się – najpierw - na poziomie celów strategicznych oraz operacyjnych, a następnie kierunków działań służących realizacji tych celów. Na każdym z tych poziomów ustalono układ instytucjonalny, podmioty zaangażowane w zarządzanie oraz funkcje i zasady pracy poszczególnych zespołów. Zarządzanie *Strategią rozwoju* będzie przebiegać zgodnie ze schematem podzielonym na etapy planowania, realizacji, monitorowania i ewaluacji. Zatem schemat zarządzania strategicznego przedstawia się następująco:

Poziomy realizacji Strategii	Poziomy instytucjonalnego zarządzania	Etapy
- cele strategiczne, - cele operacyjne, - kierunki działań - projekty	- Wójt Gminy Michałów, - Komitet zarządzający wdrażaniem Strategii - Koordynator Strategii - koordynatorzy projektów	- planowanie, - realizacja, - monitorowanie, - ewaluacja

System wdrażania i monitorowania strategii

Cele strategiczne będą realizowane poprzez cele operacyjne, które definiuje się jako zbiór projektów, których realizacja zmierza do osiągnięcia określonego celu strategicznego. Wdrażanie Strategii będzie zatem odbywać się operacyjnie poprzez zarządzanie projektami.

Po przeprowadzonej ogólnej weryfikacji wykonalności projektu pod kątem prawnym, organizacyjnym, środowiskowym i finansowym Koordynator wdrażania Strategii, przedstawia go Wójtowi do akceptacji. Zarekomendowany projekt, Wójt konsultuje ze Skarbnikiem i Radą Gminy oraz dokonuje ostatecznego zatwierdzenia lub go odrzuca.

Zbiór takich projektów jest podstawą do konstruowania planów inwestycyjnych, które zostaną bezpośrednio przełożone na roczny budżet gminy oraz wieloletnie planowanie wydatków.

Metodyka zarządzania projektami realizowanymi przez Urząd Gminy w Michałowie oraz przez jednostki organizacyjne, stała się podstawą systemu zarządzania strategicznego w oparciu o zapisy Strategii rozwoju.

Wdrażanie Strategii

Właściwy proces wdrażania *Strategii* wymaga wspólnych wysiłków pracowników Urzędu Gminy oraz społeczności lokalnej. Konieczne jest również rejestrowanie, analiza i aktualizacja kluczowych uwarunkowań rozwoju, które zapewni możliwości elastycznego reagowania na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne. Mogą one bowiem spowodować konieczność modyfikacji celów przyjętych w *Strategii* oraz wymuszać zmianę sposobów ich realizacji. Dlatego ważne jest, aby podejmować następujące działania:

- w corocznym *Raporcie o stanie gminy* należy uwzględnić jakie przedsięwzięcia zostały zrealizowane w poprzednim roku oraz jakie są w trakcie realizacji,
- jeśli nie znajdą szczególne okoliczności wymagające wcześniejszej aktualizacji, *Strategia* powinna być zaktualizowana przynajmniej raz w okresie jej obowiązywania,

- w kolejnych latach sprawozdanie z realizacji działań zawartych w Strategii przedstawiane będą na sesji, gdzie prezentowany jest Raport o stanie gminy,
- szczegółowe projekty realizujących strategię, powinny być przygotowywane od marca do września każdego roku na podstawie sugestii kierowników jednostek oraz decyzji Wójta i Rady Gminy,
- osobą odpowiedzialną za zebranie, opracowanie i przedstawienie informacji na sesji Rady każdego roku będzie powołany przez Wójta Koordynator Strategii,
- Rada Gminy będzie oceniać skuteczność wdrażania Strategii raz w roku podczas sesji na której prezentowany będzie Raport o stanie gminy.

Szczegółowy plan monitorowania i ewaluacji zapisów Strategii przedstawia się następująco:

Miesiąc	Zadanie	Odpowiedzialność
II	Aktualizacja raportu o stanie gminy	Sekretarz
VI	Informacja na sesji Rady o stanie realizacji Strategii	Koordynator Strategii
III-VIII	Przygotowanie aktualizacji Strategii (o ile będzie tak potrzeba)	Sekretarz i Koordynator Strategii
IX	Uchwała Rady w sprawie ewentualnej aktualizacji Strategii.	Rada Gminy
IX-X	Składanie wniosków do projektu budżetu na kolejny rok.	Sołtysi, Radni, Kierownicy jednostek, Skarbnik, mieszkańcy
XI	Przekazanie projektu uchwały budżetowej do Regionalnej Izby Obrachunkowej i Rady Gminy	Wójt, Skarbnik
XII	Uchwała Rady Gminy w sprawie budżetu.	Wójt, Skarbnik, Rada Gminy

Monitorowanie strategii

Przeprowadzenie procesu monitorowania Strategii odbywać się będzie na bieżąco, w cyklach corocznych, a do jego realizacji powinna zostać wyznaczona osoba lub osoby reprezentujące władze samorządowe. Ich główną funkcją będzie w szczególności pozyskiwanie informacji na temat działań / projektów realizowanych w gminie oraz ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania Strategii oraz wskazanie konkretnych działań naprawczych.

Efektem procesu monitorowania Strategii powinna być coroczna ewaluacja efektów, obejmująca w szczególności zestawienia wartości zdefiniowanych i monitorowanych w danym okresie wskaźników efektywności realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych.

Zaleca się coroczną ewaluację wyników wdrażania Strategii - na podstawie uzyskanych wskaźników z realizacji zadań i projektów, które w danym roku są w trakcie realizacji lub zostały zakończone.

W procesie realizacji Strategii ważna jest jej kontrola oraz ocena uzyskanych efektów społecznych i gospodarczych, a także zmian w środowisku przyrodniczym. Zadanie to, mające charakter stały, nazywa się monitoringiem strategii.

Pomiar i kontrola działań strategicznych w gminie powinny odpowiadać na dwa zasadnicze pytania:

- Czy strategia jest faktycznie realizowana?
- Czy strategia przynosi zamierzone efekty?

Monitoring wdrażania Strategii musi zatem dotyczyć:

- oceny procesu realizacji strategii tj. jej celów, programów i zadań,
- oceny osiągniętych efektów rozwoju społeczno - gospodarczego oraz stanu środowiska.

Taki monitoring realizacji zapisów Strategii ma zatem dwie funkcje: sprawdzającą i korygującą.

Monitoring Strategii umożliwi więc:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Działania mające na celu monitorowanie Strategii rozwoju opierają się na założeniu, iż uchwalenie planów rozwojowych stanowi etap inicjujący właściwe poczynania strategiczne w aspekcie rozwoju gminy, nie zaś koniec prac.

Decydując się na budowę Strategii władze gminy opowiedziały się za nowym typem zarządzania bazującego na świadomej i perspektywicznej polityce strategicznej. Z tą myślą organizowany nadzór nad realizacją strategii, zakładać powinien trzy kierunki działania:

1 aktualizowanie danych zebranych na etapie diagnozy,

W celu bardziej optymalnego wykorzystania zestawień należy aktualizować istniejące dane. Jest to jeden z zasadniczych etapów monitoringu Strategii, umożliwiający obserwację dynamiki zmian zachodzących w wybranych dziedzinach życia oraz dostrzeganie kształtujących się potrzeb mieszkańców.

Proponowana częstotliwość wspomnianych prac:

Aktualizowanie ilościowych danych statystycznych dla profilu społecznego oraz gospodarczego – raz w połowie realizacji Strategii, w miarę pojawiania się aktualnych danych za minione okresy, uzupełnianie informacji jakościowych dla profilu środowiskowego w miarę zachodzących zmian i potrzeb, monitorowanie opinii i nastrojów społecznych – lub jeśli zachodzi taka potrzeba np. przed podejmowaniem strategicznych dla gminy decyzji w celu rozpoznania stanowiska społeczności lokalnej.

2. nadzór nad realizacją kolejnych celów rozwoju i oceną efektu działań strategicznych

Nadzór nad realizacją kolejnych celów rozwoju powinien być gwarantem wdrażania planów rozwoju ustalonych w Strategii. W czasie realizacji założeń strategicznych należy zwrócić uwagę, aby sformułowana wizja oraz cele szczegółowe miały swe odzwierciedlenie w planowanych konkretnych zadaniach i ich efektywnym wdrażaniu.

3. nadzór nad zasadnością utrzymania lub zmiany wyznaczonych celów rozwojowych

Kolejny etap monitoringu stanowi nadzór nad zasadnością modyfikacji wyznaczonych celów i działań strategicznych. Decyzja o ewentualnej modyfikacji celów rozwojowych zależy w dużej mierze od tzw. luki efektywności, czyli różnicy między wyznaczonymi celami i zadaniami a wynikami wdrażania

zamierzonych celów. Jeśli pojawia się rozbieżność między planami a realizacją wówczas można, a niekiedy wręcz należy skorygować priorytety rozwojowe. Dla każdego przedsięwzięcia wyznaczone zostaną wskaźniki realizacji, które posłużą do oceny stanu wdrażania działań strategicznych. Wskaźniki te będą wykorzystane przy opracowaniu sprawozdań z realizacji rocznych planów.

Nieosiągnięcie założonych parametrów jakościowych i ilościowych (pożądanych zmian i ich wielkości) będzie podstawą do wprowadzenia działań korygujących.

Stopień realizacji przedsięwzięć mierzony wskaźnikami może wpływać na modyfikację przyjmowanych w następnych latach działań i celów.

Wskaźniki realizacji strategii

Dla każdego z celów strategicznych określono zestaw wskaźników, za pomocą których możliwe będzie monitorowanie postępu w jego osiąganiu, a także ocena stopnia satysfakcji władz samorządowych z poziomu i szybkości obserwowanych zmian.

Wskaźniki przedstawiono w rozdziale III.

Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Istotnym elementem procesu zarządzania strategicznego jest ocena wdrażania Strategii, w tym analiza osiągniętych zamierzeń i rezultatów oraz ich wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Michałów. W procesie ewaluacji kluczowy jest komentarz i pogłębiona refleksja na temat skuteczności podjętych działań z perspektywy czasu oraz możliwych sugestii i praktyk na przyszłość.

Ewaluacja zostanie przeprowadzona:

w połowie okresu realizacji strategii (mid-term). Jej przedmiotem będzie ocena dotychczas podjętych działań na rzecz osiągania celów strategii;

na zakończenie okresu obowiązywania strategii (ex-post). Jej przedmiotem będzie ocena długoterminowych efektów wdrażania strategii terytorialnej oraz rekomendacje dla kolejnej edycji dokumentu strategicznego gminy.

Przedmiotem ewaluacji będzie przede wszystkim stopień osiągnięcia celów strategicznych, skuteczność osiągania rezultatów bezpośrednich, wpływ na środowisko społeczno-gospodarcze oraz głębokości zmian (trwałości). W systemie oceny uwzględnia się stosowanie poniższych kryteriów oceny:

- **Skuteczność** - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele dokumentu opracowane na etapie planowania,
- **Efektywność** - kryterium, które pozwala ocenić stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów, czyli określić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów,
- **Użyteczność** - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie strategii odpowiada zdiagnozowanym potrzebom mieszkańców,
- **Trafność** - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele określone w Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym w odniesieniu do obszaru Gminy Michałów,
- **Trwałość** - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem strategii będą nadal widoczne po zakończeniu jej realizacji.

Za ewaluację Strategii odpowiada Koordynator Strategii. Jej wyniki są poddawane omówieniu, m.in. z Komitetem zarządzającym wdrażaniem Strategii, w celu uzyskania uwag i rekomendacji.

IX. Ramy finansowe i źródła finansowania

Cele strategiczne i operacyjne, opracowane w ramach niniejszej Strategii, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych samorządu oraz ze środków zewnętrznych. Wśród tych ostatnich wyróżnić możemy środki m.in.:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2027,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2021-2027),
- Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Rządowego Funduszu Inicjatyw Lokalnych,
- Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji,
- Wojewody Świętokrzyskiego,
- Marszałka Województwa Świętokrzyskiego,
- Starosty kieleckiego,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- pożyczki i kredyty bankowe.

W rozdziale III przy poszczególnych kierunkach działań przypisano także możliwe źródła finansowania poszczególnych projektów.

Jednocześnie nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez Gminę Michałów dotacji na działania służące stricte realizacji celów zawartych w przedmiotowym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tej możliwości w istotnym stopniu uzależniona jest od aktywności władz Gminy i jej aktywności w pozyskiwaniu nowych środków zewnętrznych.

Poniżej prezentuje krótki opis poszczególnych programów mogących stanowić źródło finansowania projektów opisanych w Strategii:

Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych UE

Gmina Michałów będzie mogła korzystać z instrumentów przygotowywanych na nową perspektywę finansową 2021-2027, a w przypadku PROW z dodatkowej puli wynikającej z wydłużenia horyzontu realizacji tego programu.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS)

następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FENIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet z UE to z ponad 25 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki,

konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Planowany budżet UE to ok 7,9 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i przedsiębiorców. Planowany budżet z UE dla FERC to ok. 2 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)

jako jedyny program ponadregionalny, realizowany będzie w Polsce po raz trzeci. Zakres wsparcia obejmuje wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, rozwój i modernizację systemu dystrybucji energii, adaptację do zmian klimatu i ochronę przyrody, zrównoważoną mobilność miejską, gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwiększenie dostępności transportowej (drogowej i kolejowej), miejsca aktywności społecznej oraz produkty turystyczne, wsparcie podmiotów świadczących usługi sanatoryjne/uzdrowiskowe. Wkład UE do programu to 2,5 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego

Na poziomie regionalnym środki polityki spójności będą dostępne w ramach kontynuacji dotychczasowych Regionalnych Programów Operacyjnych Województwa Świętokrzyskiego. Zaangażowanie środków UE w ten program wyniesie 1,403 mld euro, z czego 829 mln euro ze środków EFRR, a 277 mln euro ze środków EFS+.

Programy dedykowane obszarom wiejskim

W związku z decyzją o ustanowieniu okresu przejściowego dla obecnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich do wykorzystania do końca 2022 pozostają środki w wysokości ok. 4,5 mld euro.

Natomiast na nową perspektywę finansową przygotowany jest Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027, który zgodnie z założeniami Wspólnej Polityki Rolnej będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego (w szczególności w sektorze owoców i warzyw) oraz działaniom związanym z oddziaływaniem rolnictwa na klimat i środowisko. Proponowane środki dla Polski w ramach WPR na lata 2021-2027 to 30,6 mld euro.

Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowywany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy

przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach.

Inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. **Erasmus+**, **LIFE**, **Cyfrowa Europa**, **Interreg**) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (**Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego**).

Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych

Poza środkami wsparcia UE Gmina Michałów będzie mogło ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład:** Program Inwestycji Strategicznych, mający na celu bezwrotnie dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,** w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;
- **Program Rozwoju Elektromobilności,** w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- **Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych,** w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce m.in.: na inwestycje ważne dla społeczności lokalnych;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także **Program Senior+**, **Program „Aktywni+” na lata 2021-2025;** w zakresie kultury, itd.

Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom, z uwagi na aktualnie opracowywaną nową perspektywę finansowania 2021-2027. Czas realizacji projektów nastąpi w latach 2022-2030. Tym samym należy zakładać, że w tym okresie pojawią się również inne programy dofinansowujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach.

Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach Strategii wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników Urzędu Gminy, co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

IX. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwoju Gminy Michałów nie jest jedynym opracowaniem, które dotyczy planowania strategicznego w gminie Michałów. Samorząd posiada kilka innych dokumentów dotyczących różnych sfer rozwoju określających sposoby, które mają sprzyjać ich osiągnięciu. Ważnym elementem jest umiejętne współgranie tych opracowań ze sobą. Wzajemna komplementarność Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 z innymi dokumentami strategicznymi zarówno lokalnymi jak i ponadlokalnymi, krajowymi ma podnieść efektywność podejmowanych w jego ramach działań, a dodatkowo podnosi znacznie jego ogólną wartość oraz prawdopodobieństwo realizacji. Przedmiotowa *Strategia* jest powiązana z niżej wymienionymi dokumentami:

- Program Rewitalizacji Gminy Michałów na lata 2016–2023,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Michałów,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Michałów na lata 2014 -2017z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018 – 2022,
- Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS),
- Plan Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły,
- Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju.

Program Rewitalizacji Gminy Michałów na lata 2016–2023

Program Rewitalizacji Gminy Michałów na lata 2016–2023 został przyjęty uchwałą nr XXXII/188/2017 Rady Gminy Michałów z dnia 27.02.2017 r. w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Gminy Michałów na lata 2016–2023. W dokumencie wyznaczono wizję, misję rewitalizacji oraz określono cele i kierunki działań. Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest spójna z i wpisuje się w następujące cele kierunki działań ujęte w PR:

CEL REWITALIZACJI 1. Aktywna społecznie i gospodarczo społeczność lokalna

KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. Wzmacnianie kapitału społecznego oraz włączanie osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem

KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców

CEL REWITALIZACJI 2 Wielofunkcyjna przestrzeń publiczna

KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych

KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. Kształtowanie estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej

KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. Zachowywanie i udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Michałów

Plan gospodarki niskoemisyjnej to dokument o znaczeniu strategicznym. Wskazuje się w nim działania prowadzące do transformacji wszystkich sektorów gospodarki, której efektami będą: redukcja emisji gazów cieplarnianych, zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych i redukcja zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej. W Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Michałów określono następujące cele zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030.

- wzrost liczby budynków komunalnych, mieszkalnych i użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji;
- redukcja zanieczyszczeń atmosfery przez likwidację tzw. „niskiej emisji” z sektora mieszkalnictwa;
- podniesienie poziomu wykorzystania OZE w gospodarstwach indywidualnych i przedsiębiorstwach;
- wzrost liczby zmodernizowanych systemów grzewczych i wprowadzonych w tym zakresie technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii;
- poprawa stanu infrastruktury drogowej lokalnej;
- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy;
- ograniczenie zużycia i kosztów energii używanej przez odbiorców;
- wprowadzenie nowoczesnych technologii w budownictwie
- poprawa bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego;
- wdrożenie działań nieinwestycyjnych z zakresu efektywności energetycznej i promocji OZE na terenie gminy.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Michałów na lata 2014 -2017z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018 – 2022

W dokumencie zdefiniowano następujące kierunki działań zgodne i wpisujące się w wyznaczoną w projekcie *Strategii* wizję gminy:

- budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej,
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach, gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków,
- rozwój odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, wspieranie termomodernizacji obiektów mieszkalnych wielorodzinnych i jednorodzinnych (powinno się zapewnić ochronę ewentualnych miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków).

Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Dokument przyjęty uchwałą nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 marca 2021 r. Zgodność przedstawiono w rozdziale V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw.

Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Działania ujęte w Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 wpisują się w cele ujęte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) na lata 2021-2027 został przyjęty na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (DZ. U. 2021 r. poz. 1615). Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski. Przeciwdziałanie skutkom suszy zarówno w Polsce, jak i w Europie stanowi coraz poważniejszy problem. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w licznych uregulowaniach prawnych m.in. w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi oraz zarządzania kryzysowego. Pierwszym etapem rozwoju suszy jest susza atmosferyczna. Najprościej rzecz ujmując jest ona konsekwencją względnie długiego okresu bez opadów atmosferycznych lub wspólnie występujących wysokich temperatur i niskich sum opadów (na skutek wysokich temperatur dochodzi do parowania wody co w konsekwencji prowadzi do obniżenia poziomu wód).

Susza rolnicza jest bezpośrednim następstwem długotrwałej suszy atmosferycznej. Długotrwały brak opadów w naturalnej konsekwencji prowadzi do spadku zawartości wody w glebie. Jest to szczególnie poważne zagrożenie dla rolników i ich upraw. Niedostateczna ilość wody może być czynnikiem, który doprowadzi do poważnych strat w uprawach, przekładając się na spadek ogólnej produkcji roślinnej. Skutki takiej sytuacji możemy odczuć wszyscy jako konsumenci produktów rolnych (spadek produkcji przełoży się na wzrost cen).

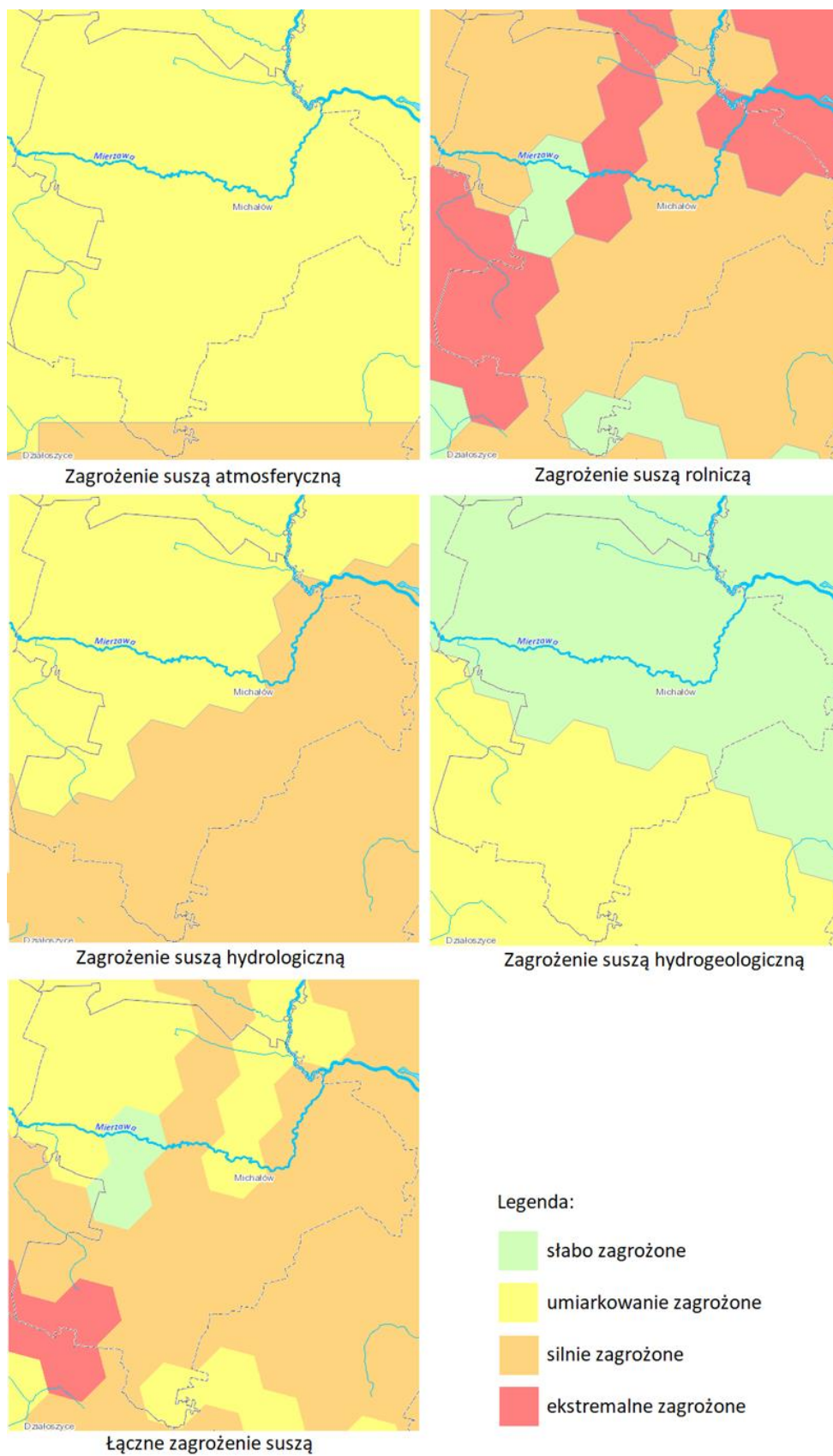
Susza hydrologiczna jest kolejnym etapem rozwoju suszy. Dochodzi do niej wówczas, gdy poprzednie dwa etapy niebezpiecznie się przedłużają. Charakteryzuje się pogłębieniem stanów uprzednio wskazanych a także obniżeniem stanów wód w rzekach, jeziorach oraz zbiornikach wodnych poniżej przyjętych stanów średnich.

Susza hydrogeologiczna jest ostatnim i w konsekwencji najgroźniejszym etapem rozwoju zjawiska suszy. Charakteryzuje się wyraźnym obniżeniem poziomu wód podziemnych w stosunku do stanu średniego. Zjawisko to można obserwować np. na przykładzie wysychających studni przydomowych. Wystąpienie tego etapu suszy stanowi ogromne zagrożenie dla człowieka oraz dla całego systemu gospodarczo – społecznego państwa.

Mapy przedstawione na stronie https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPPSS wskazują, iż:

- zdecydowana większość terenu gminy Michałów to obszar charakteryzujący się zarówno silnym i ekstremalnym zagrożeniem wystąpienia suszy rolniczej, tylko niewielki obszar gminy to obszar o słabym zagrożeniu wystąpienia suszy rolniczej,
- na obszarze gminy występują obszary charakteryzujące się umiarkowanym i silnym zagrożeniem wystąpienia suszy hydrologicznej
- słabym i umiarkowanym zagrożeniem wystąpienia suszy hydrogeologicznej.

Według klas łączonego zagrożenia suszą na terenie gminy Michałów występują zarówno obszary słabego zagrożenia suszą, umiarkowanego, silnego jak i ekstremalnego zagrożenia.

Mapa 18. Mapa łącznego zagrożenia suszą sumą klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną – ocena w siatce pól podstawowych
 źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPPSS

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 zakłada i promuje działania minimalizujące skutki suszy, podejmowane zarówno przez samorząd, mieszkańców, jak i organy administracji rządowej. Wskazuje na to cel strategiczny 5 Zielona Gmina Michałów. W ramach ww. celu strategicznego przewidziano szereg działań związanych z ochroną środowiska naturalnego, podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców, rozwojem infrastruktury komunalnej, likwidowaniem zbiorników bezodpływowych na rzecz sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków. W tym zakresie Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest spójna z Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy. Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy – Prawo wodne PPSS obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Główny cel dokumentu, czyli przeciwdziałanie skutkom suszy doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- 3) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- 4) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy

Jednym z elementów Planu jest katalog działań, w którym znajdują się konkretne, mierzalne rozwiązania, które należy wdrożyć, aby ograniczyć skutki suszy. Poprzez wskazany katalog działań realizowany jest cel główny dokumentu. Wśród rekomendowanych działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy znajdują się:

- Działania służące zwiększeniu retencji oraz wspierające przeciwdziałanie skutkom suszy - na terenie gminy Michałów przewidziane w tym zakresie jest zadanie pt. „Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nidy w związku z obszarami Natura 2000-etap 1”,
- Działania związane ze zwiększeniem retencji korytowej w zlewniach na obszarach wiejskich

Przedstawione w dokumencie działania, po ich wdrożeniu przyczynią się do minimalizowania skutków suszy. Wśród proponowanych działań znajdują się działania związane ze zwiększeniem retencji (zarówno sztucznej, jak i naturalnej), działania formalne, a także działania edukacyjne. Wśród działań związanych ze zwiększeniem retencji wskazano działania mające ograniczyć spływ powierzchniowy i zatrzymanie wody w przyrodzie, w glebie – w miejscu, gdzie spadł opad. Ponadto proponuje się m.in. przebudowę urządzeń melioracyjnych z funkcji odwadniającej na nawadniająco – odwadniające, zachowanie mokradeł, czy budowę zbiorników wodnych – zarówno zlokalizowanych na ciekach, jak i przykorytowych. Poza działaniami zwiększającymi ilość wody w przyrodzie, wskazano działania formalne, które umożliwią działanie, w trakcie wystąpienia zjawiska suszy, mające na celu łagodzenie jej skutków. Wśród nich należy wymienić m.in. czasowe ograniczenie korzystania z wód.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest zgodny z celami środowiskowymi, w zakresie dobrego stanu wód, o których jest mowa w Ramowej Dyrektywie Wodnej. Przeciwdziałanie skutkom suszy wpisuje się bezpośrednio w cel operacyjny **5 Zielona Gmina Michałów**, Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej” Cel

operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej, zielonej energii” Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami”

Plan Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły

Obszar gminy Michałów położony jest w dorzeczu Wisły, w regionie wodnym Górnej -Zachodniej Wisły, a najważniejszymi ciekami znajdującymi się w granicach gminy są: Nida, Mierzwa i Cieku od Tura. Na obszarze dorzecza Wisły wyznaczonych jest obecnie:

- 2251 JCWP
  - 94 JCW podziemnych.

Na obszarze dorzecza Wisły ustanowiono również obszary chronione, które w szczególny sposób są traktowane w planie gospodarowania wodami – pełen wykaz obszarów chronionych obejmuje³:

- jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- jednolite części wód przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie,
- obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.

Obszar gminy Michałów znajduje się w zasięgu następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

---

³ Zgodnie z art. 16 ust. 32 ustawy z 20 lipca 2017r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, 2687, z 2023 r. poz. 295.)

Tabela 5. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych znajdujących się na terenie Gminy Michałów

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
RW20001121699	Nida od Ciekłu od Korytnicy do ujścia	NAT	Zły stan wód	zagrożona	<p>dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności ciekłu dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności ciekłu według wymagań gatunków chronionych</p> <p>stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry</p>	<p>Działania podstawowe: Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie kęp drzew i krzewów (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zauszniak, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Pozostawianie na wyspach i groblach drzew i skupisk krzewów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 2. Zaleca się ochronę obszarów źródliskowych, poprzez odstąpienie od zmian ich użytkowania, a w szczególności trwałego wylesiania lub zamiany użytków zielonych w grunty orne, z wyjątkiem realizacji zadań służących ich ochronie i racjonalnemu udostępnieniu turystycznemu. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 3. Zaleca się odstąpienie od działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach, jak też w obszarach parowód, dolin rzecznych i strefach źródliskowych cieków. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 4. Zaleca się oparcie gospodarki rybackiej na aktualnym rozpoznaniu składu taksonomicznego oraz bazy pokarmowej ryb. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 5. Zaleca się opracowanie bilansu wodno-gospodarczego dla zlewni, w których prowadzona jest stawowa gospodarka rybacka. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 6. Zaleca się pozostawianie stałych i okresowych oczek wodnych oraz terenów

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						<p>podmokłych. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).</p> <p>7. Zaleca się przyspieszenie budowy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków, w tym: a) podłączenie do oczyszczalni ścieków wszelkich nowych obiektów produkcyjnych, usługowych, w tym turystycznych i mieszkalnych, b) uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych dotychczas systemem kanalizacji sanitarnej. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).</p> <p>8. Zaleca się utrzymanie naturalnego kształtu i przebiegu koryt wszystkich cieków w granicach Parku, z wyjątkiem sytuacji wynikających z odrębnych przepisów. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).</p> <p>9. Zaleca się utrzymywanie, przez niezbędne zarybienia, stałego poziomu liczebności gatunków ryb szczególnie eksploatowanych przez wędkarzy, a także wykazujących regres stanu z innych powodów. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).</p> <p>10. Zaleca się uwzględnienie w gospodarce rybackiej potrzeb ochrony gatunków rzadkich, zagrożonych i chronionych oraz objętych lokalnymi i krajowymi programami ochrony czynnej. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).</p> <p>11. Zaleca się w strefach intensywnego spływu powierzchniowego, pozostawienie lub tworzenie wzdłuż cieków i zbiorników wodnych, co najmniej 5. metrowego pasa trzcinowisk, zadrzewień i zakrzaczeń tworzących naturalną strefę buforową. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).</p> <p>12. Zaleca się wprowadzenie zakazu zarybiania wód Parku obcymi geograficznie gatunkami ryb, a w przypadku stwierdzenia sukcesywne ich eliminowanie. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).</p> <p>13. Monitoring obejmujący: -ocenę zmian warunków hydrogeologicznych i hydrologicznych rezerwatu, w tym wypływów, wchłonów i przepływu Potoku Skorocickiego; -ocenę stanu zmian morfologicznych na terenie rezerwatu; -ocenę stanu odsłonięcia stanowisk geologicznych i geomorfologicznych rezerwatu. (rez. Skorocice).</p> <p>14. zachowanie siedliska gatunków stanowiących przedmioty ochrony w obszarze [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa;</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						<p>podróżniczek] (działanie obligatoryjne). Utrzymanie powierzchni zbiorników. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Działanie coroczne. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>15. Zmiana sposobu hodowli ryb (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Chów i hodowla ryb w stawach typu karpiego w ilości nieprzekraczającej 1,5 t/ha powierzchni użytkowej stawu, utrzymywanie lustra wody na stałym poziomie na stawach handlowych w okresie: 1 marca - 15 sierpnia. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>16. Utrzymywanie roślinności wynurzonej na stawach (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Utrzymywanie szuwarów w ilości od 16% do 40% ogólnej powierzchni stawów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>17. Utrzymanie kęp drzew i krzewów (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Pozostawianie na wyspach i groblach drzew i skupisk krzewów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>18. Utrzymanie kluczowych żerowisk (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek].</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						<p>Działanie dotyczy w szczególności przedmiotów ochrony: A142, A153, A156, A160 i A162. Utrzymywanie mułu o miąższości nie mniejszej niż 30 cm na co najmniej 25% sumarycznej powierzchni poszczególnych kompleksów stawów rybnych. Szczególnie istotne jest wykonanie tego działania na stawach rybnych w Górkach, na stawach: „Królewski”, „Gliniak”, „Hetman”, „Kancierz” i „Kasztelan”. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>19. Zachowanie siedliska gatunków stanowiących przedmioty ochrony w obszarze (działanie obligatoryjne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Utrzymanie powierzchni zbiorników. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>20. Zmiana sposobu hodowli ryb (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Chów i hodowla ryb w stawach typu karpiego w ilości nieprzekraczającej 1,5 t/ha powierzchni użytkowej stawu, utrzymywanie lustra wody na stałym poziomie na stawach handlowych w okresie: 1 marca - 15 sierpnia. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						<p>Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>21. Utrzymywanie roślinności wynurzanej na stawach (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zauszniak, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Utrzymywanie szuwarów w ilości od 16% do 40% ogólnej powierzchni stawów, pozostawienie istniejących wysp z szuwarami. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>22. Odmulanie [3260]. Odmulanie koryt cieków. Obszar wdrażania: Bełk: 611/1; 613/1; Motkowice: 747; Niegosławice: 143/1; Rudawa: 715; Skowronno Dolne: 740/1; 740/3; Sobowice: 808/1; 808/2; Stawy: 1422/1; Wiślica: 926; Żurawniki: 491 lub/i w miejscach wskazanych po wykonaniu inwentaryzacji terenowej i uzupełnieniu stanu wiedzy. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>23. Utrzymanie siedliska [3150]. Odstąpienie od makroniwelowania terenu, zasypywania oraz osuszania. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>24. Odmulanie [3150] raz na 3 lata w okresie jesiennym (X – XI) około 30 % danego zbiornika - za każdym razem na innej powierzchni. Wybrane ze zbiorników namuły wywieźć. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>25. Prześwietlenie drzew i krzewów wzdłuż brzegów [3150]. Wycinka drzew i krzewów pomiędzy 16 października a końcem lutego - w pasie do 10 m od brzegów utrzymywać zwarcie koron nie większe niż 60%. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>26. Prześwietlenie drzew i krzewów wzdłuż brzegów [3260]. Wycinka drzew i krzewów pomiędzy 16 października a końcem lutego - w pasie do 10 m od brzegów utrzymywać zwarcie koron nie większe niż 60%. Działanie ciągłe,</p>

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						<p>między 16 października a końcem lutego; Nie rzadziej niż raz na 3 lata. Bełk: 611/1; 613/1; Motkowice: 747; Niegosławice: 143/1; Rudawa: 715; Skowronno Dolne: 740/1; 740/3; Sobowice: 808/1; 808/2; Stawy: 1422/1; Wiślica: 926; Żurawniki: 491. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>27. Utrzymanie siedliska [traszka grzebieniasta, kumak nizinny]. Poprzez odstąpienie od przekształcania trwałych użytków zielonych i nieużytków w sąsiedztwie zbiorników w grunty o innym przeznaczeniu; odstąpienie od wykonywania prac ziemnych powodujących obniżenie poziomu wód gruntowych, nawożenia, składowania odpadów i zanieczyszczania gleb i wód. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>28. Utrzymanie siedliska [7230]. Odstąpienie od przekształcania terenu, w szczególności poprzez odstąpienie od makroniwelowania terenu, zalesiania, osuszania lub stałego zalewania. Koszenie z wywiezieniem biomasy co najmniej raz na 3 lata ale nie częściej niż 1 raz w roku. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych:</p> <p>29. Modernizacja części osadowej oraz rozbudowa oczyszczalni ścieków w aglomeracji łączna w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0340).</p> <p>30. Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Marzysz w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0360).</p> <p>31. Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Wiślica w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0470N).</p> <p>32. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń.</p> <p>33. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50).</p> <p>34. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						<p>35. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.</p> <p>36. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.</p> <p>37. Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin</p> <p>Działania uzupełniające:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP 2. Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów - udroźnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Nida i Brzeźnica. 3. Przywróceniu drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów, poprzez udroźnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Nida umożliwiając dwukierunkową migrację organizmów wodnych przez istniejące obiekty hydrotechniczne, przy zastosowaniu rozwiązań „bliskich naturze”. 4. Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. 5. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP 6. Renaturyzacja delty śródlądowej rzeki Nidy
RW2000062139829	Sancygniówka	NAT	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. <p>Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
					stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [nikiel(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	
RW20000621669	Mierzawa	SZCW	zły stan wód	zagrożona	<p>dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych</p> <p>stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry</p>	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania renaturyzacyjne 2. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 3. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Kozubowski Park Krajobrazowy). 4. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Nadnidziański Park Krajobrazowy). 5. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						<p>PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Dolina Mierzawy).</p> <p>6. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Mierzawy).</p> <p>7. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Ostoja Gaj).</p> <p>8. Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						<p>9. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.</p> <p>10. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń.</p> <p>Działania uzupełniające</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. 2. Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami 3. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP 4. Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb. 5. Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Mierzawa - udrożnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Mierzawa 6. Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb. 7. Analiza możliwości likwidacji budowli poprzecznych/przebudowa budowli poprzecznych na bystrza/innych działach w zakresie zapewnienia drożności. 8. Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP
RW20000621658	Kruczka	NAT	zły stan wód	niezagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	<p>Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych.</p> <p>Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.</p>

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
					stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

oraz Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 100 (PLGW2000100), 114 (PLGW2000114).

Tabela 6. Wykaz Jednolitych Części Wód Podziemnych znajdujących się na terenie gminy Michałów

KOD JCWPd	Kod JCWPd	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
GW2000100	100	dobry	niezagrożona	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających
GW2000114	114	dobry	niezagrożona	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. • Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>

Wszystkie cztery jednolite części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach gminy Michałów oznacza się stanem ogólnym określonym jako zły. Działania wskazane do realizacji dotyczą przede wszystkim realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, działania renaturyzacyjne.

Na podstawie informacji zawartych w kartach informacyjnych o JCWPd wiadomo, że zarówno przypadku JCWPd nr 100, JCWPd nr 114 stan ilościowy stan chemiczny i ogólny oceniono jako dobry.

Cały obszar gminy położony jest w granicach głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 409 Niecka Miechowska (część SE) zbudowanego z utworów szczelinowo-porowych formacji kredowej. Dokumentację tego zbiornika wykonano w 1998 r., i przedstawiono w niej propozycje granic obszaru ochronnego wód podziemnych oraz szczegółowego zakresu ograniczeń, nakazów i zaleceń.

Tabela 7. Podstawowe parametry GZWP 409 (SE)

Parametr	GZWP nr 409
Powierzchnia [km ²]	1 450,0
Typ zbiornika	szczelinowo-porowy
Stratygrafia	kreda górna
Moduł zasobów dyspozycyjnych [m ³ /d·km ²]	87,2
Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [m ³ /d]	126 440
Podatność na antyopresję	podatny

źródło: INFORMATOR PSH warszawa 2019

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest zgodna z „Planem Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły”, gdyż cele i działania ujęte w Strategii tj.

- Cel strategiczny 5 *Zielona Gmina Michałów*,
- Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej”,
- Cel operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej, zielonej energii”,
- Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami”

umiejętnie odpowiadają na wyzwania klimatyczne przyczyniając się do realizacji celów środowiskowych w gospodarowaniu wodami jakimi są:

- ochrona, poprawa oraz przywracanie jednolitych części wód do co najmniej dobrego stanu/potencjału części wód powierzchniowych oraz podziemnych,
- spełnienie norm i celów wynikających z przepisów, na podstawie których zostały utworzone obszary chronione, a także
- zapobieganie ich pogorszeniu, w szczególności w odniesieniu do ekosystemów wodnych i innych ekosystemów od wód zależnych.

Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju⁴

aPWŚK jest jednym z dokumentów planistycznych opracowywanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych wskazanych w artykule 4 RDW, tj.:

- nie pogarszanie stanu części wód,
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych, (w tym m. in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie),
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest zgodna z założeniami aPWŚK. Cele i działania ujęte w strategii m.in. Cel strategiczny 5 Zielona Gmina Michałów, Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej” Cel operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej, zielonej energii” Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami” wpisują się w założenia dokumentu.

Ryzyko powodziowe

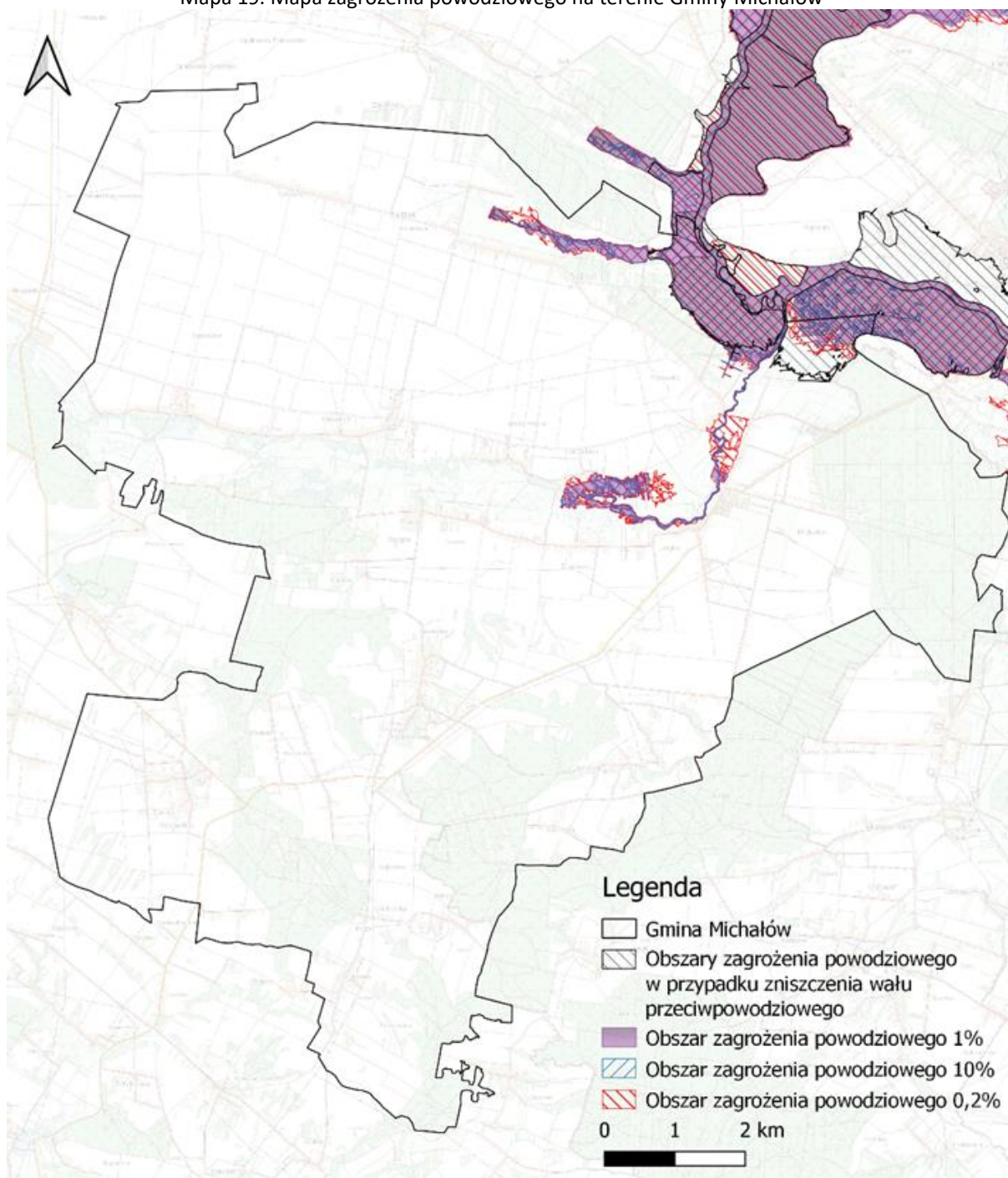
Analizując dostępne na stronie Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie mapy przedstawiające obszary szczególnego zagrożenia powodzią tj. obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% stwierdzono że na terenie Gminy Michałów występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od Nidy, Mierzwy i Cieku od Tura, gdzie prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) oraz gdzie prawdopodobieństwo jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%). Jednocześnie zgodnie z art. 16 pkt. 34 ppkt c ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią obejmują także tereny pomiędzy brzegiem Nidy i Mierzwy a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w którym wybudowano wał przeciwpowodziowy. Na terenie gminy Michałów występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%, a także obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego (wyznaczone dla przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%). Planowane inwestycje wskazano w rozdziale III. Kierunki działań. Warto również dodać, iż w myśl art. 166 pkt. 10 Prawo wodne, planowane zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem

---

⁴ źródło: Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju

powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi i środowiska, czy też utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym.

Mapa 19. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Michałów

źródło: opracowanie własne przy użyciu programu QGIS

X. Streszczenie Prognozy o oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 w języku niespecjalistycznym

Dla Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 konieczne było przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ). Opracowanie zostało wykonane w oparciu o art. 46 oraz art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2022 poz. 1029).

Głównym celem prognozy było ustalenie czy zapisy projektu *Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030* nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego a cele ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są spójne z celami i priorytetami zaplanowanymi w dokumentach wyższego szczebla. Prognoza ma za zadanie także ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Prognoza ponadto określa i analizuje:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na środowisko.

Przy sporządzaniu *Prognozy* zastosowano metody statystyczne i porównawcze, analizy i oceny dostosowane do stanu współczesnej wiedzy. Autor kierował się swoją wiedzą i doświadczeniem stosownie do stanu wiedzy współczesnej.

W projekcie *Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030* obrano kierunki interwencji wynikające z dokumentów wyższego szczebla oraz dokumentów lokalnych. Na ich podstawie wyznaczono cele strategii, a także strategię ich realizacji na poziomie gminnym.

W rozdziale 6 *Prognozy* scharakteryzowano Gminę Michałów oraz oceniono istniejący stan środowiska.

W ramach tworzenia dokumentu prowadzona była szczegółowa ocena oddziaływania zadań pod kątem środowiskowym. Duża część zadań inwestycyjnych nie ma określonego zakresu, sposobu i charakteru prowadzenia prac, w związku z czym podanie konkretnych oddziaływań jest dosyć trudne i problematyczne. Zgodnie z powyższym w niniejszej *Prognozie* przedstawiono potencjalne oddziaływania, zidentyfikowane na podstawie oceny oddziaływania dla innych przedsięwzięć

o zbliżonym zakresie. Zatem w ramach oceny skutków realizacji projektu *Strategii Gminy Michałów do roku 2030* na etapie opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przedstawiono potencjalne oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, stałe/długoterminowe, chwilowe/krótkoterminowe, pozytywne, negatywne i neutralne na następujące komponenty środowiska wykorzystując metodę macierzy interakcji:

- Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000;
- Różnorodność Biologiczna;
- Ludzie;
- Rośliny;
- Zwierzęta;
- Powietrze;
- Klimat;
- Klimat akustyczny;
- Wody (w tym JCW);
- Powierzchnia ziemi;
- Krajobraz;
- Zasoby naturalne;
- Zabytki.

W przypadku omawianego regionu istnieje niewielkie prawdopodobieństwo bezpośredniego lub pośredniego ryzyka oddziaływania na obszary cenne przyrodniczo. Należy jednak nadmienić, iż stopień, zakres oraz skutek oddziaływania (negatywny, pozytywny, neutralny) będzie mógł zostać oceniony z chwilą ustalenia dokładnego zakresu oraz rodzaju prowadzonych przedsięwzięć. W zależności od ich rodzaju może zostać nałożony obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, która może zakończyć się wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub odmową jej wydania, z uwagi na znaczne negatywne oddziaływania.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030* jest dokumentem o charakterze ogólnym i nie wskazuje zakresu ani szczegółów technicznych poszczególnych inwestycji. Należy mieć na uwadze uwzględnianie zasad ochrony środowiska podczas projektowania i planowania poszczególnych inwestycji.

Przedstawione przedsięwzięcia będą miały charakter lokalny, tzn. będą one terytorialnie realizowane w obrębie jednej gminy, a często także w granicach jednej miejscowości.

W związku z powyższym przedsięwzięcia te charakteryzować się będą ograniczonym przestrzennie oddziaływaniem na środowisko. Ponadto, w przypadku takich przedsięwzięć, jak budowa sieci kanalizacji sanitarnej główne oddziaływanie na środowisko występuje w fazie realizacji przedsięwzięcia i ma ono również czasowo ograniczony charakter. Zadania inwestycyjne są zazwyczaj realizowane w obrębie terenów zmienionych antropogenicznie, tj. w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy.

Do negatywnych oddziaływań na środowisko podczas realizacji inwestycyjnych można zaliczyć:

- zmianę warunków siedliskowych;
- tworzenie barier w migracji zwierząt;
- wycinkę roślinności;
- użycie maszyn i urządzeń budowlanych (emisja hałasu, pyłu i wibracji);
- naruszeniem jego pierwotnego stanu obiektów zabytkowych;
- zajęcie terenów pod realizację zaplanowanych zadań infrastrukturalnych.

Pozytywne skutki realizacji planowanych zadań:

- pozytywny wpływ na bioróżnorodność;

- zapewnienie stabilności siedlisk przyrodniczych;
- mniejszy udział zanieczyszczeń bezpośrednio kierowanych do wód, ziemi i powietrza;
- poprawa stanu środowiska i jego elementów, w perspektywie długoterminowej;
- zminimalizowanie negatywnego oddziaływania podtopień;
- minimalizacja zużycia zasobów naturalnych.

Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych m.in. z rozbudową sieci kanalizacyjnej czy modernizacją i rozbudową ciągów komunikacyjnych można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależęć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań.

Wykaz inwestycji zamieszczonych w *Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030* powinien być realizowany zgodnie z zaleceniami wynikającymi z wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dotyczy inwestycji, które rozpoczęły się w latach poprzednich i są kontynuowane). Podczas podejmowania nowych działań inwestycyjnych należy brać pod uwagę lokalizację form ochrony przyrody, zakazy i nakazy wynikające z aktów prawa miejscowego, uchwał powołujących dane formy ochrony przyrody lub planów zadań ochronnych i planów ochrony ww. obszarów. Każdorazowe podjęcie działań inwestycyjnych wymaga przeprowadzenia postępowania określającego wpływ na środowisko w drodze odrębnej procedury (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach).

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu,
- odpowiedni wybór lokalizacji inwestycji, uwzględniając zapisy dokumentów lokalnych oraz dokumentów wyższego szczebla.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

W kolejnych rozdziałach omówione zostały oddziaływania transgraniczne oraz rozwiązania alternatywne. W przypadku projektu *Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030*, rozwiązaniem alternatywnym jest brak realizacji Strategii. Wszystkie działania zaproponowane do realizacji w ramach projektowanego dokumentu z założenia mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców, a także stanu środowiska na terenie gminy i tym samym pozytywnie wpływać będą na zdrowie człowieka.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach dokumentu ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny. Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja projektu *Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030* nie wskazuje możliwości negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

Przewidywane oddziaływanie działań zawartych w projekcie *Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030* na wybrane elementy środowiska oddziaływania w formie opisowej zawarto w rozdziale 8. Przeanalizowano: przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, oddziaływanie na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta, ludzi, powietrze atmosferyczne, klimat, zabytki oraz dobra materialne, zasoby naturalne, wody, krajobraz i powierzchnię ziemi, hałas i promieniowanie elektromagnetyczne.

Kolejnym etapem przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko była analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu. Zgodnie z Art. 51, ust. 2, pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2022 poz. 1029) przedstawiono rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

W Prognozie oddziaływania na środowisko opisano potencjonalne oddziaływanie transgraniczne oraz zaproponowano sposoby monitorowania realizacji Strategii Rozwoju.

XI. Analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Prognoza oddziaływania na środowisko wykazała, że niektóre z przedsięwzięć realizowanych w ramach projektu Strategii Rozwoju Michałów do roku 2030 mogą negatywnie wpłynąć na środowisko. Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych m.in. z rozbudową sieci kanalizacyjnej, budową i modernizacją obiektów czy modernizacją i rozbudową ciągów komunikacyjnych można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależy będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań.

Wykaz inwestycji zamieszczonych w Strategii Rozwoju Michałów do roku 2030 powinien być realizowany zgodnie z zaleceniami wynikającymi z wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dotyczy inwestycji, które rozpoczęły się w latach poprzednich i są obecnie kontynuowane). Podczas podejmowania nowych działań inwestycyjnych należy brać pod uwagę lokalizację form ochrony przyrody, zakazy i nakazy wynikające z aktów prawa miejscowego, uchwał powołujących dane formy ochrony przyrody lub planów zadań ochronnych i planów ochrony ww. obszarów. Każdorazowe podjęcie działań inwestycyjnych wymaga przeprowadzenia postępowania określającego wpływ na środowisko w drodze odrębnej procedury (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach).

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu;
- odpowiedni wybór lokalizacji inwestycji, uwzględniając zapisy dokumentów lokalnych oraz dokumentów wyższego szczebla.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

W wyniku realizacji projektu Strategii Rozwoju Michałów do roku 2030 może potencjalnie dojść do oddziaływania na obszary chronione, dlatego ważne jest, aby wszelkie przedsięwzięcia wynikające ze Strategii były przeprowadzone zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania na obszarach objętych prawną formą ochrony przyrody.

Minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko możliwa jest m.in. poprzez prowadzenie świadomej polityki przestrzennej popartej stosownymi zapisami w dokumentach prawa lokalnego oraz zachowanie walorów przyrodniczych gmin.

Poniżej przedstawiono propozycje zapobiegania, łagodzenia negatywnego wpływu na środowisko, będącego konsekwencją realizacji działań ujętych w Strategii na poszczególne komponenty środowiska:

Ochrona powierzchni ziemi i wód:

- Na etapie projektowania należy rozważać koncepcje organizacji placu budowy i jego zaplecza z uwzględnieniem zasady minimalizacji zajęcia terenu i przekształcenia jego powierzchni.
- Po zakończeniu prac budowlanych, w razie konieczności, należy przeprowadzać rekultywację.
- W projekcie i wykonawstwie należy minimalizować zakres robót powodujących zdejmowanie warstw próchnicznych gleby, a także zaplanować wykorzystanie nadmiarów ziemi pochodzącej z wykopów.
- W opisach technicznych projektów budowlanych należy zaplanować miejsca przeznaczone do składowania substancji podatnych na migrację wodną.
- Prawidłowe przechowywanie substancji ropopochodnych oraz inne materiałów.
- Opracowanie procedury na wypadek wystąpienia awarii na placu budowy, by nie doprowadzić do zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego.
- Właściwe postępowanie z odpadami.
- Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów nadających się do odzysku lub unieszkodliwiania, a odpady niebezpieczne gromadzić w szczelnych, oznakowanych pojemnikach, w wydzielonym miejscu.

- Powstające podczas realizacji inwestycji oraz eksploatacji obiektu odpady należy przekazywać tylko wyspecjalizowanym jednostkom posiadającym zezwolenie na odzysk, utylizację, zbieranie i transport tych odpadów.
- Materiał pozostały po robotach ziemnych w miarę możliwości należy wykorzystywać na miejscu.

Ochrona powietrza:

- Wykonawcy wybierani do realizacji poszczególnych zadań powinni używać nowoczesnego sprzętu i wykazać się dbałością o prawidłową eksploatację i właściwą konserwację sprzętu i środków transportu. Takie zapisy mogą znaleźć się na odpowiednich etapach procedur przetargowych.
- Niedopuszczalne jest palenie na terenie budowy papy, opon, rozpuszczalników, farb itp.
- Pogłębiona analiza lokalizacji przedsięwzięcia.
- Zminimalizowaniu ryzyka awarii poprzez stosowanie sprawdzonych rozwiązań i nowoczesnego sprzętu.
- Prowadzenie prac budowlanych poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów.
- Prowadzenie prac budowlanych i rozbiórkowych w porze dziennej.
- Stosowanie przepisów BHP.
- Zastosowanie do budowy nowoczesnego sprzętu, który emituje mniejsze ilości spalin.
- Na etapie eksploatacji - prowadzenie monitoringu powietrza.

Różnorodność biologiczna (w tym fauna, flora, obszary chronione):

- Minimalizacja negatywnych oddziaływań inwestycji infrastrukturalnych wymaga (oczywiście nie jest to konieczne w przypadku każdej inwestycji) wcześniejszych terenowych inwentaryzacji zasobów środowiska przyrodniczego. Inwentaryzacja pozwoli na precyzyjne dostosowanie ogólnych zaleceń do realiów danego zadania inwestycyjnego i uniknięcie spowodowania znaczących szkód w środowisku przyrodniczym i wiążących się z tym komplikacji w trakcie realizacji poszczególnych inwestycji.
- W przypadku prac termomodernizacyjnych budynków czy remontów elewacji bądź pokrycia dachowego budynków należy przeprowadzić inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną.
- Wykorzystanie rozwiązań technologicznych umożliwiających zachowanie istniejących stosunków wodnych.
- Ograniczenie na etapie planowania i wykonawstwa wycinki drzew i krzewów oraz naruszania cennych siedlisk.
- W przypadku braku możliwości nienaruszenia siedlisk rzadkich/chronionych gatunków, należy wziąć pod uwagę możliwość przeniesienia populacji.
- Nie należy prowadzić robót budowlanych w okresie lęgowym, jeśli na obszarze inwestycji lub w jej pobliżu gniazdują ptaki.
- W przypadku istotnego zagrożenia hałasem, mogącego płoszyć chronione gatunki zwierząt w okresie rozrodczym (i/lub powodujące ponadnormatywną emisję na terenach mieszkaniowych), należy rozważyć zastosowanie ekranów.

Ochrona przed hałasem i drganiami:

- Ograniczenie prac związanych z wykorzystaniem głośnego sprzętu, do pory dziennej między 7:00 a 20:00.
- W miejscach szczególnie wrażliwych obok zabudowy mieszkaniowej należy ograniczyć prędkość pojazdów dowożących materiały budowlane ze względu na drgania przenoszące się na konstrukcje budynków oraz wpływ na klimat akustyczny otoczenia.
- Projektanci powinni zwrócić uwagę na propozycję lokalizacji baz zaplecza technicznego budowy tak, aby planować je możliwe z dala od okien budynków mieszkalnych.
- Na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej należy tak planować roboty budowlane w ramach poszczególnych zadań by prowadzić prace związane z emisją hałasu w tym samym czasie tylko po jednej stronie budynku, aby w mieszkaniu były pomieszczenia nienarażone na emisję hałasu.
- Organizacja pracy, ograniczająca liczbę osób i czas ekspozycji na hałas.
- Stosowanie harmonogramów prac, ograniczających narażenie na hałas.
- Stosowanie tzw. cichych nawierzchni.
- Ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko,
- Racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów.
- Sprawne przeprowadzenie prac.
- Ograniczenie do niezbędnego minimum usuwania drzew i krzewów będących w kolizji z planowaną inwestycją.
- Dobór gatunków roślin pełniących rolę dźwiękochronną dostosowanych do wymogów siedliska.

XII. Podsumowanie i wnioski z Prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

- *Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030* jest zgodna ze strategicznymi dokumentami obowiązującymi na szczeblu europejskim, krajowym i lokalnym.
- Przeprowadzone w ramach niniejszej Prognozy analizy zgodności celów Strategii z celami nadrzędnych dokumentów strategicznych oraz podstawowych dokumentów opracowywanych na szczeblu regionalnym, wskazują na znaczną ich spójność oraz zharmonizowanie. Spójność regionalnej polityki ekologicznej ze strategicznymi celami rozwoju powiatów i gmin jest podstawą równoważenia rozwoju w horyzoncie średnio i długookresowym. Dzięki temu Strategia może stać się skutecznym narzędziem koordynacji działań na rzecz wdrożenia rozwoju zrównoważonego w regionie.
- Strategia umożliwi identyfikację skutków środowiskowych oraz potencjalnych zmian warunków życia mieszkańców regionu w wyniku realizacji ustaleń dokumentu.
- Projektowana Strategia określa obszary problemowe i wyzwania w zakresie rozwoju społecznego, gospodarczego oraz ochrony środowiska na terenie gminy Michałów oraz wyznacza cele i kierunki interwencji mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz środowiska.
- Niektóre z zadań zaplanowanych do realizacji w ramach projektowanej Strategii mogą wywierać negatywny wpływ na środowisko. Oddziaływanie to może być chwilowe, na etapie prac budowlanych i modernizacyjnych.
- W niniejszej prognozie zaproponowano szereg działań ograniczających negatywne oddziaływanie zaplanowanych zadań na środowisko oraz przykłady kompensacji przyrodniczej.
- Podczas podejmowania działań inwestycyjnych należy brać pod uwagę lokalizację form ochrony przyrody, zakazy i nakazy wynikające z aktów prawa miejscowego, uchwał powołujących dane formy ochrony przyrody lub planów zadań ochronnych i planów ochrony ww. obszarów.
- Każdorazowe podjęcie działań inwestycyjnych wymaga przeprowadzenia postępowania określającego wpływ na środowisko w drodze odrębnej procedury.

Bibliografia

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Warszawa 2019
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, Kielce, 2021
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2014
- Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, Michałów styczeń 2021
- Europejski Zielony Ład, Komisja Europejska, Bruksela, 2019 r.

Spis tabel

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Michałów w sytuacji przestrzennej	9
Tabela 2. Analiza SWOT Gminy Michałów w obszarze społecznym	11
Tabela 3. Analiza SWOT sytuacji gospodarczej	12
Tabela 4. Cele operacyjne, kierunki działań oraz oczekiwane rezultaty i wskaźniki ich osiągnięcia oraz źródła finansowania	25
Tabela 5. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych znajdujących się na terenie Gminy Michałów	89
Tabela 6. Wykaz Jednolitych Części Wód Podziemnych znajdujących się na terenie gminy Michałów	99
Tabela 7. Podstawowe parametry GZWP 409 (SE)	100

Spis map

Mapa 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podział administracyjny	34
Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – gospodarowanie przestrzenią	35
Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zasoby naturalne i ochrona środowiska	36
Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – komunikacja	37
Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – turystyka	38
Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ochrona zdrowia, opieka społeczna, usługi społeczne	39
Mapa 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zabudowy	40
Mapa 8. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – planowane działania	40
Mapa 9. Obszar realizacji inwestycji	48
Mapa 10. Kierunki polityki przestrzennej – synteza ustaleń wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego	49
Mapa 11. Kierunki rozwoju wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego	50
Mapa 12. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Michałów	51
Mapa 13. Koncepcja rozwoju kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Michałów	52
Mapa 14. Koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych na terenie Gminy Michałów	53
Mapa 15. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów w obszarze części Sołectwa Michałów	54
Mapa 16. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów w obszarze części Sołectwa Pawłowice	55
Mapa 17. OSI Obszary Strategicznej Interwencji PONIDZIE	58
Mapa 18. Mapa łącznego zagrożenia suszą suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną – ocena w siatce pól podstawowych	86
Mapa 19. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Michałów	102